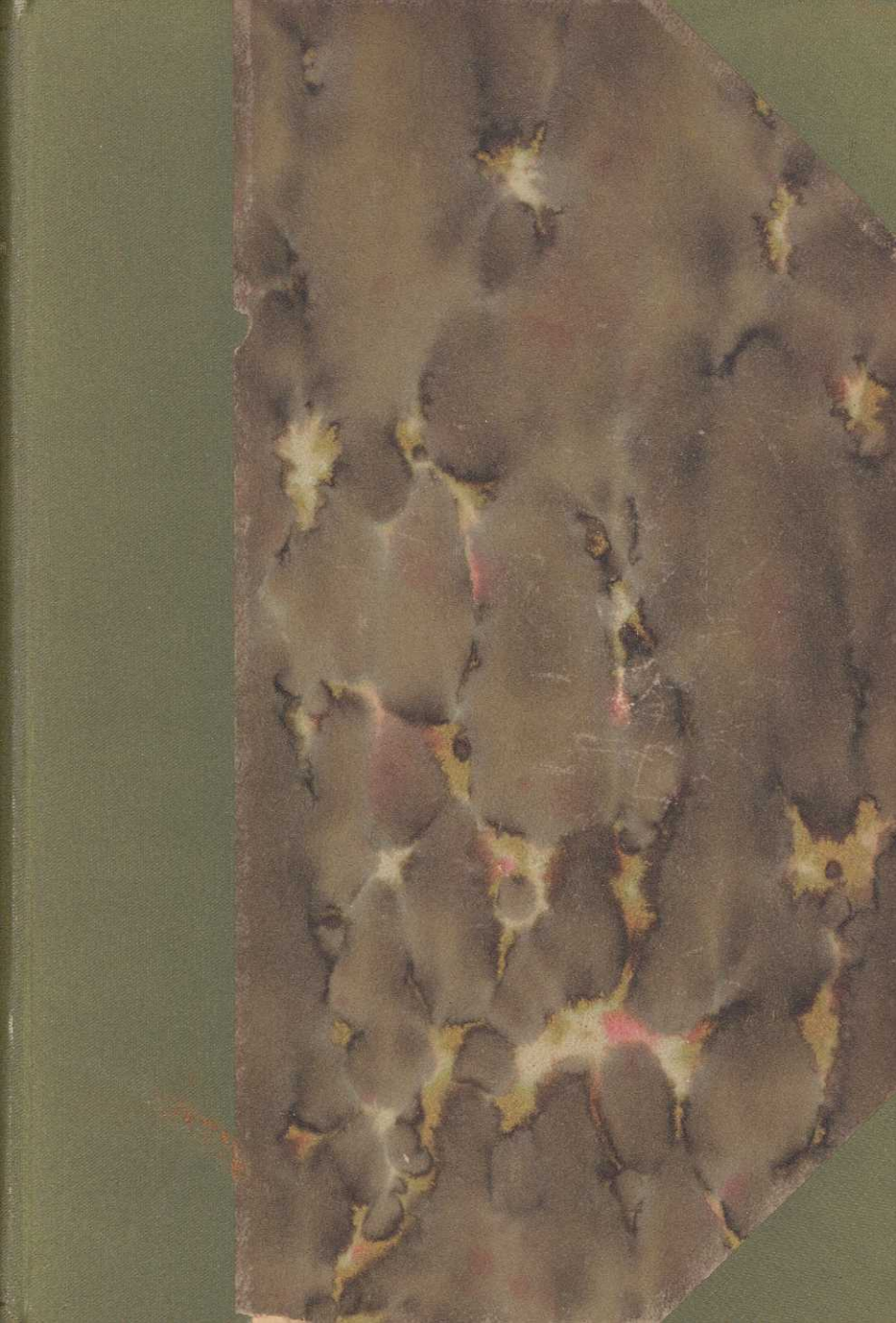

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Litt.
Sv.

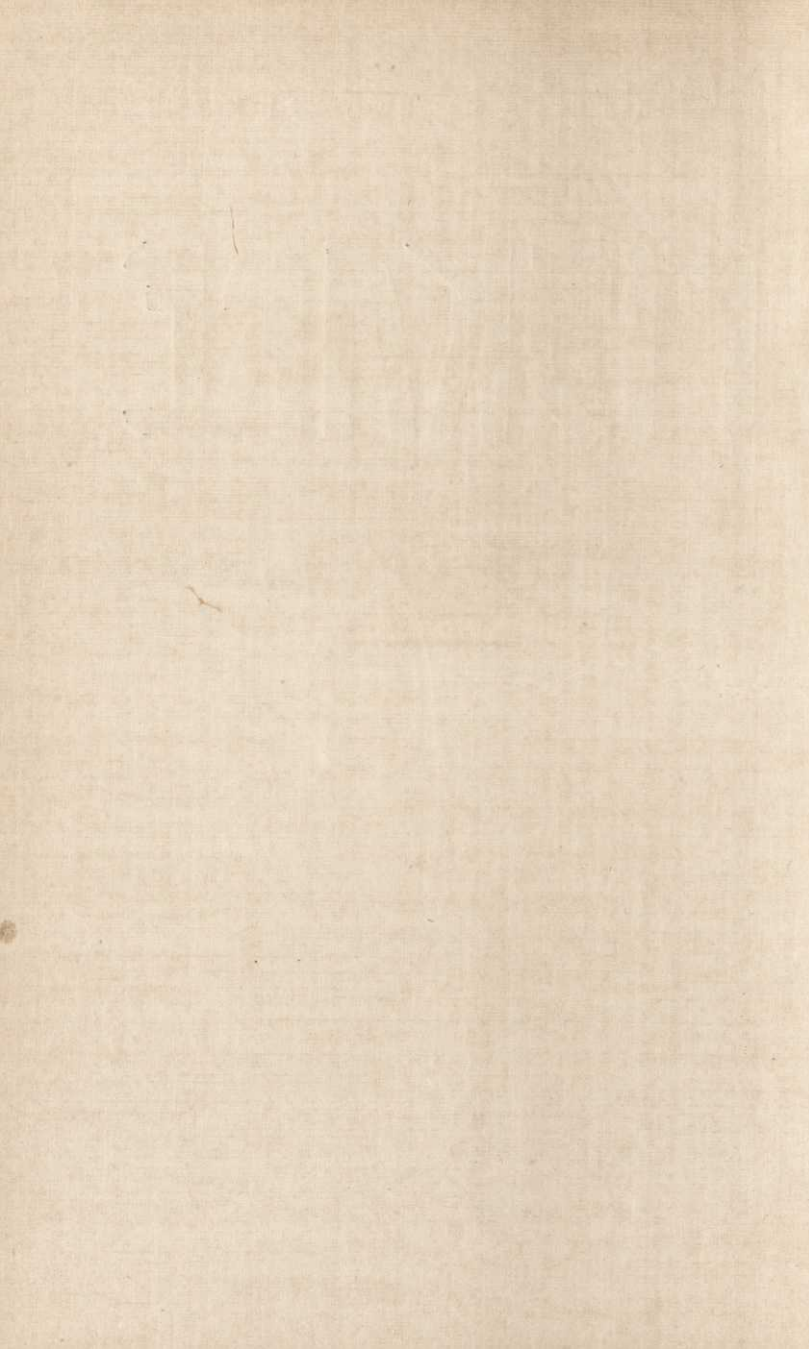

LUDVIG NORDSTRÖM

FISKARE

LUDVIG NORDSTRÖM:

FISKARE

STOCKHOLM 1907
AKTIEBOLAGET LJUS

STOCKHOLM
STOCKHOLMS BOKINDUSTRI-A.-B.
1907

INNEHÅLL:

Fiskare	Sid.	1
Pär-Eriks jakt	”	14
I skältiden	”	24
I vårstormarnas tid	”	39
Lotsarna ta första båten för året	”	55
Strömmingen står på grundet	”	65
Ett skärfiskarmål	”	74
Gumman Munther grät	”	96
Storgrundsfiskare	”	103
Notdrägten	”	116
Fiskarglädje	”	127
Jan Ågrens giftermål	”	140
Gamla stammen	”	156
Surströmmingskalaset hos kapten Åbygge	”	161
Ack, Herre, straffa icke mig!	”	170

FISKARE.

I

Jag skall säga namnen på dem alla efter deras plats vid bordet.

Högst uppemot utdragssoffan sitter husbonden fader Abygge själf, liten och plirögd, med fårad panna, som delvis döljes af de ringlande hårtestarna, och med ett stort skägg, som fallande ner ända högt från kinderna når till bröstet och ännu i någon mån bevarar minnet af forna tiders röda färg. Fader Abygge är en gammal man. Han ser på folk under de stora ögonbrynen, men han säger inte mycket. Han ler mest när han blir tilltalad. Han var timmerman i Sundsvall och såg koleran där på 55. Han har varit till Östersund, och i Stockholm har han blifvit utkastad från kaffehus.

I dag sätter fader Abygge potatis.

Det är en soldag i början af juni.

Bredvid fader Abygge sitter Johan, son till Simon Locknéus, och medan ögonen uppmärksamt följa allt som sker vid det stora bordet, tuggar munnen och arbetar, och Johan sträcker då och då fram en grof hand och griper några strömmingar ur

lerfatet midt på bordet. Vore inte en tand slagen ur munnen, och vore han inte så ryggböjd, skulle Johan vara en af de ståtligaste pojkar i hamn, hvilket hans far hade namn om sig att vara på sin tid. Nu får han nöja sig med att vara den starkaste, och därför att han är stark, sitter han vid Åbygges bord i dag, ty han är hyrd som dragare för plogen.

Öfver allt prat och skratt, som hörs, höja sig två röster, en bråkande, en skriande.

Den som bräker är Jan Agren, om hvilken jag längre fram berättat en historia, och den, som skriar, är gampojken Joel. Jan är åldrad, håret är grått af silfver. Hans profil syns mot den blå sommarluften i fönstret, och han har samma lilla hvassa näsa och samma hvita ögon med blå bemålning som för trettiofem år sen och samma bruna hud. Men skägg har han aldrig fått. Några långa strån ha krupit ur skinnet på kinderna och hänga ner, några strån hänga också under näsan, men mera finns inte. I stället har han en stor bula under munnen, ty där ligger snus dygnet om. Ingen i hamn är mer säker på sin sak än Jan, och ingen blir oftare kuggad. Men i alla fall är han en duktig och sträfsam karl, och hade han fått boklig bildning, skulle han ha blifvit folkskollärare. Han skall vara fader Åbygges hjälp i dag.

Joel, som kallas Josse, är så snål, att hela ansiktet blifvit sammandraget af den ständiga farhågan att tvingas hjälpa eller råka förlora. Han skall köra plogen. Det är lättsammast.

Bredvid honom sitter Danke Hardin, och det finns ingen ung man med mera sol och sommar öf-

ver ansiktet än han. Hans ögon plira och skratta under de hvita ögonbrynen och af sitt ständiga skrattande och sjungande har munnen fläkts upp på något sätt, och läpparna glänsa, lätt färgade af snus. Han och Pär-Erik äro hamnens ifrigaste jägare, och de två skola jämte Johan Locknéus dra plogen i dag.

Hanna, som är pigan i huset, sitter bredvid Danke, och däråt gläder hon sig. Hon har svårt att äta, ty hon vill bara skratta. Danke lurar henne att skratta, och dessutom nyper han henne på låren. Man kan inte säga, att Hanna är vacker, hon har ett groft ansikte, och när hon går, linkar hon något på vänstra foten. Men hon är lång och är väl vuxen. Det är mot dessa båda, som Joel hela tiden skriar, men Danke bryr sig inte om hans ord, ty det gör aldrig någon.

Så kommer Jan Ågrens Greta, hon sitter i lag med Pär-Erik Sundberg, hamnens ståtligaste pojke, bästa spelman och största vildhjärna.

Hon är inte så lång som Hanna, men hon är mycket vackrare.

Jag önskar beskrifva henne särskildt, där hon sitter och ser på Pär-Erik och tuggar på sin smörgås. Hon är tjuguar gammal och fallen af den myndiga Lina Ågren, hvilkens gifte längre fram berättas. Hon föddes på själfva julaftonen och hade segerhufva, säges det i hamn. Som barn hade hon ganska rödt hår, men med åren har den röda skiftningen försvunnit, och nu är håret som halm med dess blanka sken af stråna. Småhåret vid panna, tinningar och i nacken är ljusare och är som skum,

förmedlande öfvergången från den gyllne hjässan till det skärhvita hullet. Öronen likna med sin genomskinligt röda färg ett par blommor, och de blå ögonen under pannan likna — ja, de likna endast sig själfva och äro det de äro, ett par ljusblå ögon hos en ångermanländsk fiskarflicka. Näsan är rak och kavat, med veck vid vingarna, och Greta är känd för att kunna säga sin vilja, munnen är bred och läpparna runda och klarröda, och innanför dem ser man raden af blixtrande tänder. Och barmen är hög, och hvad som syns naket af halsen visar, att skinnet är hvitt, mjukt och dunigt.

Ingen bland detta folk kan ha ett djärfvare humör ritadt i sitt ansikte än Pär-Erik. Huden är röd af solbrännan, ögonen sticka, men munnen skratrar och därvid syns en tandgård lika frisk och grann som Gretas. Och af det borstiga, gulbruna håret glittrar det metalliskt.

Pär-Erik och Greta äro fästfolk af gammalt, och när de nu prata och se på hvarandra, slutar det med att de söka hvarandras händer under bordet och kramas, hvarpå Pär-Erik kastar sig in i samtalet och Greta stirrar ut genom fönstret och petar tänderna med gaffeln.

Mor Åbygge själf, som är den myndigaste fiskarhustrun i hamn, går från spisen till bordet, fyller på fat och spillkum, klappar på axeln och skratrar och kastar slämpord. Hon har sin älsklingskatt på axeln, och när hon är fri en stund, blandar hon kaffe och grädde på ett tefat och låter katten dricka från axeln.

Slämpord = små skämtsamma uddigheter.

Dörren står öppen till förstugan, och solskenet fyller dörröppningen och glider öfver golfvet till väggen, där ofvan utdragssoffan hänger den obligatoriska Kristus på korset samt ett bibelspråk bland rosor.

I solskenet kommer folk och går. Man vill låna ett gräf eller lämna tillbaka, lotsförmans Fanny kommer med en förfrågan om pasmaantalet i en väf, hon skall sätta upp, och skepparen på en bogserare, som ligger vid bryggan, går in i förbifarten och hälsar god dag, eftersom det är första gången för året, han är i hamn, och han bjuds på kaffe.

Tuppen gal ute på backen, och den svarta enögda hönan, som är djärfvast i flocken, nickar in genom dörren och skrockar öfver sitt mod, men blir genast utschasad af mor Abygge.

När man nu ätit, får man kaffe, hvarpå upprottet sker, och om en stund, sedan man slamrat i boden och båten, är allting tyst och påsättningsfolket rör öfver det soliga sundet till Myresudden, som är fader Abygges stolthet här i lifvet, ty han har brutit marken själf.

II.

När båten skrapade i strandens hvita sandbotten hoppade Pär-Erik i land och lyfte ur Greta och Hanna, och sist af alla kom fader Abygge, som legat i akterstammen.

Gräset var mjukt under fötterna och af försommarns ljusa färg, hæggen blommade, och dess doft

blandades med den fuktiga doften från den närbelägna myren.

Tre lador funnos på Myresudden. Alla voro hem för svalor och alla voro fallfärdiga, och dessutom voro de omgifna af rönnar, som skulle blomma i midsommartiden.

När Pär-Erik, Johan och Danke spände sig för plogen, som fader Abygge lånt af Simon Locknéus, ropade Pär-Erik:

— I är gammal, morbror Abygge. Ser I int, att I ha så dålit tåg, så det håll int att ta i.

— Dra, I! svarade fader Abygge. I ha int dragit sönder det än, int.

Josse körde plogen i den tufviga marken, och de tre unga fiskrarna lade tågen öfver axeln och satte af. Det var tung möda till och med för dessa starka kroppar; sakta klöf plogbillen upp den motsträfviga svaln, och när Josse körde ner för djupt, måste dragarna stanna, ty de orkade inte mer. Men när han då lyfte upp plogen och dragarna togo nya tag, hände det också, att plogen var för lätt nersatt, och då hoppade den upp, och man fick börja på nytt. I tre fåror å rad lade Greta och Hanna potatis, men den fjärde blef tom. När man kom till en tomfåra, hvilade man, och det behöfdes. När man kommit till den tredje tomfåran i serien, hvilade man längre, drack ur hämtarn, som stod under några buskar, och lade sig med hufvut i flickornas knä.

Sval, svål, af gammalnordiska sward, här = öfversta markytan, där gräset har sina rötter.

Fader Abygge och Jan Agren hade gått bort för att se om gärdesgårdarna och en del annat, och ungdomarna jämte Josse voro lämnade för sig på den lilla sluttningen ner mot stranden.

När man en gång låg och hvilade och hade haft mer besvärlig sval än förut, pekade Josse tvärs öfver sundet. Där gick en man och plöjde, han hade häst för plogen, och bakom honom följde en kvinna i röd klädning och med hvitt huckle på hufvut.

— Losa ha det bra, dom! — sade Josse. — Dom få ha häst till låns tå bönnren, dom. Men fiskara gett dra själf.

— Ja, äsch dom orka. Men det är somliga tå dom, som bara drif på! — svarade Danke med en gliring.

— Jag tänk, du är nog van till dra, så dra du plogen en gång, så var det int värre än till styra'n — svarade Josse. — Eller hvad säj du, Hanna?

— Vet jag, om Danke dra, jag?

— Jag tänkte det, jag, sade Josse.

Och dagen var blå och varm.

Från hafvet kommo mäsarna sväfvande, och en och annan and flög snabb och skriande öfver de plöjande, men vinden var västlig. Man såg kustbåtarnas hvita skrof passera mellan ön och fastlandet och ångare och seglare, som styrde in till sågverken i fjärdarna, och ibland syntes på det stycke horisont, som fanns mellan Skäret och Ling-

bärbackudden åt öster, en stor engelsman släpa fram med rök efter sig.

Bogserare ångade genom sundet, och när de inte saktade farten vid passerandet af sjöbodraden, svuro fiskrarna, ty svallvågorna satte båtarna i så våldsamt gungning, att de hotade krossas.

Plötsligt stack ett toppsegel öfver Rödbärgsudden.

— Nu komma Lidgren! sade Johan Locknéus.

— Han ska fäll ligga där i Fäbodvika, sade Danke.

— Men då gett vi dansa i kväll, sade Pär-Erik. — Vill int du dansa, Greta? Du med Hanna? Jag ska dansa med dig, jag. Vill du dansa med Josse hällre? Hör du, Josse, om du dansa med Hanna i kväll nör på bana, får du ligg i lag med na om lördag natt.

— Tänk det! sade Josse.

Tullkuttern stack in för god vind, men den lade sig inte i Fäbodviken utan länsade förbi Myresudden in till hamn. Och vid passerandet svängde man mössorna å båda sidor och växlade glada tillrop.

Gamla gubben Hardin rodde förbi i snuggan. Han kom från västra sidan af ön. Han hade rott ut vid soluppgången, nu var klockan två i rapport. Han hade fyllt den lilla båten med ved, som han plockat längs stranden. Förmodligen hade han också någonstans gömt undan en eller annan iland-

---

Olika båtstorlekar: notbåt, skötbåt, krokbat, lillbåt och snugga. (Ulfön).

fluten stock, som han vid lämpligt tillfälle längre fram skulle hämta och klyfva upp till kaggvirke. Ty det var fiskarvana, och han var mer drifven än någon annan i konsten att stjäla stockar.

— Ha I na? ropade Danke till sin far.

— Na lite! hördes gubben svara i sitt stora skägg.

Nu kom fader Abygge med Jan Agren. Han stödde sig på en gammal gren och var krokig och stapplande och liten och grå; Jan gick bredvid honom rak och spänstig men inte mycket större, och han fäktade och pratade högljudt. Vid knappen till mössremmen hade han satt en klase häggblommor och i handen bar han några vildrosor.

— Henen ha du, stinta, sade han skrattande och gaf vildrosorna åt dottern, som nickade tack och satte dem i barmen.

Då blef Pär-Erik röd i ansiktet och såg i baken.

En båt syntes öfver sundet närma sig Myresudden.

— Gudskelof! utropade Josse. — Nu komma moster Abygge med mat.

Fader Abygge gick och synade.

— Å ja! sade han. — I ha int vuri så värst lat. I kan hvila en stund nu, tills käringa komma med maten åt oss.

— Nej — utropade Pär-Erik — nog dra vi en stund till, så val räksten dess minner.

Det var inte moster Abygge, det var bara nå-

gra brokigt klädda sommargäster, som lade i land. De promenerade omkring i gräset.

— Si, tocka satans kanaljer, hväste fader Abygge. Går dom int och trampa ner koföan för mej. Haje åt dom, du Pär-Erik!

Pär-Erik skrek.

Nu syntes moster Abygges båt. Maten kom och dukades upp i skuggan af storladan, och man åt med frisk lust. Fader Abygge tuggade på lite vattlagdt bröd och petade i några strömmingar, men han gladdede sig åt en half pilsner, som häradskrifvarn skickat med.

Efter maten gick han afsides och lutade sig. Gumman följde honom, och snart sof hon bredvid honom med förkläd öfver hufvudet mot alla flygfän.

Eftermiddagen, när solen sjönk och luften blef röd i stället för blå, var inte så glad som förmiddagen, då solen steg och allting glittrade. Både körsven och dragare voro nu trötta och retliga, och fader Abygge och den allförståndige Jan Agren gingo omkring och mästrade. Tågen sprungo och måste knytas ihop, knutarna skuro i köttet, och när man äntligen fått ett slut på plågan, fick man veta, att det var en hel päråker till att plöja upp, och till på köpet skulle den plöjas med fader Abygges gamla tröplog. Man gick och såg på åkern.

— I är toket, morbror! sade Danke. Tro I, att vi ä hästar?

— Tocka stackare! var allt, hvad fader Abygge svarade.

Haje = skrika.

Och så plöjdes det, till dess att åkern låg där vågad och vacker; då var den gyllene sommarkvällen där, och när de trötta ungdomarna sågo på hvarandra, stodo de som omgifna af glорий, och marken lyste och glittrade om fötterna, luften var sval och lätt och himlen oändligt hög öfver dem.

Krokbåtarna rodde ut och passerade Myresudden, man hörde öfver vattnet, hur fiskarne ombord pratade med hvarandra.

— Ta båten eran och far hem! sade fader Abygge. Jag stanna henen en stund till.

Alla gingo ner till båten utom fader Abygge, som stapplade i väg upp genom hagen och försvann bland asparnas brinnande blad i solnedgången.

III.

Nu är den gamle Erik Abygge ensam på Myresudden, men det tänker han inte på. Han har varit ensam hela dagen, fast de andra varit där och gått omkring honom.

Han stapplar längst bort till hagens bortersta led och undersöker noga, om gärdesgården verkligen kan vara så stark som Jan Ågren sade, och naturligtvis är den inte det, men någon tid håller den alltid.

Sedan följer han gärdesgården och synar hvarje troa, stöttar upp här och hvar, rättar till, klår sig i hufvet, tänker på, hur det bör bli en annan gång, förbannar vattnet som stiger från myren och för-

---

Troa = stång, ribba.

stör så mycket af hans åkermark, och genomblöt om fötterna kommer han slutligen efter sin långsamma och noggranna inspektionsfärd tillbaka till päråkrarna. Strandåkern är tofvig och ful, men det är sandjord, och han vet med sig, att där måste potatisen gå. Svårare har han det i tankarna med öfre åkern, ty där är svartnylla, och där växer så otjänligt mycket ogräs. Och när han mönstrar hafrestycket, tar han af mössan och rifver sönder alla myggbett, som han inte känt förut och utbrister:

— Faen! Att det ska vara så bannadt myttje bortå ogräset!

Han rycker i stubben och sliter upp refvor som kommit, men han känner, hur de hålla emot och ha en hel hjälphär nere i myllan, och tillintetgjord inför den starkare naturkraften står gubben och bara tittar på den mark, han brutit men inte lyckats tämja ännu.

Gubben går sakta, timmarna förrinna.

Det fins ingen sol uppe längre, och sunden ligga blanka, krokbatarna ha återkommit alla, fåglarna ha tystnat, endast orren hörs sjåsa i skogen. Samt trasten. Det är också en tunn skymning öfver hamnen.

Då kommer moster Abygge tultande uppför Myresudden, och hon pustar och stånkar. Hon stannar.

— Abygge! Abygge! ropar hon.

Gubben är döf, han hör inte. Men hon får syn på honom och går fram till honom.

— Är du toket, Abygge? skriar hon. — Klocka gå på elfva, och du kom int hem nångång.

Jag val ju så rädd, så jag tro rakt du ligg här på Murre-sunn och är död.

— Du är toket du, Stina! Jag gett fäll si åt, hur jag har'et härhenen.

— Far du int och koxa och koxa här på Murre-sunn för jämnan. Nog ha du fäll tid att sofve, når du ha slite och släpa hele dan. Kom nu, Åbygge!

— Ja, ja! mumlar gubben och har på en gång blifvit trött.

Men han måste i alla fall plocka lite strand-skrafvel att ha i båten, och medan gumman hjälper honom att samla upp grenar, klant, stockändar, brädlappar och annat, som flutit i land, står juni-natten hvit och stilla kring de båda gamla, som sträf-va med sitt.

PÄR-ERIKS JAKT.

På kvällen sade gubben Jonas, när han strök sista mjölkdroppen ur skägget:

— Dä fögan godt e vär i kväll, Pär-Erik.

Sonen sade ingenting. Han satt i spisen och rökte pipa. Modern i sängen stirrade på honom.

— Dä fögan godt e vär i kväll, Pär-Erik, sade gubben igen.

Sonen sade ingenting. Modern reste sig på armbågen.

— Hör du int, att far din säg, att dä godt e vär i kväll, Pär-Erik? — sade hon.

— Jag hör hva jag vill — sade pojken.

— Hva du vill?..

— Ha du na skott i bössa, Pär-Erik? skyndade gubben att fråga.

— Ja, de ha jag, sade pojken, men jag ha knoga sen klocka fem i marest.

— Förbarma sej, hva du är lat, ditt syndastraff!

— Det säg ji för jämnan, mor, men ji träng int säge na. Ji gör fögan inget, tyss jag, sjuk som ji ä.

— När jag födde dej, Pär-Erik, pindes jag.

— Så hadde ji fäll na nöje för e å.

— Hut pajk, skrek gubben, ä du sturk, sla jag mun bortur dig.

Pojken skrattade, knackade ur pipan och gick till dörren.

— Bäg och olagom ä du, och skam ha du, som inte hedra far och mor din, din armade pojk-näck.

— Jag is int höra ji länger far, äsch ji språke på dedänne vise.

Pojken hade öppnat dörren, men stängde den och sade med en hastig gråt i halsen:

— Gå jag int och knoga för ji hvareviga dag och fische och bryt sten och ä jussom en slaf för ji? Men hva ha jag å ji? Ovet ha jag och skamord och... Dra åt helvete...

— Tig, pajk!

— Tig? För ji, gam...

— Tig, säg jag!

Pojken såg att gubben blef röd och drog sig ut.

Gubbens mening visste han nog. Gumman hade väl inte så långt kvar. Hela vintern hade hon fått lefva som de andra, på gröt, saltströmming och saltfläsk. Nu då vårfågeln kommit, unnade gubben henne en stark fågelsoppa. En rifvande käring hade hon i alla fall ständigt varit, om ock gallsprängd.

Dog hon nu; ja, dog hon nu, kunde hon ju få gå sin väg med smaken af fågelsoppa på tungan.

Inte missunnade Pär-Erik henne det, men inte heller kunde han fördra det ständiga gnatet.

Knappt var han på gården och lutad öfver grinden mot hamnvägen, förrän gubben kom ut barhufvad och i strumpfötterna på bron.

— Är du arg, Pär-Erik? sade han.

— Jag tyss ji, som ä gammal kunde ha nan hut i krappen.

— Hå! Färk båna dine, når du får dom så stor, Pär-Erik.

Paus.

— Ska du föra na?

— Gett fäll det.

— Hva fär du åt då?

— Fär fäll till Pär-Jaxvarpet.

— Fär du ensam?

— Äsch int ji själf falj vä.

Gubben valde sitt och gick in.

Vid 12-tiden rustade Pär-Erik. Han tog lodbössan, hundskinnspäsen, fällerna och vättarna. Gubben vände sig i sängen, när han gick.

— Tänk du föra ut å sofva, Pär-Erik, efter du ta så myttje kläer vä dej?

Pojken stod på tröskeln med bördan i famn.

— Djäfveln anamma, sa han, hva ji ä söt, far. I denna dag.

Och så gick han.

*

*

*

Han rodde längs de skumma bodarna, från hvilka båtstängerna hängde ut som vakande met-spön. Kattorna sutto under bryggorna, vaktande på fisk.

Han satt och hörde, hur orren huckrade i skogen på andra sidan sundet. Grodorna purrade i sina vattenpölar, trasten som vaknat, förde oljud och längs stranden flögo beckasiner och blandade sina jämmerpip med vågornas enformiga sus i sterna.

När han kommit genom Finnhålet och Bottens blågrå golf bredde sig framför honom med uddar, skärklabbar och en disig landtunga till vänster med en fyr som ett glöd i spetsen på en tång, skiftade han åror och satte sig att mönna.

Ej ett lif syntes på det blanka vattnet.

Han rodde i ett dis, men himlen rätt fram kolade ännu efter solnedgången, och denna inflammerade buk inneslöt några trasiga molninälvor, i hvilkas kupiga underkant hade samlats rödt blod och gult var. Och till vänster öfver den svarta skogen hängde majnattens gula fullmåne med sitt blinda sken.

Pär-Erik rodde sömnigt.

Han tänkte inte på föräldrarna och inte på jakten men på en fiskarjanta med runda bröst och blå ögon, skicklig i att bygga och binda nät.

Annat skulle det varit, om han fått fara ut och hämta fågel till henne eller om han vetat, att han med detta nattvak kunnat göra något för att bygga sitt eget hem, men så länge modern lefde var ej lönt att tänka däråt.

Nu kom modern för honom. Hvad hade han

för godt af henne? För allt sitt slit och släp hade han ingen tack. Det var hans plikt att släpa, därför att hon en natt varit sjuk för hans skull. Men då han inte var orsak till sig själf, så kunde han ju inte heller ha någon förpliktelse mot henne. Om han inte ville. Naturligtvis.

Hur många nätter hade han inte legat ute på skären och frusit? Hur många nätter ej i skötbåten? På hösten i storm och ränn? På vintern, då han varit nära att bli borta i snötjocka under skäljakt på isen?

Han hade vågat sitt lif för att skaffa hem mat åt de gamle. Hade hon vågat sitt en gång, hade han vågat sitt flera. Nöje hade hon haft för pinan, men hvilket nöje hade han? Och hvad rådde han för pinan? Hade det inte varit han som kommit, hade det väl varit någon annan. Och om denne andre hade varit en som dragit ut i världen, hvad hade hon då haft?

Det såg han: ju mer han gaf dem, dess mer ville de ha. Än kunde de lefva i tio år, och för hvart år murknade de till, stängde utsikterna för honom, förmörkade och förbittrade lifvet och satte en vägg mellan flickan och honom. Hvem garanterade, att hon ej blef less, tog en annan och sålunda kom bort för honom? Kunde hon vänta i tio år? Ett var medlet: att hon blef med barn. Men det var skam, och hon skulle aldrig samtycka. Inte heller vågade han fordra det af fruktan att bli afvisad för alltid.

Var nu detta en välsignelse att ha hem och gamla föräldrar? Så sade man. Ja så, sade man. Ja — så...

Pär-Erik såg en orrtupp på Pär-Jaxklippan. Fågeln stod på själfva hällan tätt åt en gammal torrfur. Den röda himlen var bakom, och randen af hällan lyste som en guldsnodd under fågeln.

Den kråmade sig. Den släpade vingarna och sprang åt sidorna med framsträckt hals. Den flög upp några fot i luften och surrade med vingarna, när den sjådade. Och när den satte sig igen, sträckte den sig till höger: är du där? — till vänster: är du där? — helt om: men hvar är du då? — — och huckrade: kom, kom!

Pär-Erik steg försiktigt ur båten, smög bakom stenarna, bakom hällorna, granbuskarna, i ljungen och lingonriset och stannade på knä vid en sten. Fågeln var ej inom skotthåll.

Jägare var han född som de andra fiskarpoj-karna. Nu hade han glömt allt. Brände fast blicken vid den af vårkärlek förblindade fågeln. Saliven sipprade i mungiporna. Ett vällustigt leende lyste i själen, och det kliade i maggropen som när han låg åtmed flickan.

Det blef tjufskytte detta. Det var förbjuden tid. Och hade det också varit lofligt, hade det ändock varit tjufskytte, jaktvårdsföreningen ägde alla rättigheter.

Men när han oförsiktigt kom åt en gren knakade den sönder. Fågeln spratt till. Hörde sig. Sträckte på hufvudet. Stod en stund stilla. Vickade till och kastade sig ut i luften. Med hvisslande vingslag flög den bort, öfver hällorna, sandstranden, in i den blå himlen, inåt tallarna och blef borta där bland träden.

Pär-Erik reste sig förargad och gick ner till båten, rodde ut vättarna och lade sig på lur bakom murningen. Och nu fick han passera genom nattens gradvisa förvandling till dag.

Slöjan drogs undan från hafvet, som fick en ljusblå yta; himlen lättade och rustade till med små rosiga molnlappar; i öster ökade man under pannorna; den blå luften öfver skogen pumpades ut, och månen skimrade blek som ett tomt ostra.

Så kommo fåglarna och satte lif i stillheten. Beckasinerna, som suttit på stenarna i det blanka vattnet, flögo pipande längs stranden; trasten efterträddes af bofinken; orren tystnade, och ett lompar kom flygande utifrån hafvet och slog ned på viken. En ensam långhalsad skrake sköt genom luften från sitt nattlogis och kastade sig vårdslöst i vattnet, sprätte droppar omkring sig, som bildade krusning, och vinden som väntat ett veck att gripa tag i, passade på och nu kom morgonkåren sakta glidande, mörkblå och kall.

Då vaknade måsen vid suset, såg upp och såg, att man fyrade på i öster, lyfte, stötte ut ett hest morgonskri, väckte kamraterna, och med långsamma, omornade slag kommo de sättande inåt stranden, singlande skriande öfver murningen och fortsatte bågen inåt skogen.

Nu kommo också de tunga och beskäftiga svärterna, de nervösa grisslorna, och en åda dök plötsligt upp.

Och när allt var klart, kom solen. Sömnigt slog hon undan röken i öster, kastade en påse glitterspån i vågorna, vaggade på horisonten, drog

den ett stycke med sig, vägde en sekund och släppte därefter snabbt sitt grepp, horisontlinan föll ner med ett sving och återtog sitt läge, och röd och stolt kom solen seglande genom etern.

Nu var allt lif vaknadt och sträckte sig mot henne. Revelj var slagen, och den nya, rentvättade dagen hängde klar som ett källvatten öfver världen.

Pär-Erik stod emellertid på knä bakom murningen och vände ryggen åt allt det vackra. Han kikade med spänd blick och höjde bössan. Två lommar voro inom skotthåll, och de oroliga ögonen spejade misstroget omkring. Längre ut lågo de andra och simmade lugnt, lyfte, dök, plaskade och snattrade.

Pär-Erik siktade noga, och med en våldsam knall, som stöp öfver nästa berg och slängdes mångdubblad öfver vattnet, gick skottet af. Den ena lommen dök, den andra stälpte, sprattlade, låg stilla. Ett vrak i vattenytan. Längre bort kom kamraten upp; där var lugnt, den fortsatte sitt afbrutna morgonarbete.

Pär-Erik slängde ner lommen på hällan bredvid sig. Blodet rann i en mörkröd ström ur såret i halsen, och fågeln öppnade näbben då och då och krökte halsen som i krampaktiga kräkningsanfall.

Men på huk bak murningen stod Pär-Erik, som glömt allt annat för jakten.

Solen steg, och glansen blef allt mindre röd, alltmera gul och varm. Tiden gick förbi. Från land kommo bogserångare släpande långa rökmoln efter sig på sin färd ut mot fartyg.

Men inga fåglar kommo inom håll. Ute på

flacket summo de. Pär-Erik såg i tuben långa band som sköto fram. Streck drogo i luften, skrin klöfvo morgonens ro, men ingen fågel kom inom håll.

Förargad, frusen, hungrig och smutsig reste sig Pär-Erik, sparkade till den onyttiga lommen och redde sig till hemfärd. Han samlade ihop grejorna, kastade fågeln i akterstammen och satte segel.

Och åter svor han öfver modern, som var orsak till denna misslyckade jakt.

Den tiden på dygnet var det, då man känner sig tömd på all lust till lifvet, då i den kalla och obarmhärtigt klara luften allt syns dåraktigt och fåfängt, och då rymden förefaller att vara glaskupolen öfver en öde och afsida kyrkogård.

Pär-Erik svängde om udden och såg raden af bodar spegla sig i sundets vatten. Det förvånade honom, att rök steg ur hemmets skorsten. Det blef honom varmare till mods, ty han förstod, att man tänkt på honom och kokat kaffe. Men butterhet satt kvar till tänderna.

Gubben stod på utbryggan, när han lade till.

— Ha du na? sade han.

— En lom.

— Det var fögan lite.

— Lite! Hva ha ji sköte i natt? Jag har vaka och bränt yga för er förbannade fågelsoppa.

Han tog lommen och slängde den vårdslöst till gubbens fötter.

— Ge'n at käringa och fråg'na, om hon ä nöjd nu.

— Ja, nu är hon nöjd, Pär-Erik.

— Ä hon? Det var fäll först gången!

— För nu är hon död, Pär-Erik.

Pojken stannade med lodbössan i hand och såg upp från båten.

— Död?

— Ja, hon dödde för en timma sen.

Pär-Erik lutade sig mot bryggan och stirrade rättfram.

— Kom upp och drick kaffe, Pär-Erik. Jag ha kokat at dig, sade gubben.

— Ha ji koka kaffe?

— Ja, — svarade gubben och linkade med lommen uppför bryggan mot stugan, hvars grönaktiga fönster glänste klart i morgonsolen och från hvilken röken steg upp, sakta och stilla som hvilken morgon som hälst.

I båten stod Pär-Erik kvar lutad mot bryggan.

I SKÄLTIDEN.

Pär-Erik Sundberg, hamnens vildaste pojke fordom, nu gift med dottern till Jan Ågren, skulle, så sant som han bar sitt namn med heder, gå ut på skälisen och komma tillbaka med minst tre skälar.

Hans unga kvinna Greta med första barnet på armen och det andra under hjärtat stod i bosvalen och såg mannen, hög och kraftig, i skälskinnspjäxor och vit mössa gå med linan öfver axeln och dra drögen med lillbåten, skjuten af Danke Hardin och Johan Locknéus. De försvunno bakom uddarna, och spåret syntes lysa i morgonsolen, där de gått.

Sör från hamn hördes yxhugg och hammarslag och virkets gnek och några rop; gummor stultade förbi Pär-Eriks stuga i tinsnön på hamnvägen, och genom bryggstufönstren syntes gubbhufvun lutade öfver arbetet med surströmmingskaggarna till somnarn.

Gubben Abygge kom sör från handelsman med en flaska linolja i hand. Greta gick upp från bosvalan och fram till grinden.

— Tro I, att isen gå mycket i dag, morbror? frågade hon.

— Hvad kan jag veta! sa gubben. Isen gå nog, som han vill. Har du'n Pär-Erik ute på skälisen då?

— Ja, han är ute. Han och Danke och Johan.

— Han är ju duktin, säg dom.

— Bara blott han inte är för duktin!

— Det får du fäll si, sa gubben leende och fortsatte.

Men skäljägarna släpade båten öfver landlia till vre, höggo mätthål i blåisen, som började där, och sköto ut, togo sats och sprungo. Så var det att löpa fjärd efter fjärd, och drögen dansade efter som en jolle.

Kusten blånade mer och mer i fjärran. Skären lågo spridda, och horisonten stod som en mörk skogsrand vid slutet af en slätt. Mellan den och jägarna lågo skälar i ro och solade sig.

Pär-Erik sköt den första. Han satte in kulan i halsen, och skälen rörde inte en tass. Den vickade till helt litet och var sedan stilla.

När Pär-Erik reste sig från granskningen, såg han sig omkring och sade:

— Finns det mycket skäl på isen i dag? Det är fögan bäst, han håll sig nere, då jag är ute.

— Hur mång tänk du skjute då? sa Danke.

— Om jag lägg tie, vill du dra hem dom då?

— Jag har nå par själf kanske.

— Hör I, pojkar! Ska vi ha vä oss så många skälskinn hem, så ingen i hamna ha sitt så många förr?

— Äsch det bare går, sa Johan.

Pär-Erik var färdig med en plan.

Landlia = fasta landisen; Vre = fasta landisens ytterkant.

Hur långt ut kunde man vara? Lite öfver en half mil. Vinden var nordväst, och solen stod högt. Det var midt på dan alltså. Det var då sex eller sju timmar till mörkret. Det var klar sikt i luften. Inte mycket moln.

Nå! Där låg Flasen, och där kom Balus fram yst om Västavärsudden. Där i svängen mellan Västavärsudden och Flasen lågo Gråbuten och Kvarngrunna, och där var kapellet i hamn.

Om man nu lämnade båten här just med södra Flasudden ihop med Kapellstornet och Västavärsudden ihop med Balus, hade man fullt landmärke för att hitta igen den.

Nu var ju visserligen inte rätt att lämna båten ifrån sig, om strömmarne skulle sätta isen, men så pass kännare var man ju, att man borde kunna reducera sig en dag som denna, och inte var det just att frukta farlig ström heller. Och för resten: ville man ha något? Ville man det? Ville Danke ha skäl, ville Johan ha skäl, ville han själf, Pär-Erik, ha skäl? Jo, ge sig fan på det ändå! Mycket skäl till på köpet!

Hvad det angick, att man kunde bli efter, så var det så, att skulle man bli efter, så blef man, och var det meningen, att man skulle dö i säng, så dränkte man sig inte på skälisen.

— Är du feg, Danke? sa Pär-Erik.

— Nej, det vet du! sa Danke.

— Än du då, Johan?

— Nej, men nog är det dumt att lämna båten.

— Så sitt där i båten!

— Ja, int ha en mer mod för det en kan

göra det, som toket är, sade Johan och tillade: jag stanna och vakta båten. Det finns en fäll där för räxten.

Danke hade gubbens lodbössa, men Pär-Erik en Huskvarna. De stoppade på sig några hårdbrödbitar och lite mjukt och lite socker. Pipa och tobak och svafvelstickor hade de. Och gingo.

Skälen låg åt söder. Dit gingo de. Broarna ledade som plåtarna i ett sköldpaddskinn, och blåisfjärdar, fyllda af krossis i kilen, trängde in emellan, och där rämnor funnits, voro de frusna till uppstående och ansvallda kälar.

Jägarna hade tagit på hvita skjortor för att ej bryta af mot isen. De kröpo fram mellan påändaresta isblock, när skälen fanns i närheten, hade sig fram på skridstången, lagade att vinden var emot och sköto ej, förrän de kommit så nära, att ingen möjlighet fanns att komma närmare. Skotten gáfvo ej större knall än rök, som knappt märktes, och när bara kulan placerades rätt, så att offret ej hann röra sig, kunde man ladda om och knäppa en till. Så fick Pär-Erik två och och Danke en.

— Därute, pekade Pär-Erik, ligg en mala. Ska vi dit och få oss ett par?

Då Danke, som börjat ta landmärke och bli betänksam, såg tvehågsen ut, förklarade Pär-Erik, att det ju inte var någon ström, att vinden stod nästan stilla, att isen inte gått en enda gång och att solen visserligen var på fall, men ännu ej tagit landbergen och ännu hade en bit kvar af himlen.

Nu syntes ju hemlandet fjärran och mörkt i

En mala = en hel hög.

den rådande solställningen, och det var rödt i luften mot kväll. Men det var ju bara att följa samma spår hem, som man trampat upp förut. Ingen snö hade ju fallit, och ingen skulle komma, då bara den vanliga molnbädden i väster fanns på hela himlen. För resten: framemot natten, om man skulle dröja så länge, kom ju fullmånen och lyste det lika ljusst nästan som om dagen.

Var det nu tal om någon fara, så kunde det väl inte vara annat än barnsligt tal. För det första låg Johan där i båten. Var det så, att man inte kom till solnedgången, så gick han hem och varskodde. Och säkert visste man då, att det varit folk hela dan på berget med tub och hållit utkik på dem. Såg man där från berget, att det började bli någon fara, så varskodde man nog de andra, och då hade man folk ute i rappet.

Hade inte finnarna blifvit klarade härom året, och det fastän det inte var mer än sörja, som de voro på! Här var det ju bara att gå från bro till bro, och var det så, att isen gick, kom man antingen till Gnäggen eller Långskäret eller till Sörudden.

— Förbanningen är du inte harig, Danke, sa Pär-Erik.

— Harig eller inte, så är det lite vett i att ge sig i väg på det hånne viset, när man ingen båt har, sa Danke.

— Gå åt helvete med dig då! ropade Pär-Erik, slängde bössan på axeln och gick.

— Men Greta då? Tänk på henne med!

— Hon klarar sig alle gånger; det står käften för om int annat!

— Du ha int rätt att ge dig ut på det dänne viset. Du gett tänke på, hvad det ska bli tå henne och ungarna, om du bli efter, ropade Danke efter honom.

Då stannade Pär-Erik.

— Ha'nt du fridd till na du! Ta na, du! Om du tänk, att det kan bli nån fara bortur den hänn skäljakten. Men annars kan du vëra lugn. Jag ska ha med mig hem så många skinn, att så många ha du alldrin sitt. Och int hon heller. Häls na det! För hvad ni dug till här i hamna, det vet int jag.

— Då ska du, förbanne mig, få gå där du går! sa Danke för sig själf och vände.

Och på så sätt blef Pär-Erik ensam ute på hafisen i solnedgången. Han gick öfver skare och hopade isstycken. Luften var stilla och frostig mot kvällen. Solnedgången hängde som ett rött sken öfver västra halfvan af himlen, och den östra utåt hafvet var full som af violett-färgadt damm.

Det kokade i Pär-Erik, och han hade hastigt gjort upp sin plan.

Nu skulle man ha igen det onda, han fått lida. Hade man sagt, att han gift sig på fisken, som gick i hafvet, och pengarna i handelsmans skrin, så skulle han visa, att han var karl att dra hem inkomsterna till huset. Hade man sagt sinsemellan, att han var starkare i tungan än i armarna och mer värd i mun än i bröstet, så skulle han visa, hvad rätt han hade att vara stursk, som han var.

Han skulle gå till Gnäggen, det var inte långt dit. Han skulle skjuta, hvad han mötte på vägen dit. Han skulle öfvernatta på Gnäggen, det gick att gräf-

va sig in under skaren och få tak och värme där, och i morgon skulle han gå samma väg tillbaka hem. När han då kom hem med alla sina skinn — teg man kanske då?

För resten måste han ha pengar. Till våren kom andra ungen. Då hade han två gaphalsar i stugan. Greta fick inte tid att ro på sjön, och han måste ha det han födde sig själf och dem med.

Men sommarn skulle komma. Han visste mycket, som de andra inte visste. Han hade legat mycket ute med bössan och sett mycket och hört och lärt mycket på den tiden han var flottakar. Han skulle visa, hvad det ville säga att ha starka armar och djärfsamt humör, så man kunde våga lite för att vinna. Och Greta skulle inte behöfva ångra, att hon kommit i lag med honom.

Låt vara, att han var argsint ibland. Det behöfdes nog, hon var inte af de goaktigaste själf. Men de kände till hvarann både utan och innan och visste att det inte var något, som fallerade, när det kom till kritan.

Skälarne — de lågo bortåt isen. Solen sken rödt på dem. De syntes som kringkastade stockar efter en eld, gjorde inte en rörelse. Och allting var stilla.

Bergen i land reste sig mot natten, mörka och långsträckta, och solrodnan fyllde ej längre hela luften. Den smög tätt öfver isen, i en grund våg från västra bergen vällande ner mot hafvet och nående nätt och jämnt öfver skälarna och skäljägaren. Pär-Erik hukade sig i den röda skymningen och kröp rundt en isrugelkas, kom öfver krossis,

som gled undan, bakom isblock, gröna som glas och med droppglöd af solen i lä, lyfte varligt på hufvut och spejade. På isfältet mellan honom och det aflägsna hemlandet lågo skälarna, fem stycken närmast i grupp, och ej långt ifrån dem syntes hålet; det skvalpade lätt och reflexerna af solnedgången glittrade i vattnet.

Han stödde bössan mot en skarkant, siktade noga, blicken ville bländas af den röda bösspipan och skenet i luften; skälarna syntes suddiga i konturen; han måttade noga, och skottet gick. Ett af djuren ryckte till och låg därefter orörligt. Han laddade om och siktade på nästa och sköt. Den ryckte till och låg orörlig. Pär-Erik sköt än en gång. Ännu en skäl ryckte till och låg därefter orörlig. Det log i mungiporna på Pär-Erik. Skälen måtte vara trötta, tänkte han. Det var det märkvärdigaste han varit med om. Han siktade än en gång, men mindre noga och sköt. Det blef bom, det var också skummare nu. Den sårade skälen jämrade sig och rullade ner i hålet, kamraten följde och vickade afsked med stubben.

När Pär-Erik reste sig, såg han aftonstjärnan brinna ljusblå och stor på den gulröda himlen. Tunna skuggor föllo från alla upprättstående isblock, och snön syntes blå och genomskinlig som ett månsken.

Han lutade sig öfver skälarna och undersökte dem, såg sig därefter frusen i en hast omkring. Till höger hade han Sörudden, och öfver den reste sig den svarta fastlandslängan med rosigt snö på topparna. I horisonten framöfver höjde sig Gnäg-

gens öde fågelskår, ej långt från det farliga grund, som bär samma namn.

Pär-Erik vände sig och sökte upptäcka Danke och Johan, och han tyckte sig i den tilltagande skymningen se något mörkt långt borta, som sakta kröp öfver isfältet hemåt hamnen.

Månen lyftes på horisonten som en lindanserska på sin lina, röd och oformlig och ansvalld.

Pär-Erik lyssnade i kvällen. Det hördes, som om någon långt borta skulle gå och klinka på tomma buteljer, och som om någon i djup sömn ibland drog en suck. Det kändes, att hela isfältet sakta häfdes och sänktes; ibland knastrade det till, och en istapp föll med ett prassel ner och halkade från blocket i snön, där den blef liggande. Allteftersom skymningen tätnade, var det, som om också alla de förut omärkliga småljuden samlats i större mängd och burits omkring i luften.

Pär-Erik stod och tänkte på, att man hemma bäddade vid denna tid och kokade gröten och ordnade till natten. Det brann makligt i spisen, och antagligen satt svärmor på soffan vid fönstret, och lilljantan sof väl.

Rundt om i hamn voro fönstren tända, och skorstensröken slingrade sig om stjärnorna. Allting var stilla mot natten. Kanske satt en katt på en bro och jamade. Men hos handelsman hade ungdomarna samlats, det immade på rutan, och boden var full af cigarrettrök med handelsmans magra och sluga ansikte skymtade under fotogenlampan från taket.

Hemma i stugan sade Greta till sist:

— Jag tyck, dom borde vara hemma bortå skälisen nu.

— Jag tyck det, jag med — svarade svärmor.

— Jag gett rakt gå ner i boa och si åt, om dom syns där i Maludden, sade Greta.

När hon kom ut och fick se, att det var natt och att stjärnorna stodo fullt i himlen och att månen kastade skuggor bakom husen, blef hon rädd. Hon gick ner i bosvalan och såg sundet som ett blått silfver med uddarnas och skärets rostfläckar och tänkte sig hela hafvet utanför och kände kittlingar af oro i hjärtrakterna.

Pär-Erik skrattade åt sina tankar, lite stolt, lite håfullt, lite ängsligt — kände samtidigt, att det drog kallt. Hafvet suckade oftare och tyngre, och det var nu månblå natt öfver isen.

Han skulle inte gå hem. Förr skulle han bli efter. Men ett skälskinn skulle han ta med sig att ligga på.

Pär-Erik gick ner till valplatsen, skar upp en af skälarna, flådde med möda skinnet af kroppen och kastade det öfver axeln, tog bössan i hand och började marschen ut mot skäret Gnäggen, belyst af månen och stjärnorna, där han gick.

Han kände sig alltmer bortglömd och ensam och förstämd. Han kände sig till sist inte som viss person, inte som Pär-Erik Sundberg, utan som något hvad som hälst, som svart och otydligt rörde sig ute på hafisen i månskenet. Han började känna sig trött, när han marscherat en god stund, och det var tungt och stelt bak i nacken, ryggen värkte, och det drog kallt om magen. Men pjäxorna voro

torra och fötterna kändes varma, hvilket var hufvudsaken. Han hade gått länge, och Gnäggen höjde sig nära inpå honom som en bärgås, han kunde till och med skymta bara klipphällan, där snön ej hade fastnat. Det hade börjat blåsa, och stjärnorna blinkade vått som ansträngda af blåsten. Isen gungade märkbarare.

Slutligen vacklade han till och tog ett snedsteg och var nära att falla.

Hvad var det som hördes? Ringde klockor?

Pär-Erik gjorde ett språng, tappade bössan i snön och blef stående stilla.

— Hvad i h—te nu då? — ropade han till för sig själf. Går isen?

Det kom en rysning ner från länderna, från maggropen, rundt hela kroppen, och det torkade torrt i halsen. Karlen blef rädd med ens, och det darrade i benen.

Denna hastiga törn som han fått, vaggningen under fötterna, som blef allt starkare, blåsten, som ökat så hastigt, klingandet och suckandet, som hördes utan afbrott — var det öppen vak i närheten?

Gick hafvet fritt?

— Det var natt, det var utström. Satte isen utåt?

Han lade sig ner och såg hela fältet i långa vågor framför sig, och han hörde det brusa under sig som af en skog. När han reste sig opp, såg han ej långt framför sig en krossishög stiga i mån-skenet lysande och glimmande som glas och silfver och porslin. Tydligt syntes då, att isen gick.

At hvilket håll springa?

Inte åt land; därifrån gick ju isen. Inte åt samma håll han kom ifrån; där måste ju rännen vara bred redan och fylld bara af sörja. Bara utåt, mot Gnäggen, som låg likt en mörk kulle framför honom.

Han tog opp bössan och skyndade utåt. Den tunna snöskaren stänkte om fötterna, och han kände det bulta i öronen. Han ökade stegen och skulle ta ut till språngmarsch, då han kände sig häfvas som af en eruption, vatten trycktes upp genom snöskorpan, han såg i svettimman för ögonen, hur isen och snön som en här af hvita myror satte sig i marsch, och när han tryckte ned foten, gaf det efter.

Han kastade om och vände mot landsidan och sprang. Bössan slängde han från sig och sprang från månen med skuggan framför sig; han kastade skinnet och lopp vidare. Men plötsligt gaf det vika under fötterna, och som i en puttrande gryta sjönk han ned öfver midjan. Han lyckades krafla sig opp, fick fäste på ett fast flak, reste sig och såg, att flaket mätte knappa två båtlängder i omkrets. Det vaggade och skalf och vreds rundt, och kanterna maldes som till socker. Slutligen brast det, han tog ett språng, och det gick ömse rödt och svart för blicken, månen lyste som genom ett blodregn, stjärnorna föllo som lingon genom blåhvita luften, hafvet syntes flyta med eld, och framför honom sof Gnäggen som en jätte på sida.

Nu sprang han, hoppade på små isstycken, som drogo sig undan steget, hjärtat klappade tungt och långsamt i halsgropen, vid tinningarna brände det, som ville blodet forsa ut, hjärnan rann het

genom öronen som en tunn gröt, det droppade svett, som sved i ögonen, men den skvalpande och snart tömda hjärnskålen vidgade sig och lyfte sig och blef himlahvalfvet, där månen spräcktes och formade sig till en not full af blank, sprattlande lax och stjärnorna ramlade som strömming och småsill ur ett osynligt öskar ner i hafvet.

När han började ropa på hjälp, var det som om små röda eldar rest sig ur hafvet och skickat upp rökskyar, som sedan stannade kvar och omsvepte strömmingsregnet; det blef skummare i luften. Någon drog honom i benen, men samtidigt sprang han med en fart som var förskräcklig. Man stod på stränderna och såg honom springa och förvånades öfver farten. Och öfver hans längd. Ty han var ju en jätte.

Gnäggen hade rest sig nu och stod på ända och skymde månskenet. Det lyste om kanterna öfver hufvet på Gnäggen, svagt bara. Framför var det tämligen mörkt. Han hörde tydligt, att det spelade och sjöng bakom Gnäggen.

— Gud i himlen! Jag orkar inte. Jag orkar inte... mumlade Pär-Erik Sundberg och sprang vidare med slutna ögon.

Nej, han sprang inte. Han kraflade i sörjan. Ibland sjönk han ner. Då tog han stödtag med händerna. Ibland låg han i sörjan. Blocken reste sig på ända och lyste i månskenet kring den svarta fläcken. Det såg ut, som bugade de för honom liksom stjärnorna en gång fordom för Josef i drömmen. Han reste sig med möda, famlade med armarna, kröp på knäna, sjönk ned till bröstet, spot-

tades ut af hafvet, som lekte med honom likt en katt med en råtta.

Plötsligt tog han ett språng och höjde armarna öfver sig:

— Mor...! Hjälp!

Det hördes ju knappast en meter omkring honom i dånet af krossad is på gång för strömmen. Strax sedan han ropat, reste sig blocket på ända, han halkade och föll, slog ansiktet mot kanten, så att blod flöt ur näsa och mun, sjönk ihop som ett dragspel, sögs ner, vältes rundt, medvetlös tydligen.

En arm stack opp mellan två isstycken, veks, vreds till och försvann.

Isen gick, som den gått i tusentals år, flaken samlades, det suckade och klingade en stund, och plötsligt, som det börjat, stod allting stilla igen — ty det var vana så — och månen lyste på den omkomnes spår, på bössan och skälskinnet. Och ljudet hördes som ett svagt sus långt fjärran från hafvet, där det gick öppet utanför drifisbandet.

*

*

*

Ljus brann i Sundbergs stuga hela natten, och när gamle Erik Hardin kokte sitt kaffe som vanligt klockan fyra på morgonen, såg han Greta komma från backen med tuben i hand.

Gubben gick ut på hamnvägen.

— Var lugn du, Greta, sa han. Han har lagt

sig på Gnäggen som vi brukte i min ungdom. Bara sola går opp, kom han igen.

— Kom han igen? Nej ni, morbror, den hänn gången kom han ingan igen.

Solen kom, ingen Pär-Erik kom. Solen sjönk, och han var borta. Solen steg och solen sjönk, vintern blef vår, Pär-Eriks son föddes och blef döpt; och hvar gång Greta gick ner i bosvalan, såg hon mot Maludden, det blef en vana.

Nästa höst gifte hon sig för barnens skull med Johan. De voro ett tystlåtet folk, som lefde i ärbarhet och arbete, och Pär-Eriks och Johans barn växte opp i sämja och blefvo stora.

Som alla andra talade de om »Pär-Eriks-året», ty det ordet blef stäf där i hamn.

I VÅRSTORMARNAS TID.

I.

Vid soluppgången kommo bröderna Vigren till södra Värnsingen, drogo upp båten och gingo i land för att speja på skäl. Framför sig hade de hela hafvet och kusten: granklädda östränder till höger med rost i vattenlinjen, och drifisarna från Kvarken i en arkipelag till vänster utåt horisonten.

Solen, som stod på hafsytan, var centrum i ett brinnande fält och sköt ut en massa moln likt röda ekrar, och det kunde förefalla, som det sålunda något ofullständiga hjulet ämnade rulla upp genom den frostiga morgonrymden. I det röda skenet sväf-vade några måsar, och en del sjöfågel sträckte fram och åter längs vattenytan. Den inre skärgården och fastlandskusten lågo i morgondimma.

Erik tog sig en åkarbrasa och sprang omkring på klippan.

— Det är rakt kallt! sade han.

— Jag begriper inte, sade Jonas, som spejade rundt i tuben, hvad fan det är för svart, jag ser norröfver. Det ser mest ut som en pinne. Det

syns ännu mot luften. Men soln lyse för starkt. Jag kan int se.

Erik spejade i sin tur länge, men det var svårt att få sikt, ty hafvet gick i dyningar och solreflexerna korsades och af isblocken tindrade gnistorna tätt. Han skuggade med handen öfver ögonen och kunde långt ut mot luften och den taggiga drifis-kedjan slutligen upptäcka något, som verkligen liknade en pinne. Båda ansträngde ögonen för att få klart för sig, hvad det kunde vara, och de glömde skäljakten.

— Vi måste se, hvad det är, sade Erik, och Jonas var lika hågad, och de gingo ner till strand, sköto ut båten och rodde öfver det tomma vattnet ut till drifisbandet.

Ju närmare de kommo, desto tydligare hörde de ljuden af den drifvande isen. Blocken rördes makligt i dyningen, vattnet sögs in i håligheter, som liknade profrör, och pressades ut med ett pipande ljud, sörjan frasade som siden, det klingade af oupphörliga sammanstötningar, och under det hela hördes ett dån, som om kanonvagnar kört fram på hafsbottnens väldiga bullerstenar. Denna jämrande musik spelade hafvet för några måsar, knipor och skälar.

Erik satt bak och rodde styrårorna. Han fick vaksamt följa blocken på deras långsamma gång utåt och lotsa fram båten genom rännor, som vuxo till sund, förvandlades till vikar, stora fjärdar och små inhaf, och det gällde att klara sammanstötningar, ty en blott lindrig törn kunde krossa båten eller åtminstone ramponera den allvarligt.

Luften härute var mera kall och hvass och genomskinlig, och den oformligt stora morgonsolen, som syntes ansvälld af sin hetta, förmådde knappt lyfta sig ur horisonten och sköt sina strålar nästan parallellt med vattnet. För Erik, som var vänd mot framstäfven, föreföll det som om solen hängde på stamknoppen.

— Jag svettas om ryggen, men jag fryr om magan, sade Jonas.

— Och jag svettas om magan men fryr om ryggen, svarade Erik. Men förbanne mej, att jag är karl att begripa hvad det är, fast jag sitt här och glor, så ögona kan rinna bort.

Ibland tog han upp tuben och kikade, dess- emellan flyttade han ej blicken från det mystiska föremålet, och ju mer han spejade, desto funder- sammare blef ansiktet. Båten kryssade fram genom sund och öfver fjärdar, och slutligen var drifisban- det passeradt. Måsar flögo skriande öfver båten, och dyningen häfde den i behaglig rytm, och luf- ten började så småningom att värmas upp af solen.

— Men för helvetets djäflar! utropade Erik till sist. Nu är det alldeles på tok. Titta, får du se! Ta tuben! Ska det vara en skäl, hva? På ett lite flak? Och fågel, ett helt streck på vattnet hitan- för?

— Det var märkvärdigt! sade Jonas långsamt med tuben för ögat. Kan det vara någon från Try- sunda, som ha varit på skäl-isen och drifve från vre. För att det är en karl, det är säkert.

— Det är ju, hvad jag har tänkt hela tiden. Men han står ju i vattnet, ser du. Och hvad är

det, som komma hitåt? Det måtte vara inström här.

— Det ser ju ut som folk rakt, som flyt, men en tomlår ser jag då. Och en kagge.

— Är det nån, som ha seglat kull? Det ska du se!

Det var en karl, som stod midt i hafvet. Han syntes tydligt mot luften; han fäktade med armarna. Halfva kroppen var öfver horisonten, men den andra hälften syntes suddigt mot vattnet. Än höjdes synen af dyningen mot den gyllne morgonhimlen, än åter sänktes den, så att karlen tycktes sjunka ner i djupet gång efter annan.

— Nog är vi då en mil ut, det ser jag på Balus, sade Jonas.

— Och då ska en möta på en männisch midt i hafvet så långt ut. Hvad vill det säja då? sade Erik. Han sir rakt ut som ett spöke.

När nu bröderna kommo närmare, möttes de af tomma trälådor, fårkroppar, uppfläkta svin, kaggar, åror, burkar, byttor, som med dofva ljud och skrapningar törnade mot båtsidan.

— Ska vi preja'n frågade Erik. Han stå på en flotte, tro jag rakt. Han ha sjöstöflar och fårskinnspäls och mössa och en röd halsduk. Jag tro, han inte är klok, jag. Han peka uppåt. Hör du int, hur han ropa! Ser du, han tala visst med sola. Ska vi preja'n? Han hör ju int, att vi kommer annars, så då blir han väl rädd.

Erik reste sig och satte händerna för mun och ropade:

— Båt ohoj!... Kors! Föll han i?...

Vid ropet tumlade karln baklänges, men han reste sig på knä och betraktade båten. Han sträckte händerna framför sig och ropade några ord, och samtidigt reste sig ännu en mänsklig varelse bredvid honom och vinkade med handen.

Bröderna rodde fram och sågo nu kölen af en omstjälpt större båt, en slup förmodligen, och på de svartjärade bottenplankorna tätt till vattnet lågo de båda karlarna.

Den förste reste sig och sträckte händerna mot båten, medan tårar runno ur hans blåringade och feberheta ögon nerför ansiktet, och han ropade genom snyftningar:

— Är det Gud, som har sändt er till våran räddning? Gud har hört våra böner! Lof och pris och ära vare Gud i himlen, som har sändt er till våran räddning!

Då hörde bröderna, att de voro finnar, och begrepo, att de voro skeppsbrutna i drifisen och sista stormen. De rodde tätt intill slupen och höllo där. Tätt vid kölen på andra sidan låg ännu en tredje karl, en gammal man, ty han hade långt grått skägg. Han låg orörlig. Erik pekade på honom.

— Han dog i morse tidigt, svarade den som talat, på sin sjungande finska, men vi vill int kast han i sjöin, vi trodd nog hela tiden, vi skull få bli räddad och kom i land och begrafva han, gubbin, och därför har vi tryckt fast kläna hans i tjäran, för se, båtin är nytjärad, och tjäran har int torka än. Men ge oss att dricka. Vi försmäktar af törst,

För vi har drucki hafsvattin. Hämt kaggarne, som ha fluti bort för oss, det finns lite brännvin i en och lite svagdricka i en annan. Och vill ni ro oss i land, ska ni få hederligt betaldt, för vi är så trött, och kamratin är sjuk, jag trodd, han skull dö, han med.

Bröderna hade hela tiden stirrat på finnen, som stod i sin fårskinnsrock med ullsidan in och skälskinnsstöflar och skälskinnsmössa. Ansiktet belystes af solen, och en förvirrad bild af den arma människan böljade i vattnet vid hans fötter. Den sjuke låg med slutna ögon tätt intill kölen, äfven han i får- och skälskinn, och solen lyste rödt på honom, och stöfvelspetsarna och ett stycke skägg syntes af den döde.

Bröderna forslade öfver de skeppsbrutna i sin båt, där de till all lycka hade en stor fårskinnsfäll och hundskinnspälsar och en madrass, bäddade ner de båda uttröttade männen, gånvo dem af sin medförda torrskaffning ett stycke amerikanskt fläsk och mjukbröd, blandade brännvin i mjölk och gaf dem och lät dem sedan få lite vatten ur hämtarn. Sedan surrade de gubben vid kölen på slupen, togo slutligen säkert landmärke och vände så hem. De båda skeppsbrutna hade genast fallit i djup sömn.

II.

Men därute dref den döda gubben utanför drifisbandet och vände sitt gråskäggiga ansikte mot vårsolen.

Hvad skulle hamnborna säga om detta? Gubben Åbygge och gubben Hardin och gubben Locknéus och Jan Ågren? Där de stodo och tjärade sina båtar norr på strand.

När bröderna svängde in om udden och fingo syn på gubbarna, där de gingo och arbetade långsamt och lugnt som deras fäder före dem engång, darrade deras hjärtan af förväntan.

Gubben Locknéus såg dem först. Han sänkte borsten och satte handen öfver ögonen mot det starka solskenet. Bröderna hörde, hur gubbarna pratade och ibland skrattade, och i ett vinddrag hven ljudet af vårbäckens forsande på Sörön.

Gubben Locknéus ropade:

— Ha I fått nån, pojkar?

— Ja, det ha vi, svarade Erik allvarsamt. Vi ha två, som ha förlist i isen. — Och den tredje ligger kvar ute på köln, men han är död.

— Och ska en ha hört på maken! utropade gubben, lade ner borsten och började gå in mot hamn, följd af alla andra utom döfva gubben Åbygge, som gick och tjärade och smålog för sig själf, som han plögade.

Vigrens bosvala blef full af fiskare, som hängde ut öfver båten och stirrade ner på de sofvande finnarna. Den sjuke låg med ansiktet uppåtvändt och munnen var på glänt, medan den andre hade rullat

ihop sig och borrar ner hufvut i en päls, så att bara ett rödt öra med en silfverring i snibben syntes under mössan sticka fram.

— Hugg i så få vi opp dom! sade Jonas.
— Men hvar ha ni gubben, då? — Få se på'n, är han död, den där?... — Hur långt ut var ni då?
— Ja, men, ska gubben drifva å gåle utåt hafvet nu då? — Nog få vi väl ro efter gubbstackarn ändå!
— Ha I sagt till, att mora ha bäddat? — Det var falit, hvad han är hvit i syna, karln!

— Undan här! ropade Erik. — Ta i nu, få vi opp den här först. Ahå ja! Så, bär in honom i kammarn!

— Hör ni — sade han och ruskade på den andre — kan ni vakna nu? Eller ska vi bära opp er med?

— Hur sa du? Hur mycke är klockan då? mumlade finnen, men Erik ruskade i honom, tills han blef vaken, satte sig opp och gnuggade ögonen. När han sedan såg så mycket folk omkring sig och sjöboden och en grågrön gräsbacke längre upp, ett stycke bärg, skogen och himlen, ruskade han på hufvut, gäspade och stirrade.

— Nu är vi hemma i hamn, sade Erik och tog i honom, och gubben ska vi fara och hämta om en stund och kamraten eran ha vi burit in.

— Jaså! sade finnen långsamt. Hvar är jag då?

— Ni är på Ulfön.

— Kors! sade finnen och sänkte hufvut sukande. Jag vet int nånting. Jag är så trött.

— Kom in då och lägg er, sade Erik, och

viljelöst följde finnen med. Han raglade, när han gick.

Inom en stund voro fem båtar bemannade och rodde ut med bröderna Vigren som lotsar i den första.

Dagen gick.

Hamnens ungar samlades utanför Vigrens stuga och förlade sina lekar dit. De gamla norr på strand kommo alldeles ur arbetet. De togo ett par tag med borsten, så lutade de sig mot båtkanten och började berätta gamla, gamla historier, som de hade glömt till just nu.

Solen sänkte sig, föremålen på marken började kasta skuggor åt öster, och eftermiddagssvalkan kom.

Hamnen började vänta slupen med gubbens lik. Pojkarna löpte upp och ner för utkiksberget med bud. Inte mindre än sju fiskare lågo däruppe jämte vaktmannen och spejade genom tub. Buden meddelade under dagens lopp sålunda:

— De ha satt genom första drifisbandet rätt österut. Strax norr om yttre drifisbandet tycker man sig se något svart. — Nu ha båtarna kommit dit. — Slupen är upprest, men den har slagsida. Nu står den upprätt. Båtarna spänner sig för. — Man bogserar genom drifisbandet. Det går sakta, för det är svårt att klara isstyckena. — Kvarngrunnan är nu passerad. — Gråbuten är passerad. — Nu syns ingenting mer för skogen.

Vid femtiden på aftonen kom slupen in på sundet. Fyra man stodo i pumpen, en stod till rors. Två skötbåtar följde på släp, och tre bogserade.

Slupen flöt in till Vigrens bod, där hela hamn var samlad.

Ett sofflock hämtades och på det bars under alla närvarandes tystnad den gamle gubbens lik upp till bryggstun, där locket lades på bockar. Alla gingo in och sågo på gubben, där han låg, och medan solen sjönk allt djupare mot väster, samtalade man lågmält om de skeppsbrutna, och några gamla kvinnor gräto, men gubbarna gingo bara afsides och torkade ögonvrån, medan barnen gömde sig, ty de voro rädda.

När solen gått ner och det skymde, så att kvällen flöt färglös och klar genom alla fönster in i stugorna, vaknade finnen, som ej var sjuk. Några fiskare sutto inne hos Vigrens, och när han fått klart för sig, hvar han var, och fått reda upp minnet med en kopp varmt kaffe, berättade han, hur det gått till vid den olyckliga händelsen. Några fiskare kommo in, under det han talade, så att rummet till sist var fullt.

Finnen satt i sängen med kaffekoppen på knät, rufsig i hår och skägg, och under det skymningen tilltog, berättade han sjungande och syntes vagg kroppen och svänga med högra armen till det han förtalde.

När han slutat, sutto alla i halfmörker.

— Jag het Nyholm, sade han, och jag är snickare i Vasa. Det är min första resa öfver till Sverige, och det var allt jag ägde, som jag hadd i båtin.

Gubben hett Kieppos, och han ägd om båtin. Han ha segla i många år mellan Vasa och

Sverige, och nu skull vi till Hernösand och sälja fårkroppar och svinkroppar och smör och potatis, men int är det väl nå kvar nu, mera.

— Det var visst fem kroppar, vi tog hem, sade någon. Men dom får han väl gräfva i backen, tänk jag.

— Var det int mera, alls?

— Det var väl ett par byttor och tomlådor och en kagge med lite brännvin och en med svagdricka, men det var hafsvatten i, så det smaka då bara fan.

— Int fann ni nån blå kavaj? frågade finnen tyst.

— Inga kläer såg vi.

Finnen sänkte hufvudet och sade halfhögt:

— Då är jag en fattig karl igen!

Efter en lång tystnad, som ingen af fiskrarna velat bryta, berättade han långsamt:

— Jo, vi kom nog från Vasa och hadd en fin resa genom skärgårdin och ända till vi kom så långt, så vi såg fyrin, som ligg norrut, men jag minns int namne.

— Skags fyr —

— Jo, så var det, Skags fyr. Men då blef vindin nordlig, förut hadd han vari mer på ostlig, och i förrgår kväll blef det en storm, och det börja snöa och regna, och drifisin kom från Kvarken, och det var förskräckligt mycket is. Int kund vi vänd heller, för det var mörkt omkring oss, och vi såg bara isin, hur vi titta åt alla håll och kanter. Vi bärga nog allt vi hadd oppe, men klyfvarn lät vi sitta, så vi skull kunna styra båtin, och

gubbin Kieppos stod till rors själf. Vi trodd nästan, att det skull gå bra, för när klocka va två, hadd vi bara fått en litin läcka, och den hadd vi tätat, jag och kamratin.

— Hvad heter kamraten eran då? frågade någon.

— Han het Skinnar, och han är snickare som jag, i Vasa — men det börja, om jag ska berätta, så börja det bli lite bätter med snöstormin också, och en litin stund såg vi månin, men det var nog ett förfärligt oljud omkring båtin, när isstyckena körd ihop, det lät som fönsterrutor hadd gått sönder, och ibland kröp vi nästan ihop, Skinnar och jag, för vi trodd, vi skull få glasbitarna på oss. Men när klocka var två, kom ett stort isberg, det var ett riktigt isberg, det var så högt som mastin, men vi kund int se i snöyran, hvad det var som kom, det var så hvitt bara som den andra snöin, som snöa och när det var alldeles närma båtin, hörd vi, att det int var så mycke oljud rundt omkring, och då ropa Kieppos: nu komma ett isberg, och just som han sa det ordet, så törna vi, och mastin föll ner och vi hörd, att det braka, och så börja båtin att rulla och stampa, och sjöin slog in och vi låg alldeles redlös, men isberget var alldeles borta. Och så fick vi drif hela dagin efter, och vi kom långt ut på hafvit, och sen vänd väl strömmen, för storm var det int mera, det blef alldeles stilla, men vi pumpa och försökt att tätat, men det gick int, och i går natt la sig båtin på sida, och så fick hon en törn af ett isstycke, och så gick hon alldeles rundt, så vi kom i sjöin, jo.

Och det var då rysligt kallt. Men jag kan int förstå, att kropparna och kaggarna int kom ut förrän i dag, det var då underligt.

Kieppos, jo, han måst vi vårda hela tiden, men vi hadd int att ge han dricka. Allting var borta. Han var gammal, jo, och gubbin frös, så han int kund ligg stilla, och kamratin och jag måst rulla han och slå han för att hålla varmt, men han dog i morse tidigt. Det är ju så bedröfligt, men Gud har ju rädda lifvet, och då måst man väl vara glad och arbet igen. Men hur är det med Skinnar?

— Det är ingen fara med honom, sade en gammal fiskare.

— Då får jag väl sofva igen, sade finnen inne i skumrasket och satte ner kaffekoppen på golvet. — Jag är så trött.

Och så kurade han ner sig i sängen och drog täcket öfver hufvut.

— Tocket elände! mumlade en gammal fiskare. Ha'n gått rakt och förlora allt han ha och knappt komme med lifvet ifrån. Jag säj väl det. Tocket elände!

Gubbarna reste på sig och gingo tyst ut i den ljumma majkvällen.

En bäck porlade, en orrtupp sjåsåde på Sörön, men från hafvet hördes intet ljud.

III.

De skeppsbrutna hade blifvit landförda på en tisdag. Följande söndag rodde man till sockenkyrkogården med gubben Kieppos, och där ligger han; ingen vet, hvar hans plats är.

När han bars från bryggstun ner till båten hedrade honom hamnborna.

Snickar Nyholm, som på onsdagen åter var frisk, gjorde en likkista, som blef så prydd, att flera af de äldre hamnborna kände sig afvogt stämde mot Kieppos, men alla barn i hamn hade varit till Fäbodsjön och plockat tidiga vårblommor och prydd kistan med dem. Det var hästhofsört med duniga stjälkar och den trohjärtade blåsippan samt några späda hvitsippor, ett par knoppar af kabbellöken hade de också funnit, och för öfrigt hade de rifvit lingonris och nylöfvad björk.

Tidigt på morgonen ringde det i kapellets klocka, och man gick i kapellet och åhörde en lång betraktelse.

Klockan två ringde det för andra gången.

Det var en gammal klocka, som hängde under en murken huf, och föga ljud fanns i klockan, men man hörde i stället samtidigt med klämtningen, hur hela stapeln skrek, och det gjorde intryck på hamnborna.

Klockan två ringde det för andra gången.

Nu vandrade alla de gamla upp till stugan i backen och samlades utanför dörren. Man gick in i tur och ordning och betraktade Kieppos, som låg i sin vackra kista iklädd en vit skjorta. Bredvid

hufvudgården stod hela tiden den förtorkade gubben Zeterberg, som skänkt skjortan, och pekade tyst på den.

Kieppos hade börjat få gröna fläckar i ansiktet, och ett hvitt skum bubblade sakta men oupphörligt ur näsan, och han luktade något. Hans grå tofviga hår låg oredigt neråt panna och öron, och skägget gick ända upp mot de blå ringarna kring ögonlocken.

Sedan alla sett på Zeterbergs hvita skjorta och gubben Kieppos själf, skrufvades locket på, en fiskare ute på backen viftade åt pojken vid klockstapeln, och den klanglösa klämtningen begynte.

Sex starka ynglingar lyfte kistan och buro ut den. Framför kistan gick klockarn. Han bar mössan i hand. Solen glänste i hans blanka hufvudsvål, de grå hårtestarne ner mot öronen fladdrade i middagsvinden. Han sjöng psalmen med en röst, som hördes ibland likt vresiga rop och ibland inte hördes alls, och var klädd i svarta byxor och en gammal skiftande bonjour.

Efter kistan kom snickar Nyholm barhufvad, och vinden reste på hans ljusa hår. Hans magra ansikte var allvarligt. Han gick i sina höga sjöstöflar med snytorna uppåt och i en lånad brun kavaj med alldeles för långa ärmar.

Sedan på något afstånd kommo hamnborna, först männen, nyrakade och svartklädda, efteråt kvinnorna med sjaletterna från pannan, en näsduk i handen, magarna fram, bröstet höga, alla gråtande sakta.

Klockan klämtade.

Solen stod rätt öfver hamn och bredde glitter på det mörkblå sundet, speglade sig i fönstren, i stenarnas glimmerskifvor, i mösskärmarna, i lingonbladen på kistan, som strukits med kimrök; marken var torr och hal; tåget gick steg för steg under de lutande gistena ner mot stugan, öfver hamnvägens damm, öfver gårdens stora flatstenar, ut på sjöbodbryggan, och i skuggan därute sänktes kistan ner.

Erik och Jonas stodo i båten, som var rustad med segel, matsäck och skälbössor, och försiktigt firades kistan ombord. Därpå sjöngs en psalmvärs, klockarn läste Fadervår och Välsignelsen, som åhördes med betäckta ögon, hvarefter alla gingo fram till båtkanten, männen lyfte på mössan och boc-kade stelt, kvinnorna nego; så stötte båten ifrån, hissade segel ute på sundet, fick skum om bogen och satte kurs mot uddarna, där den försvann.

Begrafningsfolket samlades i stugan och drack kaffe, och på kvällen blef dans på dansbanan.

LOTSARNA TA FÖRSTA BÅTEN FÖR ÅRET.

När man äntligen sofvit sig genom vintern ute på ön och solen hvar kväll tände västerfönstren i stugorna till röda eldar och måsen skriade öfver hafvet och näten började lettas, då kom lotsarnas tid.

Genast som isen gått och endast den höga strandkallen låg kvar, rodde de en skötbåt västanpå ön — ty sundet var ännu fullt af issörja, som hindrade framfart — drogo upp den på Rödharet och vakade dygnet om i vaktstugan på lotsbärgstoppnen.

Ännu var inte kuttern tjärad, ännu inte bojen mönjad, inte prickarna hyflade och målade, och ännu rann vårflödet i lotsförmans stenbacke som en strid bäck med färgadt dropp i ett spindelväfsfint töcken af fukt öfver vattnet.

I sjöbodarna sutto fiskarflickorna sjungande vid sitt arbete. Dagarna genljödo af hammarslag norr från stranden, där fiskrarna hade båtarna dragna; om kvällarna rodde man ut med lodbössan och vättarna och laxkroken för att få lite fågel och möjligen en skäl, och ännu var det bara den första gryningen öfver hamn.

Lett = en sorts lut, hvori näten om vårarna kokas.

Lotsförmans äldsta dotter satt i väfstolen och väfde röda inslaget till fars skötbåtssegel. I trädgården under häggarna, som knoppades, sådde och planterade de båda andra, och man väntade hvar dag bud från Hernösand eller från något af verken, att en ångare eller en seglare skulle komma.

Och budet kom.

När kvällen blef, sade lotsförman, som hade vakten, åt sina flickor, som för natten skulle öfverta den:

— Håll utkik åt Högbonn! sade han. I vet, att det är en ångare i görningen.

Därmed vände han sig i sängen och somnade genast.

Nu gingo de två äldsta flickorna upp till bärriget. De voro klädda i vinterkappor och hade scholar med sig. Öfver den äldstas axel hängde tuben i en röd snodd.

Flickorna gingo sakta uppför de branta och besvärliga trapporna och talade om somrar, som gått, och om den, som nu började tändas. Den äldsta, som var nära trettioårig, hade under vintern fått tillbaka något af förgångna års fägring. Ögonen, som kunde skifta likt en fuktig berghälla, på hvilken solnedgången skiner, hade varit tända, och kinderna hade rundats till, och hyn blomstrat, och pannan legat som ett hvitt moln öfver ett vackert och soligt landskap med snabbt föränderliga dagar.

Men mot våren hade ögonen falnat, kinderna fallit in i håligheter efter förlorade tänder, kviss-

lor stigit i pannan, och kroppen magrats och hukats, och den kvinna, som nu sakta gick uppför de brun-tjärade trapporna, var inte mer ung, kunde väl knappast mer bli det.

Att hon en sista gång blommat midt i vintern hade orsakats af glädjen öfver några svensk-amerikanares ankomst till hamnen. Men en natt, medan flickorna sofvo, hade någon eller några varit inne på lotsförmans gård och hissat en flagga på halfva stängen. Dagen därefter foro svensk-amerikanarna. Hvem som gjort dådet, visste ingen.

Lotsförmansfamiljens vrede var stor, dess förhållande till de öfriga hamnborna blef sämre än förr. Flickorna stannade inne dagarna i ände, bleknade, sörjde och längtade till sommarns styrmän och kaptener och till herrskapsfolket från stan. Men den i grågryningen sakta fladdrande sorgflaggan hade varit dem ett dåligt tecken, och den hade lärt dem att djupare än förr hata de lågsinta, afund samma och illvilliga fiskrarna. Gammaljäntor kallades de och kallade de sig; de hade siktat högt; de hade kunnat få fordom någon af fiskarpojkarne men ej brytt sig om dem; nu togo de väl Nicke, om han ville, eller Pär-Erik, eller någon af de andra — men nu ville ej de, om de velat förr.

Hilma hade svept sig i schalen och satt hopkrupen mot väggen, men Fanny stod med tuben i tittgluggen.

Nu, när de båda systrarna kommit upp till vaktstugan och i den skymmande kvällen späjade ut mot hafvet, samtalade de förtroligt om årens ödelif härute i hafsbandet.

Månen var i väster som en silfverslant på ett rödt kläde, och hafvet låg i månbelysningen med ametistfärgade fåror men mörkt utåt. Och drifisarna drefvo, långt ut drefvo de. De liknade grå sjöbodar, som slitits från land, och klippor, och får i bete på en stubbåker; hafvet var som en gammal svedja djupt inne i en urskog med lefvande varelser och skrömt och oknytt under en eldgul och blodaktig himmel med allt fastare och hvitare månsken, ju mer natten kom.

Hilma satt tyst och såg ut öfver de insomnade fastlandsbärgens vida linjer, men Fanny späjade alltjämnt genom linserna.

Tubens runda värld visade de närmaste gran-topparna onarturligt stora och en del af söderöns gråa bergvall. Därbortom låg hafvet, och de vandrande vågorna syntes så tydligt att flickans öra tyckte sig förnimma deras brus.

Men det var inte det hon hörde. Vårnattens alla ljud voro nu väckta och föllo ihop: haren satt inne i skumskogen och knarrade och skrek, orren föll in, när han gjorde paus, med sitt lockande skratt, som liknade småstens hoppande nedför ett tak och därefter plötsligt förvandlades till likhet med det sjåsande ljudet af ett snöskred; grodorna purrade i alla vattensamlingar, och taltrasten fjärran i skogen kvittrade öfverljudt och skulle så göra, till dess solen gick upp och småfåglarna med bofinken först vaknade.

Men ännu var solen borta.

Flickan såg i tuben, hur månskenet kom drifisarna ute på hafvet att glindra som grönaktiga

lågor, och i hvar uppgående våg tändes en blix, som hastigt släcktes.

Men i väster hann ej solnedgångens rodnad dö bort, förrän ny vaknade öfver det isblå hafvet i öster, där en landtunga stack ut med ett flammande sken ytterst — och det var Skags fyr. Längst i södra horisonten hade moln samlats. De stego ej, men släpade öfver horisonten som mörka ångor.

Den yngre systemens hufvud hade fallit mot vaktstugans vägg. Munnen var halföppen, ögonen slutna. Af månskenet, som bredde sig öfver bärgtoppen och tände silfverglans i fönstret, kom en dödens blekhet öfver ansiktet.

Den äldre systemen låg femminuter efter femminuter orörlig. Den yngre satt som i sömn. Haren knarrade, orren sjåsade, taltrasten sjöng. Stundom trängde ljudet med en vindfläkt från en bäck i skogen, som forsade med ett bredt dån.

Och rätt öfver det öde hafvet hängde en stor stjärna ensam, röd som en ångares babordslanterna eller en förankringsboj ute i rymden. Då gjorde den äldre systemen en plötslig rörelse och ropade till.

— Jag si'n, Hilma! Jag si'n! Han är i Losmesundet! Jag si grön lanterna, och då är det han.

Den yngre systemen hade spruttit ur sin dvala.

— Herre jistanes, Fanny, så du gasta! Jag val rakt rädd, sade hon och tog till tuben.

Nu ställde sig den äldre systemen i vaktstugans svale med tuben i titthålet, och den enögda, storgloende tuben riktades som en kanonmynning ur

en skottglugg mot ångaren fjärran i vårskymningen öfver hafvet.

Så gingo kvarterna.

Nere vid bärgets fot låg hamnen sofvande; en lång gata, kantad af röda stugor med hvita knutar, en knoppad ränn här och hvar, sjöbodarna tätt åttill med stängerna speglade i vattnet och båtarna stilla. Gistvallarna ofvan gatan tomma. Kapellet ofvan gistvallarna hvitt och stort öfverst i stenbacken. Och skogens mörka vall kring hamnen från Lotsbärget öfver till Flögstångsbärget, och därbortom hafvet mörkt och med svagt dån.

Därnere i hamn sofvo de. De...

Fanny ansträngde ögonen för att hålla kvar på näthinnan bilden af den lilla flugan, som klättrade ute på horisontlinan med en synålshvass eldspets i pannan; som nalkades och växte till storlek af en broms; som spatserade än åt höger, än åt vänster; ibland med kurs mot Finland, ibland inåt Omnefjärden.

— Är det en bogserbåt? Är det en lastångare? Ska'n in till Omne? Ska'n nörofver? Ska'n ha lots eller ska'n inte? Hvad vill toksnögen? Armade as att gå sakta!

Men det började gry. Som en våg af blod spred sig under österhimlens tunna hud, sögs genom tusen fina hårkärl upp mot zenit; förut omärkliga, lätta cirrusmoln sväfvade som skära rosenblad eller flockar af flamingos högt i rymden; luften var kylig och plötsligt renare än förr. Medvetslöst, blundande, i något slag af salig hänryckning, medan solen arbetade sig upp under horisonten, låg detta

öde haf kring dessa öde skär, under det att en ensam lastångare letade sig fram i drifisen och två lotsförmansdöttrar, som egentligen bara hade bekymmer för att bli gifta, med af trötthet och ansträngning svidande ögon fot för fot följde dess färd mot deras ö.

Och vid deras fötter nere i hamn sofvo inte bara deras fiender, men deras far och de andra lotsarna, som skulle vakna vid första signal och hoppa i kläderna, springa genom hamnen, längs stranden ut mot Rödharet, skjuta ut båten och ro till ångaren som höll bi, ett puttrande och svart och smutsigt odjur i det rena vattnet — det första odjuret för i år.

Flickorna hängde vid hvar sin tub och spejade oafbrutet och tysta. Skrofvat af ångaren skönjdes nu och lanternorna urskildes tydligt: styrbords gröna och topplanternans hvitgula, hyttfönstrens rad, masterna och skorstenen, som gaf ur sig en svart rök, hvilken hvirflade öfver vattnet och slog ned kring båten som en svärm svarta måsar. Bakom låg kustens mörka rand.

I öster fjärran ordnades nu mot morgon. Månskifvan stod som klarast.

Folk vaknade då i hamn. En båt gled öfver sundets hvita vattenspegel mellan stränderna, satte kurs utåt och försvann om uddarna.

Haren hade tystnat, orren hördes alltmera sällan, trasten var borta. Det var blifvet rödt och gryningskallt och alldeles stilla, och flickornas blekblå skuggor rörde sig spöklikt på utkiksväggen, när de ändrade plats.

— Ska jag ringa? sade Hilma.

— Vänta tills han blossa, då kan...

Fanny hann aldrig punkten, då slog som en kanonblixtnur ångarens sida. Skenet stannade stilla ett ögonblick, började sedan vackla och gunga oroligt för att därefter slockna.

— Han blossa! Han blossa! Skynda dig in efter trasslet! Och fotogenet! Och stället!

Detta ute doppade Fanny trasslet, fastsatt på ett stålhandtag, i fotogenkannan, tände eld och svängde blosset i vid båge öfver hufvudet, höjande sig på tå högst på berghällan, öfver de orörliga grantopparna mot fastlandets aflägsset ljusblå berg och en topasgul himmel. Sedan hon svängt blosset tre gånger, släckte hon det och ropade till system:

— Hvad stå du och koxe i! Ring på eviga rippet till losa!

Signalen gick, och efter några minuter syntes ur fyra gårdar män springande genom hamnen, i hast krängande kavajen öfver axlarna och med tunga stöfvelklampningar, som från den sofvande hamnen gåfvo genljud upp till berget.

Och nu blåste ångaren lotssignal, stannade och lät ångan gå, den stod som en hvit fradga öfver skorstenen.

Nere i sundet mellan grantopparna syntes vattnet blodfärgadt af reflexen från lotsarnas lanternan, och när en stund gått, sågo flickorna båten med lanternan i stammen komma mot ångaren, och så försvunno båda bakom skogen. Nu ljusnade morgonen alltmer, en bofink sjöng redan.

Hilma kom från »rundstenen», där hon stått på utkik mot slutet.

Då låg Fanny med tuben bredvid sig nedhukad på flathällan väst om utkiken, och den sista månglansen dallrade kyligt öfver den hopkrupna kroppen. Hon låg stilla.

Hilma stannade och såg, hur den smutsröda himlen arbetade sig upp allt längre från hafvets bläckfärgade plan, och hon skakades plötsligt af en rysning, ty nu var morgonköldens bittra timme före soluppgång. Och hamnen låg som fallen tillbaka i en evig död, med hvarje träd, hvarje buske, hvarje grässtrå orörligt. Hon suckade omedvetet.

— Fanny! sade hon sakta.

Systemern låg orörlig.

— Fanny, höre du!

Nu reste sig systemern, och ögonen voro förgråtna. Ansiktet syntes i den döda och obarmhärtiga morgonluften magrare än någonsin med röda flam-ärr efter schalen och smutsgrått blekt i öfrigt.

Systrarna sågo på hvarandra.

— Du tyss jag är fäger än annars nu! — sade Fanny.

Men utan att svara något gick Hilma, och hennes steg förklungo mot berghällorna.

Systemern hemma hade kokat kaffe, och hon satt i hvit nattdräkt i sängen och drack med koppen på knäet, när Fanny kom in. Hilma stod stödd mot vedlåren, där en lampa utan kupa brann. Alla tre systrarna voro allvarliga.

Fäger = vackrare.

Då hördes en råmande signal.

Systrarna sprungo ut på verandan och kommo i tid att se lastångaren glida genom den tunna ishinnan in på sundet. Den var våt af morgondaggen, och i päls stodo skeppare och lots på bryggan, och folk sprungo på däck.

Och nu gick solen upp öfver Flögstångsberget och tände eld på hafvet och skären och sundet och den inkomna ångaren.

Systrarna stodo stödda mot hvarandra, tysta.

— En ha alltid far så länge han lef! — sade Hilma plötsligt och såg uppmärksamt på morgonens första mås, som kom från hafvet in öfver sundet.

STRÖMMINGEN STÅR PÅ GRUNDET!

Min dagboksanteckning för den 20 juli börjar; »Krokrodden är snart slut, och af sköttiden har redan en förkänning märkts.

Det var i förrgår. Natten förut hade Janne Ö. stenat och haft kroken vid Gråbuten och fått elfva fjärding. Nu på eftermiddagen gick han ut med skötarna på Storgrundet, utan att veta om strömmingen gått till.

På kvällen foro pojkarna D. och Georg sör till Rå och rodde sedan ut till grundet. Där sågo de strömmingen löpa, och det mörde. De kastade om båten och kommo hem i snabbrodd, plockade ned skötarna och började stena».

*

*

*

Jag mins.

Det var slåttanna. Dagen hade varit en af de hetaste, med hvita moln i aldrig sinande rad genom himlen. Öfver landbergens blånande massor i väster bortom bländande vatten liknade de glaciärer, som glidit ned från Norges fjäll. De spräng-

des i stycken, de kommo öfver till vår ö, fortsatte och försvunno bakom hafvets synlinje.

Hettan formade dis i horisonten — det »eldade», på fiskarspråk — liknande stalaktithvalf, vitt-rade kritberg med svag rosafärg, högar af giftas på ett väldigt blått porslinsfat. Från dessa berg af dis ute i den blå världen hän mot våra röda klippor syntes i synvillan måsarna spänna sina hvita bågar, och under deras skrin sjöng hafvet tungt och dåsig. Och åskan var ej fjärran, det kändes.

Men på slåttern gingo vi: Olga, Hanna, gubben och jag. Gubben och jag med lien, flickorna efter med räfsan. Det brann i ryggbastet, svetten hade fuktat genom kläderna; mjölkvasslan var slut, vattnet i kallkällan borta.

Såg jag upp, såg jag öfver sundets blåglitter hamnens röda rad af bodar och kokhus, lotsarnas ljusa gårdar, med rönn och hägg kring lotsförmans täppor oppi stenbacken och högst det hvita kapellet som en stor ko på idissling öfver stugor och fängs med sin förgyllda hornknopp öfver grantopparna.

Vid bryggorna strömmingsbåtarna. I båtarna fiskarflickor sjungande. I bosvalorna gummorna vid karen, gälände blodlakaströmmingen. Och karlarna litet här och hvar sysslade med allt: smide, nätbinding, vedhuggning och annat godt och nyttigt arbete.

Solen hade hunnit från Kvarngrunnan öfver Askäret, öfver Maludden och Halsen, gick i zenit öfver skogen och var på fall mot Fäbodsjöns bratta bergvall.

Då hängde moster sin hvitaste söndagsunder-

kjol på tretumsspiken på hörnstabben i bosvalan. Det var tecknet åt slätterfolket att komma hem. Och med liar och räfsor öfver axeln vandrade vi ned till snuggan, satte oss till årorna och rodde hem öfver det solglänsande sundet.

— I tör fo stene till grunne, sade moster.

— Til grunne? sade morbrorn.

— Dom säj, svarade gumman, att strömmingen möre.

— Lat'en möre! sade gubben. Tisdan ha vi i dag. Jaxmäss ha'nt vi förrn om nästa tisdag. Jag tänk vi spar sköta som gammalt till Jaxmäss.

— Du gör som du vill, Munther! sade gumman och gick.

På vedkasen vände hon, och min svarta pudel Jimblom Pudelkvist Esq. stannade bredvid henne.

— Kom oppat och drick kaffe nu! Sen fo vi fäll stene kroken i lag, tänk jag, sade hon.

Och så vardt det.

Och de lata stadsfruntimren kommo ned och sågo på oss. De frågade om allt, där de stodo i rad på bryggan i solgasset. Och är det inte farligt på hafvet, när stormen kommer? Och är det inte kallt att ligga ute i båten? Och de sågo på flickorna och mig. På mitt nakna, läderbrunbrända och hundhåriga bröst, som glittrade afrikanskt i skjortans uppfläkning. Och de bleka stadsfruntimrens ögon lyste; vattenglindret, båten och vi fiskarfolk speglades i de fuktiga ögonen, och mungiporna fuktade, och saliven spände mellan tänderna som vid väntan på god mat. De stadsfruntimren, de stadsfruntimren!

Nu blef dagen svalkad mot kväll.

Solen var kommen som en kung öfver lotsberget, skuggorna bredde sig med kyla under skogen, växte och mörknade, molnen drefvo fram som spända gamla bramsegel öfver den celesta oceanens blåa fält, och köldrysningar drogo, när solen stundom ställdes på skam bak en dylik bred och svartaktig segelflaga.

Då roddes det från bodarna. Nu krokrodd. Två man vid framårorerna och två kvinnor eller en ung pojk och en flicka vid bakårorerna. Vädret var lugnadt, vattnet blankt. Man hörde från stranden porlet om bogarna, näthögen lyfte sin topp öfver sun, karlarna pratade, och med kölvattnet som en silfverne svirfvelrand bakom sig gingo båtarna ut, dubblerande Maludden för sörsättningsfärd, Lingbärbacksudden för nörsättningen i Kvarnhusvika, Brännudden västat bortgenom för sättningsställena västanpå ön. Dit skulle ock vi denna dag. Jankasudden var vår plats.

Nerom det röda hotellet nör på strand, så fuktigt skimrande i solsänkningen, som hade Herrans änglar nyss strukit det helt och hållet med lambsens blod, lågo, stodo, sutto badgästerna; ljusa fladderdräkter mellan sten och margran, sväfvande hattar och skymtande ansikten.

Med pipan i mun och sista kaffekoppen i halssken sitter jag på den breda rotoften framme vid gubbens sida och handskar den långa och en gång så tunga, nu så lätta åran. Båten gör någorlunda fart; bättre gjorde den om ej gubben vore med. Han

är 70 år och en hedersman, men svag i knäveckan.

Hamnens stugor, kapellet, hotellet, bodarna, skogen ofvan, öfverst himlen, nu brusten i blekhet in mot evigheten, underst det stilla vattnet; allt blir en syn som tar fatt i själen, kramar den som en gasboll, den springer under trycket, och gasen ilar genom hvar kroppens åder, och med ett rop, som ekar öfver vattnet, tar hjärtat sats i bröstet, och då ej andra ord finnas till hands i hjärnan för tillfället komma dessa norska susande:

— Brede sejl over Nordsjö gaar...

Och sjungande glider jag med båten ut på hafvet väster om ön, i solnedgångens rödaste och mest gulliga helvetessken.

Nå, emellertid — det här har inte med grundströmmingen att göra direkt, men jag minns det för tydligt att kunna låta det stanna i pennskaftet.

Alltså!

Vi kastade vårt garn rätt i det rödaste gullet och ankrade stenarna, justerade landgården, sågo, att allt var som sig borde och rodde i gomak hem.

Nu kom det emot oss.

Strömmingen stod på grundet! Strömmingen måste stå på grundet, ty i blåskymningen öfver fiskarbodarna var larmet väldigt, skötsten rann från bryggorna ned på flakan, och det sprang unga och gamla om hvarandra med skötbördor i famn. Af hamnens trettiofyra bodar voro väl tio till ljud att likna vid trummor. Hvirflarna af stenkastningen ned i båtarna smattrade öfver sundet, pojkar i blå busaronger löpte om hvarandra, åror, gungande på

starka axlar, syntes som fanstänger glida öfver tak-åsarna, det var skötbåtsårorna som hämtades; mot sjöbodarnas vägg skymtade stadsfruntimrens blå och röda och hvita klänningar och mångfärgade hattar, rop hördes, getter bräkte i fängsen, korna rånade högt, båtar skuro sundets vattenspegel — på lotsutkiken högt mot sista eldsvådsskenet i väster silhuetterades vaktmannen med tuben för ögat och öfver Askäret i öster lyfte en rund och bleklad måne sin nyfikna flata.

Men gamla, tunga, grå gingo eller stodo fiskargubbar i sina svalor med händerna i byxfickorna, leende i skägget, men lystna och afundsjuka i ögonen på ungdomarnas snikna snabbhet och hetta och med minnen fulla af egna unga år.

— Ja, giss på! sade de. Giss på, om strömmingen står på grunne! En vet allrin.

— Görskallar! puttrade gubben vid min sida.

— Tänk du stene, Munther? sade gumman, när hon tog emot oss på bryggan, och den stadiga blicken bakom glasögonen under den solbrända och veckiga pannan pröfvade kallt, kallt, girigt.

— Vi tjå och si, äsch dom fo i mära bitti. Men gå och lägg dig, pajk, och dra int ette backen vä kvinnfalke, för klocka tri ska vi ut på sjön. Så mycket du vet det!

— Ja, hall dej hemma en endaste natt, ditt armade syndastraff — björnongen våran! sade moster.

Och så dansade vi på bryggan, och min svarta pudel Jimblom Pudelkvist Esq. dansade med.

Och natt blef.

Himlen hvälfde sig som en enorm blålocka öfver oss, dess botten var en blodröd måne. Stjärnorna voro ståndarknapparna — om campanulan tillhört klassen Polyandria. Men svart och väldigt bredde sig hafvet.

Båtarna löpte ut Skötkaprodnen var kommen, kapprodnen till Storgrundet för att få bästa platsen. Frösen stod om bogarna, flaxsköta tittade öfver sua, stamsköta nickade från akterstammen farväl till hamnen; från berget sågo vi båtarna därute som svarta flugor krälände på ett mörkblått läskpapper midt i en blek månelld öfver dyningarna hän mot grundet en mil till hafs.

Och natten gick.

Färgen rann ur månen, den blef blek och gömde sig bakom skogen, himlens blåsken pumpade hafvet till horisonten, i öster öfver Askäret slogo gula flammor upp, blefvo röda; moln sprucko ut, rosigt slöjiga, och knappt kysste jag till afsked den rödaste munnen och nickade mot de blåaste ögonen, förrän röken steg ur Munthers skorsten, och det var att reda båten klar.

Stod strömmingen på grundet?

Hur skall jag med ord skildra den stund då solen varligt tänder eld på österhorisontens dis och likt en klippa af stelnadt blod höjer sig som en ny världs yttersta udde öfver vattenlinjen? Molnen, rosiga och tunna, forma sig till radier ut mot rymdens periferi, från solens uppgångsort som centrum, och

hvert segment är en skär och längre upp blekblå strålning från den nyaste af dar.

Gudomliga stund — men jag skulle tala om stömming denna gång!

Vi lade ut från sjöboden och kommo till Jankasudden västanpå ön, och mellan fastlandets morgonfuktiga skogsberg svepte sågverkens rökdimmor tungt på andra sidan vattnet.

Vi fingo summa en fjärding på kroken, och det var nära nog det minsta möjliga. Bittrare blef det, då vi betänkte, att kanske hade grundfararna därute i soluppgången halat fulla silfvernät. Kanske fått tio, tolf tunnor pr båt! Och bittrast för mig, som vakat denna natt och de flesta bakom mig under soltiden och nu, ifall man fiskat på grundet, hade att vänta en mils rodd i julisolens gass och sedan timmars paus på grundet och sköthalning och mycket annat tungsamt.

När bodarnas rad åter visade sig bakom Brännudden, då lågo där grundbåtarna, ej med relingen släpande i vattnet, nej glittrande af pärlstänk från rodden, men lättflytande och tomma som då de foro. Hamnen var stilla, röken lyfte sig ur skorstenarna mot morgonhimlen.

Dig tackade jag, min Gud!

Och gubben log och jäntorna logo, och den syndarn som sett strömmingen möre på grundet i går afse, den armade boneckarn, nog blef han värmd af ord, blick och minspel.

Moster med händerna i kors på magen, och gam-Brita, med händerna i sidorna, stodo i svalan på hvar sin sida om min sittande svarta pudel

Jimblom Pudelkvist Esq., när vi lade till vid bryggan.

— Jo! sade gam-Brita. Det var det vi sa! Int na ha dom fått! Int hundra strömmingar ens, görtarma därdenen! Tjänlit at'am! Tjänlit at lidlinga, som vet bättre än gamfalke!

Tungan tittade vid hvart ord hastigt fram på hvar sida om den sista tanden, och inne i ansiktets rynknät krällde de slemmiga ögonen som tånglakar i solnätet på sandbotten nerom bryggan.

Det stod ingen strömning på grundet! Strömningen visste bättre än ungdomen. Han tänkte som gamfalke. Strömningen och gamfalke voro äldst i gåle.

Först på tisdag skulle han komma på grundet, för då var Jaxmäss och då var skötroddens tid, och då skulle han komma. Ty det hade gamla tecken bestämt, och gamla tecken, det var Guds finger på hafvet.

Se, solen hon ler öfver vandrande vågorna och stiger mot zenit!

När det blef kväll, tindrade stjärnhimlen naken med stora och små ljus, och i mörket dansade vi på dansbanan.

Men en mil till hafs drogo dyningarna tunga öfver det tomma grundet.

Så slöt den historien.

ETT SKÄRFISKARMÅL.

I.

Fyra dagar före Jaxmäss, alltså den 21 juli, kom en fiskare mot kvällen hemroende till hamnen och berättade, att strömmingen mörde på grundet. Sex fiskare rodde genast ut. Af dessa sex lade Erik Persson ett af sina skötlång på en ensam grundklack längre ut. När i gryningen alla tagit upp och farit och Persson stod och drog sitt yttre lång, låg Per Gustaf Asplund ensam kvar på grundet.

Olle Norberg och Erik Svedman hade begett sig hemåt, och Norberg satt vid styråran, ty de län-sade för morgonbrisen. Då sade plötsligt Svedman, som stod stödd mot masten och sög på sin pipa:

— Ska'nt Per Gustaf dra Erik Pärs' skötlan-get, tro? Jag tyss, Erik Pärs stå och görme utat. Så sant sla int Per Gustaf ta strömmingen. Hadde'n sitt lång så langt sunnan i grubba? Vi gett ro och si åt.

Mör = luftblåsor från strömmingsstim; Skötlång = sammanknutna skötar i rad; Tyss = tycker mig; Görme = gorma; Utat = utåt. Å i mellersta Ångermanlands kust-trakt, Nätra och Vibyggerå socknar, ofta liksom O förvand-ladt till A; Gat = måste impf.; guttat = sup. af samma värb.

De togo ner seglet och vände utåt igen, Norberg satt bak och mönde. Per Gustafs båt syntes på den vandrande dyningen än höjas mot den svafvelgula och duniga gryningshimlen, bak hvilken solen låg och brann, än sänkas, så att den tycktes ligga i marvatten, och längre ut höjdes och sänktes Erik Pärs' båt. Per Gustaf låg öfver relingen och arbetade med något, men Erik Pärs stod upprätt och vindade in skötlinorna och syntes ibland som en prickpåle mot himlen.

— Nu sitt'en i båten, och nu ro'n mot land, sade Olle Norberg och hvilade på årorna. Erik Pärs ro hitat, han ha fäll sitt'en. Vi få fäll tjå och höre, hvad Erik Pärs säg.

— Det är Erik Pärs' vålor. Det ser jag, sade Svedman.

När Erik Pärs kom roende med porl om bogen och båten halflast, vände han sig på toften och sade säfligt:

— Var det n'Per Gustaf, som var här i skötlanget mitt?

— Ja, kan en begripa, hvad tok-snögen mena till att dra sköta dine, når vi är henen rundterikring!

— Tocken djäfvell! mumlade Erik Pärs. — Tog'en mycke då? Jag så, att det lysste, men det kunde fäll våra tå soln na litte, kanske. Han lyse då int flyte tungt, där han ro, tjyfstryken.

— Jag tänk, jag, sade Svedman, att han drog svartsköt, allt han hadde ute. Int såg jag nan ström-

---

Mönna = ro bakårorerna men framåtvänd; Fäll = välan; Väla pl. vålor = träflöten; Henen = här; Svart-sköt = tomma skötar.

ming, mens vi var nåsch när hveraen, och nog lysste båten hans lätt.

Norberg sade:

— Int ha'n nan strömning i boa, det vet jag. Och keringa hanses är dåli'n.

Svedman tillade:

— Han ha't fali nåkt, det är sanning, det. Det är fäll int så godt till tigde brödföa alle gånger.

Erik Pärs mumlade något för sig själf och drog in vålan och svinhårslinan.

— Fatti'n är fäll mång, sade han, men int träng en vale tjyf, för det en är fatti'n.

— Stäm du'n för hamnrätten då? frågade Norberg och tittade på Erik Pärs, som lutade sig mot relingen på sin krängda båt och grejade med garnet.

— Int bry jag mig om strömningen, han ha täje, och äsch han vill säje, att han ha buri sej åt som en fähund, så få det fäll våra rätt nog. För den hänn gången, svarade Erik Pärs.

När han kommit hem och ätit frukost, slagit af strömningen och fått skötarna uppgistade, gick han till Per Gustafs.

Per Gustaf satt i bosvalan och band på en sköta, och Erik Pärs stannade framför honom.

— Hur myttje strömning fick du på grunne i natt, Per Gustaf? frågade Erik Pärs, och Per Gustaf svarade lugnt och band:

Nåsch när = bredvid; Lätt = olastad; Nan = någon; Boa = boden; Fali nåkt = mycket dåligt; Alle gånger = alltid; Träng = behöfver; Vale = varda, bli; Täje = tagit; Äsch = om, ifall.

— En halffjårding på hela skötlanget mitt, fattiga fiskarluns som jag är, men två fjårding bortå midtelsköta din, förbannade fisktyf!

— Sa du tyf och ha vuri tyf själf?

— Jo, tyf sa jag.

— Tyss du int, att du ha vuri en fähund, som gaf dej till å dra sköta mine midt på hafsjön, när vi såg dej från två båtar?

— Fähund kan du vëra själf, som tänk som du. Tänk du, det hadde vuri viller, äsch jag hadde dräje, när ingen såg'et då?

— Jag tänk, det hadde vuri viller, att du aldrin dräje.

— Kan du säje, Erik Pärs, hvarför du alltin få sköta dine full i strömming, mens jag int få na. Och ändå ha du så myttje tå lefva bortå, och jag ha int till föa för dan ens. Int na få jag. Int na! Äsch du int hadde nå till lefva bortå, och äsch keringa din va sjuk och båna dine va hungrin och du slet lika myttje och mer än alle annren och du int fick na ändå, hur skulle du tänke då? Och äsch du hadde gutta tigge, hva! Förbanne mej, och Vår Herre håle ändå, att jag svor, skulle du int ta tå dom som hadde och int fråga om lof till'et. Det skulle du, och minns, att det var jag, som sa dig det, ändå?

— Du ångre int, hvad du gjorde i marest då?

— Faen, hva du är dum, Erik Pärs!

— Men då stäm jag dej för hamnrätten.

— Stäm då, bäst du gitt!

Bortå = utaf, ifrån; Vuri = varit; Viller = bättre; Mens = medan; Na eller nå = något; Båna = barnen; Håle = hörde; I marest = i morse.

— Är det ditt sista ord, det?

— Nej, jag gett säge dej en sak, Erik Pärs. Vår Herre ha skapt oss och gett oss lif allihop. Då träng int jag svälte och du ha öfverflöde. Äsch jag arbeta like myttje som du, träng int jag svälte. Jag få ta bortå ditt öfverflöd och är ingen tjyf för det, men du som bara hall kvar och hall kvar och int unna föa at den som svält, det är du, som är rätte tjyfen.

— Du få fäll höre, hocken som bli namnkänd för tjyf, när hamnrätten komma, sade Erik Pärs och gick, och Per Gustaf fortsatte i den varma middagssolen att binda på sin sköta, medan vågorna glittrade ute på viken och det hördes skilda ljud från dagens arbete i hamnen.

II.

Den första augusti seglade en fiskare ner till Hernösand, och då medförde han uppdrag att å Erik Pärs' vägnar hos lagfaren person få en handling uppsatt till konungens befallningshafvande med anhållan om undersökning i frågan, och han återkom den femte med följande papper:

»Till Konungens Höga Befallningshafvande
i Westernorrlands län!

Som uti Trysunda fiskehamn, der undertecknad idkar fiske, icke finnes Hamn-Rätt, vågar hos Ko-

---

Gett = måste; Ass = oss; Hall kvar = håller kvar; Hocken = hvilken; Namnkänna = kalla, nämna.

kungens Höga Befallningshafwande jag i djupaste ödmjukhet anhålla, att Hamnfogden Olof Söderberg i Ulföhamn kunde erhålla Höggunstigt förordnande att med biträde af behöriga bisittare begifwa sig till Trysunda för att upptaga och undersöka ett mål, som jag ämnar wid den således blifwande Hamnrätten göra anhängigt mot Fiskaren Pet. Gustaf Asplund uti Trysunda angående sönderrifwande af fiske-redskap, oqwädinsord m. m.

Trysunda den 1 aug. 1819.

Erik Persson,

Bonde och Fiskare i Wibyggerå socken.

UTSLAG:

Med bifall till denna ansökan will Konungens Befallningshafwande hafwa hamnfogden Olof Söderberg förordnad att med biträde af behöriga bisittare wid hamnrätt i Trysunda fiskeläge ifrågawarande mål upptaga och därmed lag och beskaffenhet likmätigt förfara.

Hernösand å Landscancelliet den 3 aug. 1819.

Carl Fr. Aschling.»

Budet hade seglat in till Ulföhamn på hemvägen och träffat gubben Söderberg, som höll på med slåttern ännu, men han hade lofvat komma kring den tolfte.

Erik Pärs tog papperet och gick till Per Gustaf.

— Hm! sade Per Gustaf lugnt. Jag tänk, du sluta i helvete, Erik Pärs.

— Hva tänk du ta boten bortå? frågade Erik Pärs, och då tittade Per Gustaf upp.

— Ja, boten! sade han. Knafft en strömning för vintern har jag där i boa. Int en pära ha jag, mjöl åg jag int, int na ha jag — men straffas ska jag, för jag int vill, att dom ska svält ihäl eller jag sla ihäl dom själf. Det kom fäll nan, som betäla boten, tänk jag.

Under dagarnas gång talades man och man emellan om Erik Pärs och Per Gustaf. Somliga höllo med den förre, men de flesta voro nog på Per Gustafs sida. Han var i alla fall fiskare och skulle lefva af sitt arbete härute, men Erik Pärs var bonde och hörde till fastlandet lika mycket och mer än till ön. Per Gustafs hustru var sjuklig och svag, det gaf medömkan. Kvinnfolken kommo stickande af sina små förråd med några potatisar, en nypa mjöl, ett par kannor strömning, ett halfstop mjölk, och dagarne blefvo relativt rikliga för Per Gustafs stuga. Det var också rätt egendomligt, att han, som inte fiskat på hela sommarn, nu plötsligt fick lasta sig två nätter å rad. Andra dagen i gälningen kom Svedman från berget ner i bosvalan med tuben i hand.

— Jag si en båt sunnan i solvägen nermot Ulfön, sade han. Giss på, om det ska vära Olle Sörrberg, som komma.

Bot = böter; Knafft = knappt; Pära = potatis; Åg = äger; Giss på = männe.

— Det få en fäll si! svarade Per Gustaf. Jag hinn fäll få gälninga henen klar, innan han komma, tänk jag. Men du kan ju säga at n'Erik Pärs. Han ska visst till skogs ette na gärsgålsvärke. Du är fäll int minner kring ta dej nu än på grunne.

Svedman svalde besken och stirrade på gältrågen.

— Jag tro rakt en kan få fische, bara en val tjuvvet! — spottade han åter till sist.

— Frest på, få du si! svarade Per Gustaf — Annars få du fäll hjälptjänst där i Erik Pärs.

Med det gick Svedman.

Men när gälningen var färdig, var det dags att stena sköta, och ännu hade ingen hamnrättsbåt synts till. Man stenade, och allt blef klart. Per Gustaf gick upp på berget med tuben, under det hustrun redde till aftonvarden. Han stödde tuben mot flögstångstallen och riktade mot söder. Han kunde se en kofferdist, som låg utåt himlen med aftonsolen i de slaka seglen; när dyningen höjde skrovet, var det något, som glimmade till. Det syntes en skär molnbank längst söderut. Inte ett lif märktes för öfrigt på det brusande hafvet. Kusten sträckte sig svart och med skimrande bergshöjder, Balus' knotiga topp hade fått sin röda aftonmössa, och himlen var så tunn och hög, att Per Gustaf nästan fick gråten i halsen, och utom hafvets brus hördes bara några enstaka småfåglars kvitter ur skogen. Öfver hafvet singlarde måsen på blänkande vingar och for med långa slag och vände hufvut till höger och vänster och spejade. Allt var lugnt mot natten.

Värke = virke; Kring = snabb.

Per Gustaf sänkte tuben och gick långsamt ner till stugan igen.

Men när han efter vid pass en timma kom hemroende från skötsättningen, låg en främmande båt vid Erik Pär's bod och tre främmande män stodo i den skymmande aftonen på hamnbacken.

Hustrun mötte honom i bosvalan.

— Nu är Ulföhamsara här, sade hon. N'Olle Sörrberg och n'Jonas Wahlqvist och n'Erik Widenström. Det lyse våra rejält folk, men n'Olle Sörrberg lyse fali strängaktin.

— Ha du språke nå vä dom?

— N'Olle Sörrberg fragte, äsch du bodde henen. Ja, sa jag. Då fragte'n, äsch jag va keringa din. Ja, sa jag. Jaså, sa'n, ha n'Asplund refva nan sköta för n'Erik Persson där på Storgrunne erat? Int vet jag, sa jag. Dom säj nog sä. Jaså, sa'n. Ha I fische na myttje i sommar då? sa'n. Nej, sa jag, int ha vi fische na myttje int. Nog för att dom ha fische i hamna. Hocken då? sa'n. Jo, n'Erik Persson ha nog fische bra, han, sa jag. Jaså, sa'n. Hur myttje ha n'Asplund fische då? sa'n. Ja, sa jag, han ha nog int fische na på hele not-tin, och int ha det vuri viller vä sköta heller, sa jag, men nu ha'n då fått laste sej två nätter å rad, sä nu ha'n då fått sej na litte för vintern till lefve bortå, sa jag. Jaså, sa'n, det var ju bra det, sa'n, och sen sä sa'n int mer, och sä gick'en.

— Jaså, sade Per Gustaf betänksamt. Han gick uppför bryggan och upp till hamnbacken, där Ulfö-

borna stodo, och hälsade dem välkomna. Så småningom tillkommo Erik Pärs och andra, alltefter som man hann hem från sjön.

Stjärnorna tände sig, och månskäran lyste högt öfver det brusande hafvet, medan Trysundafiskrarna och Ulföfiskrarna allvarligt, lågmält och säfligt berättade för hvarandra om sommarens fiske.

— I ska ha fische bra i sommar, Erik Pärs, sade hamnfogden.

— Nog finns det dom, som klaga mer än mig, svarade Erik Pärs.

— Annars ha det då int vuri myttje ta fische i år, sade en Trysundabo.

— Vi få int klaga för våran del. — sade Jonas Wahlqvist.

— En få si, hur hösten val, sade hamnfogden.

— En få fäll gö sej på barken, inföll Per Gustaf.

— Bönnren träng int äta barken, dom, int! sade någon lågt, och därmed var det stopp en stund, till dess Erik Pärs sade:

— I ligg fäll när mej. Jag ha sagt at keringa att bädde at ji i kammarn.

— Tackar! sade Ulföborna.

När Erik Pärs gått med dem, stodo de andra kvar och hängde uppefter Per Gustafs staket, medan natten föll ur den gröna himlen i väster och månskenet ökade ur den mörkblå himlen i öster.

— Det val en dag i märan å! sade någon.

— En få fäll gå hem och lägge sej baka käringberget då! svarade en annan ur dunklet, hvarpå alla försvunno från platsen och Per Gustaf sakta hasade in till sig.

III.

Den följande dagen kom molnfri och med en lätt bris kring soluppgången. Hela hamnen fick fiska, och när frukost åts rundtom i stugorna, smakade maten bra, humöret var lätt och nyfikenheten stor rörande dagens händelser.

Per Gustaf kom in till Erik Pärs, där hamnrättens ledamöter sutto och åto frukost, och frågade tid och plats för rättegången.

— Jag hadde jussom tänkt, svarade Erik Pärs vänd mot Olle Sörrberg, att vi skulle halle till henen i kammarn.

— Jaså, sade hamnfogden, men det val allt bra nog varmt härhenen. Jag tro, vi sätt oss i en bosvala. Det är int nå vär i dag, och det är då en fali en värm dag, och så få alle höra och si, att det gå rätt och lagligt till.

Då sade Per Gustaf:

— Jag ha en inkom bosvala. Hon är bå stor och rymlin och solin, och inget vär går det göning denen i dag vä den hänn värroten.

— Ja, I ha en inkom bosvala, Asplund, sade hamnfogden. Äsch I vill välte på ett kar, sä kunde vi ha't till bord och sätte stolar ikring. Eller hva säg bisittara? Jo, då gör vi fäll sä, då! Och sä börje vi klocka elfva.

Före elfva voro alla skötar i hamn uppgistade, och de vajade sakta mellan grå stugor och bergknallar. Hönsen sprungo och noppade strömmingsgäl

---

Vär = väder, vind; Göning = genom; Vär-rot = vindriktning; Inkom = bra, utmärkt.

och innanmäte och rom, som snott sig kvar i maskorna, getterna syntes på knallarna, tuggande, nickande och stundom bråkande: bä-ä-ä-äh! Rökarna stodo rätt upp ur skorstenarna men böjdes i luften af vinddraget, och i stugorna susade kaffepannan på trefoten, dagen till en ära. Det var tyst och förväntansfullt som en söndagsmorgon om vårn. Hos Per Gustafs befanns nyhugget granris liggande framför brotrappan. Ungarna i hamn hängde i grindarna och glodde med stora blåögon, och de äldre gingo och släpade benen och sågo betänksamma ut. En lätt vind drog, och middagsblekan hade fällts ut i zenith.

I Per Gustafs bosvala samlades hamnborna vid elfvatiden. Solskenet glödde i sprickor och kvisthål på bodväggen, vattnet skvalpade under golfstokarna, hela den lilla viken låg och glittrade framför boden.

Rannsakingen började på utsatt tid. Hamnfogden satt bakom det stälpta karet med en gammal snusbrun bibel framför sig, på hvar sida hade han sina bisittare, och vid hvar sin dörrstabbe till bodkammarn stodo Erik Pär och Per Gustaf.

Hamnfogden uppmanade käranden att framställa sin talan, hvilket denne gjorde som följer:

— Jag hadde ett lang på Lill-Klacken, söat, sade han, och jag hadde just täje opp'et, då såg jag, att n'Per Gustaf låg där sönnerst i grubba och famna sej ette sköta mine. För jag visste, att det var mine skötar, ette ingen ann hadde lagt

så långt söat. Och så såg jag, att n'Olle Norberg och n'Erke Svedman tog ner seglet sitt på båten och rodde tebakars till grunne, och sen så såg jag, att n'Per Gustaf släppte sköta och rodde till lands, och då begrep jag nog, hur det var. Sen på dan, så gick jag till n'Per Gusta och fragte'n, hur myttje han hadde fått på grunne på natten. Jo, äsch du vill veta't, sa'n, så fick jag armade fiskarlus en halffjårding på hele skötlanget mitt, men tjvå fjårding fick jag på midtelsköta din, din förbannade strömmingstjyf sa'n...

Per Gustaf inföll här:

— Fisktjyf sa jag, för han är nog tjyfvat där i laxen å!

Alla sågo på Per Gustaf och somliga logo, men ingenting yttrades, och Erik Pärs fortsatte lugnt och långsamt:

— Jag tog allrin tebakars strömmingen min, för jag tyckte, det kunde jussom vëra synd om Per Gusta, som allrin dögde till å fische nå, mens vi annren ha fische mest för jämnan.

— Det var fäll ljug det, Erik Pärs, sade en röst bland åhörarna.

— Ha'nt vi fische mest för jämnan? frågade Erik Pärs.

— Na stregel ha en fäll fått, men fische var det tunt om! svarade rösten.

— Det var för räksten detsamma, sade Erik Pärs. Men äsch n'Per Gusta hadde täje på sej, att han va en fähund, som drog sköta mine midt på

grunne, når vi såg'et i tjvå båtar, så skulle jag fäll allrin ha stämt'en för hamnrätten. Men i stället nämnde'n mej tjyf och var sturk och sa, han fick ta strömmingen bortå sköta mine så myttje han ville, når han arbeta men int fick nå. Men jag tänk, att fatti'n kan fäll mång vära och träng int vale tjyfvat för det — och nu så ville jag höra tå hamnrätten, hocken som ska nämnas tjyf: jag eller n'Per Gusta hänn?

Hamnfogden sade:

— Ha I mer att säje, Persson?

— Nej, det kan vära nog så länge, tills n'Per Gusta ha sagt, hvad han ska säje.

Hamnfogen fortfor:

— Jag tänk vi spar vä er, Asplund, en stann till. Först kan Persson säje på hvad sätt hanses sköta ha vurti refven, som han ger opp i skriften.

Härtill svarade Erik Pärs:

— Jo, hon var slöret — midtelsköta — från stentärn oppat ett par famner, och jag kan int begripe annat än att n'Per Gusta inte kan dra en sköta, ette han ha refve na så otjänlit.

— Vet Persson, att det är Asplund, som ha refve sköta hanses? frågade hamnfogden.

— Hocken skulle det annars vära! Sköta var hel på aftan, når jag la na, men hon var sant och antaste, når jag fick na i båten på märan.

— Men hur kan I veta, att Asplund ha hett sant sköta då?

Sturk = stursk; Stann = stund; Slöret = trasig; Sant och antaste = sönder och tilltygad; Märan = morgon.

— Sa'nt han själf dan ette, att han fick två fjärding på midtelsköta min?! Och jag gat fäll si på sköta, att hon va tåsläjen!

Hamnfogden sade:

— Nå! Int anne jag kan si, så yrka I ansvar på Asplund, för det han ha dräje sköta era på grunne och för det han ha refve midtelsköta ett par famner från stentärn och för det han ha tjufnämnt er. Var det mer?

— Nej, svarade Erik Pärs saktmodigt och förnöjdt, jag tyss nog, det räck till, det dänne!

— Ha I vittnen då?

— Ja, än hörde då, bå n'Olle Norberg och n'Erke Svedman.

— Då få I komma hit, Norberg och Svedman och svärja, sade hamnfogden.

Erik Pärs tog af mössan under proceduren och, när de öfriga sågo detta, gjorde de likadant, ty de tänkte, att Erik Pärs, som var från fastlandet, hade väl reda på, hur det brukades vid ting. Därefter berättade vittnena hvad de visste och fingo afträda, d. v. s. gå tillbaka i klungan igen.

Nu ändtligen vände sig hamnfogden till Per Gustaf.

— Nu na I hört allt, som ha vurti sagdt, Asplund, sade han långsamt och satte ögonen i Per Gustaf, bå hvad Persson själf ha sagt och hvad Norberg ha sagt och hvad Svedman ha sagt. Hva ha I nu själf att säja då?

— Jag ha fäll ingenting, jag, tänk jag.

Tåsläjen sköta = sköta, ur hvilken strömmingen skakats.

— Vill I erkänna, att I den 22 juli i år vid 5-tiden på mären ute på Storgrunne drog ett skötlang, som I visste var Perssons?

— Ja, det gjole jag.

— Vill I erkänna, att I slog ta strömmingen i eran båt och rodde, när de annren kom, och att det var två fjärding?

— Ja, det gjole jag, och två fjärding var det.

— Vill I erkänna, att I ref Perssons middel-sköta ett par famnar från stentärn oppat?

— Nej, det gjole jag int, för nog fan kan jag dra en sköta så pass som en bonne.

— I ha ingen rätt till svärjande henen, och hvad bonne angår, så kan en bonne vara lika gärf som I, Asplund. Nu fråga jag en gång till: ha I refve Perssons sköta?

— Nej, det gjole jag int.

— Ja men, nu ha I erkänt, att I ha dräje skötan och släje ta två fjärding strömming, och Persson säj ju, att sköta va hel på aftan men slöret på mären.

— Ja, få'nt han säje det då! Gäll int mitt ord like myttje som hanses? Äsch han säj, att sköta va hel på aftan, så tro jag fäll det, ette hon va hel, när jag drog na, men äsch hon va slöret, när han fick na i båten sin, så kan det fäll hända, att det va han själf som va sint, när han drog, så han drog sant na. Det tänk jag, för ingan hörde jag nå, när jag drog eller när jag la ut na igen. Så myttje är då sant!

— Men då'nt jag hörde nå häller! sade Erik

Pärs vid sin dörrstolpe och såg på Per Gustaf, som stod och tittade ut öfver viken. — Och en hör fäll bätter, när en dra sine egna sköt än när en dra andras.

— Ha du pröfva att dra andras så pass myttje då? frågade Per Gustaf lugnt, och det blef fnitter i bosvalan. Men då talade hamnfogden.

— Hör ji! sade han med höjd röst. I gett tänke på, att när I ha hamnrätten när ji, så är det kungliga majestätet och kronan och landsens lag, som I ha komme i la vä. Det dug int att prata dynje och våra jussom bån, I gett våra allvarlin och anstöflin, annars kan det hitte på hände, att det komma surt bakette. Så myttje I vet, att det var jag som sa't.

Nu fråga jag engang te: ha I refve Perssons sköta på grunne, Asplund?

— Hva kosta boten då? Kosta det myttje mer, äsch jag ta på mej?

— Det är int frågan om, hva det kosta, det är frågan om, äsch I ha gjort'et eller inte!

— Int ha jag gjort'et, men äsch det int kosta nå, så nog kan jag ta på mej, äsch det val na bätter vä det.

— I neka. Då fråga jag till sist: ha I tjyfnämnt Persson?

— Vi ha nog tjyfnämnt hveraen, så jag tyss det va fäll int nå till våra långsint för.

— Är det sant, det, Persson?

— Nog är det fäll sant, men han tjyfnämnde mej först, och då gat jag ju svara.

— Hvarför tjyfnämnde I Persson då?

— För jag tänkte, jag hade fäll na litte rätt till'et. Då jag hade slete en hund hele sommarn och int fått nan strömming och int n'Erik Pärs kunde så myttje som låna mej en fjärding. Äsch I tänk ette, Sörrberg, så gett I fäll ge mej nan rätt, sade Per Gustaf och vände blicken mot hamnfogden och fortsatte: keringa min va sjuk och båna va sjuk och int va jag fäll så glalynt själf, når vi hadde ätit barken mest bå vintern och sommarn och knafft hadde fått en mjalktår bortur getstackarn och ingen strömming och na. Då gick jag till n'Erik Pärs och sa åt'en: Hör du, Erik Pärs, sa jag, äsch du fische den hänn sommarn, så kan det fäll hitt på hända, att jag fische nästa. Jag har ju fische för, sa jag. Äsch du låna mej litte vätte pärer och strömming och litte vätte mjöl, så kan jag ge igen dej nästa sommar, för jag få fäll knafft mer i år än till vinterföa, sa jag. Nej, sa n'Erik Pärs, det val int na bortur det, sa'n, för du ha vuri sturk, sa'n, och är du sturk, kälke, kan du dra själf. Och när vi var på grunne och jag int fick mer än en halffjärding på hele langet mitt, sä tänkte jag: ja, tänkte jag, n'Erik Pärs ha nog sköta sine full tå strömming, han. Jag ska då ha mej en fjärding, han lyse bra nog sanklast allaredan, där han ligg. Han rå knafft mer, tänkte jag. Och så tog jag mej ett par fjärding, det var inte för myttje, når langet hanses var görfullt. Jag rodde ingan för jag var rädd, jag hadde inte tänkt å ta nå mer. Erik

Pärs hadde allrin trängt komma till mej och våra ovettin, jag hadde nog sagt at en själf, och jag tänkte säja: nu ha jag lånt tjvå fjärding strömming tå dej, Erik Pärs, du få igen nästa sommar, men — sade Per Gustaf och lyfte blicken från hamnfogden och fyrade rätt mot Erik Pärs, som nu var slakare, — äsch du vill, så kan vi ju be n' Sörrberg mäta till tjvå fjärding härhenen, så få du fäll rätt igen. Nan tjyf ha jag allrin vuri och är int heller och bli int heller, och äsch nån, som är henen nu, vill nämne mej tjyf, så vet'en då, hvem det var, som gjole mig till'et.

Rösten hade blifvit sträfvare och orden långsamare, och ett par tårar droppade ner på kindernas gulbruna skinn och försvunno i skäggstubben.

— Per Gusta har då alltin vuri en rejäl'en karl! sade någon.

— Nog är det sant, sade en annan. — Och släpa och slite ha'n då. — Int ha'n då vuri nån lathund. — Han är då fischare från det han blef född.

Så föllo orden.

— Nu gett I gå eran väg, allihop, sade hamnfogden, för nu ska vi talas vid här i hamnrätten.

Efter någon stund återkallades parterna, som hållit sig åtskils uppe på vedkasen, hvar och en omgifven af sin flock, men Per Gustafs flock var större.

Hamnfogden läste från ett papper hamnrättens utslag, genom hvilket strandfiskaren Pet. Gustaf Asplund dömdes enligt 3 cap. 3 par. Kungl. Maj:ts förnyade hamnordning af 1771 att böta 10 daler

silfvermynt eller 3 Rd. 16 sk. banco samt ersätta skadan och 12 sk. banco i stämningsspapper. Här-till gaf hamnfogden den upplysningen, att egentligen skulle böter ålagts äfven för tjyfnämningen och svär-jande inför rätta, men som det viktigaste var att förhindra olaglighet vid fisket och som man tagit svarandens fattigdom i betraktande, hade hamnrät-ten dömt så mildt som den gjort.

— Äsch det nu är någon, som är missnöjd vä domen, sade hamnfogden, så få'n föra till näste häradsting i Nätre, äsch det kan vära na nöje vä't. Eller förtjänst.

Per Gustaf sade då:

— Sa I 3 Rd. 16 sk. banco, Sörberg?

— Så gat vi döma ette lagen, förstå I.

— Ja! sade Per Gustaf dyster och tankfull.

Lagen! Jag är fäll dum, tänk jag, men int anne jag si, så gett jag vale tjyf på allvar nu, äsch jag ska kunna betäla så stor'n bot. För när tro I jag såg så myttje päningar.

— Då kan jag säja det, hör I Asplund, sade hamnfogden, att hamnrätten ha besluta att äte mid-dag när ji, innan vi far å gåle, och då val det fäll nån råd, tänk jag.

Erik Pärs fann sig häraf föranlåten att upp-träda.

— Jag tyss, det är fögan unnerlit vä den hänn hamnrätten, sade han. Döm'en alltin sä, kan en ju vale tjyfver allihop.

Men då svarade hamnfogden:

— Äsch I visste och begrep hva I nu sa, så skulle I vale blek om eran nos, Persson. För I

ha häft er opp mot lag och myndighet, och I ha velat säje, att int hamnrätten har dömt rätt. I ska akta er, Persson. En har nog hört det som räck till om er bå i går och i dag, och vill I pröfva på och våra mästare åt mig, så kan I ge er till. Men jag ska fråga er allihop. Har hamnrätten dömt orätt i det hänn målet?

— Nej, det kan fäll ingen säja! svarades.

— Skulle nan tå er ha dömt Asplund strängare?

— Ingan då!

— I höre själf, Persson!

Erik Pärs svarade blekt:

— Till det sista gett jag stå som tjyf?

En röst svarade bortifrån:

— Det passa, det, som knifven i en bonde.

Hvarefter den allmänna uppsynen tvang Erik Pärs att gå.

På eftermiddagen hissade Ulföbåten sina spri-
segel och styrde ut ur hamnen för den blånande
nordankuling, som stuckit upp.

Framemot aftonen, när solen redan stod ganska
lågt och gled fram genom moln, som stötts upp
norrifrån, tog Per Gustaf tuben och gick upp på
berget, ställde sig vid flögstångstallen och såg sö-
derut.

Hafvet var tomt och mörkblått och kallt i det
kastiga solskenet, några hvita vågkammar syntes
här och hvar. Klippstränderna voro vitriolröda, må-
sarna flögo på sin eviga färd, och hafvet brusade
starkt. Längst söderut syntes ett litet föremål med

---

hvita vingar som en knut på horisontlinan — och minskades.

Per Gustaf stod i tuben, sålänge han kunde se något, men slutligen fick han tårar i ögonen, och då hunde han ingenting mera se. Han tittade i stället ner öfver hamnen; där steg röken fredligt ur hans stuga, och en ensam mås gled inspekterande öfver stugorna, vände och for åter till hafs.

GUMMAN MUNTHER GRÄT.

Sedan stormen redan länge hade legat och varit svart ute i horisonten, sände den en dag alla moln för solen samt fiskmåsarna högt i skyarna öfver hamn, och det började bli kallt mot natten.

Detta var i augusti månad.

Man hade inte varit på sjön i flera dars tid. Alltså hängde nu inga nät i gistvallarna. Men vid sjöbodarna lågo skötbåtarna, somliga under tak, andra inte, allt eftersom fiskaren var eller hans far varit rik till att bygga båthus eller inte.

Rundt hamnen gick berget i en hög vall. Högst på vallen stod lotsstugan och strax ofvan lotsstugans tak låg för närvarande himlen som en nerbukig och grå presenning, genom hvars hål och springor vatten började sippra.

Mot kvällen kom grundläggarn in till skraddarn och pratade med skraddarns dotter, men skraddarns dotter hörde inte på honom utan pratade med Muntthers dräng, som stod stödd mot dörrposten rökande pipa.

Man började redan gå till sängs rundtom i hamn, och endast stormdånnet utifrån skäret och uddarna

hördes, med tillägg af skogens jämmer och prasslet i hamnens fåtaliga och torra löfträn.

— Jag kan se, sade grundläggarn, att ungdomen reder sig själf, fast det är stormen, och då är det väl bäst för gammeldomen att he sig å gåle, som ni säger.

Därmed drog han sig ut i dörröppningen, så att farstun blef mörk och hans grofva hufvud spökade mot jagande, ljusgrå moln, och en gren af flädertébusken i kryddgåln syntes för hvart vinddrag böja sig fram vid dörrkanten och liksom vinka efter grundläggarn.

Ungdomarna stodo tysta för att inte ge grundläggarn tillfälle att säga mer. Munthers dräng hade i skymningen fått fatt i skräddarns dotters lillfinger, som han nöp; grundläggarn stod länge tyst och stirrade på den drifvande regnhimlen, blef däraf betryckt och började slutligen sätta i gång. Drängen passade genast på att kyssa skräddarns dotter, men när de båda ungdomarna vaknade till igen, hängde grundläggarns dogghufvud vid dörrkanten, och skratande halfhviskade det:

— Akta er för djäfvulen, ungar! Han är värst i stormen. Härpå försvann det.

Ungdomarna gledo nerför gården, smögo på tå öfver stenarna och gruset för att ej genom ljud röja sig, kommo in i sjöboden, där sjön och regnet spolade, löste lillbåten, vrickade bort till boden, där jäntan hade sin säng, förbi hela raden grå och röda, ensamt suckande och ibland i sömnen snarkande bodar, som sett för mycken kärlek och för mycken storm att idas se på dessa båda, som

tego och darrade af blöta, kyla och längtan; och dagens alla redskap sofvo i bodarna, och allt var dödt, och öfver det döda dref stormen fram.

Om hvad som försiggick i alla öfriga bodar och stugor, vet jag denna gång ingenting, men jag vet, att, medan stormens dån blef allt väldigare och regnets smatter allt häftigare och vågornas fräsande och spottande och plaskande allt mer orofylltd, lågo i skraddarns dotters säng skraddarns dotter och Munthers dräng, blöta och heta, och knepo om hvarann, som hade just en våg legat bakom ryggen på dem hvar och klämt dem mot hvarann, och de kysses så, att stormnattens dån till sist bara blef ett sus för dem, och de kände inte längre, att ilarna hveno in genom det gistna stockvirket och fladdrade med deras hår; ej håller att genom båtens regelbundna törn mot båtstängen hela boden fick en darning, hvilken sängen delade — ty de hade glömt grundläggarns ord, att djäfvulen var i stormen värst, de hade glömt, att de lågo och pressade sig till hvarann, så att tinningarna andades tungt, de hade tagit lustans vingar och flugit ut som delar i stormen själfva.

Men Munther med sin gumba, sjuttioårig han som hon, låg norr i hamn i bryggstuns farstukammare och sof, klädd i blå flanellskjorta, öfver hvilken det gråröda skägget bredde sig, och med händerna knäppta på bröstet. Hans gummas fetlagda ansikte låg uppåtvändt bredvid hans skägg. Båda snarkade, och katten sof vid sängfoten fredligt, och under sängen stack nattkärlets öra lyssnande fram.

En stormil hade upprepade gånger öfver den sto-

ra stenen utanför västra fönstret rusat på fönster-
glaset, som buktat sig och klingat. När för tredje
gången ilen satte till rutan och samtidigt dörren suc-
kade, skorstenen ulade högt, regnet bredde en hvir-
vel öfver spåntaket och hela stugan darrade — slog
gumman upp sitt ena öga. Därpå sitt andra. Stir-
rade rätt fram. Lyfte ena foten. Så den andra. Lyss-
nade. Glyste sidvägs på Munther. Hörde det för-
skräckansvärda dånet. Anade. Reste sig. Tog sats.
Hoppade ut på golvet, så att katten spratt långt
ur sängen. Kom till fönstret. Stod där liten och rultig
på sina runda, stadiga och smutsiga ben. Slog
samman händerna och ropade:

— Munther! Det är starmen så falit, så alla
båta drif västan i Brännudden. Notbåten ligg och
hugg nör om strandbåthuset. Vi gett opp etta
båta.

Munther reste sig krokig och darrig och svag.

— Ja, si tocke skrömt! Ha'nt det vurti star-
men rakt! sade han sakta och klädde sitt gamla huf-
vud. Och n'Erke, sa han, hvar ha du'n Erke nasch?
Ä'n på bögden, så gett du då gå ett'en!

— Du är toket, Munther! sade gumman.

— Toket är dom, når dom är ung, sade gub-
ben.

Gumman kom ut i blåsten, och hela hamnen var
i uppror. Det lyste i några fönster, fruset och omor-
nadt som i vintergryningar, och fiskareskuggor
sprungo genom gistvallarna, och rop hördes i bo-
darna, hvarjämte båtar började ro opp sig på sundet
för att nå till stormskyddade platser.

Munthers dräng hade vid denna tidpunkt i nat-

tens historia krupit ur omfamningen och kommit i pjäxorna, hade för sista gången varmt sin hand mot skraddarns dotters heta skinn, i mörkret sökt upp hennes mun och, när han funnit den, af andakt fallit på knä och kysst sig mätt, samt därpå störtat ut i regn och vinddån.

Han hör, hur man skriar öfverallt, hvar och en upptagen af sitt; han ser mellan bodarna vattnet slå upp i skum; han skymtar båtarna bland de hvita vågorna på sundet, andra östrandens mörka band, däröfver vågbrotten stötas upp som hvit ånga ur en geysir; på höger hand har han hela bodräckan med dess lif, på vänster hand gistvallarna, öfvergifna, och längre därofvan under berget och skogen bryggstugorna med upplysta fönster.

Han springer förbi pelargonier och petunier i alla fönster och kommer till skraddarns. Då knackar det i skraddarns fönster, och ett gulmagert gubbhufvud med kinesmustascher tittar fram mellan blomorna.

— Kom hit! Hvarnasch kom du från? Hvad gör du sør i hamna nu?

— Hvad jag gör? Jo... båta drif! Båta våra. Jag gett ha nan, som hjälp mej. Vi ha notbåten nör om strandbåthuset, och han slas rakt sant.

— Pst!... sa skraddarns dotter plötsligt och knuffade drängen i ryggen, och när han vände sig, såg han henne barfota, barhufvad, i en röd stubb, som fladdrade om de hvita benen, och en gammal blå sjökavaj; med yrande och halmfärgadt hår och med röd mun men skärblekt skinn och ögon, som logo och samtidigt voro rädda, och för andra

gången inom en minut höll drängen på att förlora sig.

— Nej, ropade han och hoppade högt i luften med ett skratt, nu gett jag skynda mej, annars tar mej fan och moster Munther.

Nu kommer drängen hem, sedan han leende upptäckt lillbåten i drift ute på sundet, och nu står han på vedkasen, lunggenomvåt.

Hvad ser han?

Tre långa karlar på stranden, iorstöflar och stormkavajer och med tjocka amier om halsen och mössorna nerdragna. Notbåten ligger full i vatten och hugger och hugger, och på en sten framme vid stamknoppen står den hvitfladdrande gumman Munther som ett spöke i skumrasket och stormdånnet, och skummet stänker om hennes stadiga ben — och hon gråter och viftar.

Drängen skyndar ner till stranden, går ut i sjön till midjan, ropar åt de andra karlarna, som komma:

— Ohi, ohej! Så bra ni kan! Så ta vi hem! Ohi, ohej!

När båten är förtöjd och klar och drängen kommer upp i bryggstun, ur hvars skorsten rök börjat stiga, frågar honom gumman Munther:

— Men hvarnasch kom du från? Var du på bögden?

— Så I tala, moster, sade drängen, midt i vecka! Jag var sør i hamna och tog rätt i lill-båten, och äsch I vill veta't, så ligg han fast sør i lotskuttern.

Då grät moster 'Munther, ty hon var från barkbrödets tid och älskade sina ägodelar liksom drängen sina.

— Henen, sade gumman och satte fram flaska och glas, henen... ska du få en sup... etter du är trogen i våran tjänst.

STORGRUNDSFISKARE.

I.

Skötrodden var kommen med slåttana och de första sommarstjärnorna, och alltså hade året vändt sig mot hösten.

Alltså var det Storgrundsfiskets tid.

Om vintern hängde fiskarpojkarne uppe på utkiksbergen med sina tuber för att se, om skäl fanns på isen. Nu lågo de där och spejade efter måsen och strömmingsklarnor och andra tecken, som fiskare ha.

Gubben Åbygge emellertid brydde sig ingenting om sin gamla tub. Den hängde i en snörstump på en spik innanför dörren till sommarstugan, och hvem som ville slant in och lånade den för att speja mot fastlandet eller öfver hafvet. Synnerligast flickorna, ja, när ondväder nalkades, molnen sänkte sig och man kunde vänta flottabåtarna, som hade unga pojkar och dansmusici ombord i skansen.

Satt då gubben vid bordet med kaffekoppen framför sig, glimmade han med ögonen, knyckte det gamla hufvudet i ett kort och svårhört skratt och sade:

— Sir du efter strömmingen på sättninga, Hanna?

— I är lidlin, morbror! sade flickan.

Och då skrattade gubben högt.

Han satt med surströmmingsomläggningen dagarna i ända. Solen glittrade på sundet, båtar rodde ut längs stränderna och kommo vedlastade tillbaka; gubben knogade lika trögt med sitt, sjuttio år som han var.

På middagen en dag sade han åt gumman:

— Känn du på dig, käring, att det är Storgrundsfiske snart nu?

— Känn du nå själf, Åbygge? sade gumman.

— Vet int.

— Hocken ska vet'at om int du, som då väl ha vuri den värsten å alle.

— Hä, hä! Sej du det!

När han klättrade nerför backen till boden, låg ett leende i skägget, och när pigan kom frampå dagen och tittade åt gubben ute i svalen, hade han händelsevis gjort rast och satt och stirrade ut öfver sundet och log.

— Si I, att Ådalsbleka syns västat? sade pigan.

Gubben sköt ihop ögonbrynen, smalnade pupillen och siktade västerut öfver skogen.

— Ä'n falin då, tänk du? sade han till sist.

— Jag tänk Simon får 'et bra nog, äsch han far på grundet i natt.

— Tänk'en fara på grundet då?

— Stene int han och en Janne och Hardins och en tri, fyre tå sörhamsara då?

Sörhamsara = de som bo i södra delen af hamn.

— Jaså, sade gubben betänksamt och tog upp en surströmmingskutting.

Det var stilla öfver hamnen.

Oppi gistvallen ofvan boden, där gubben satt, hade gumman fått ett lag stadsfruntimmer omkring sig, och deras brokiga klädningar fladdrade mellan de brunlättade skötarna, under det julisolen lustigt sken på kaffebrickan och den gamla gummans massiva glasögon. Och gumman berättade som hon alla somrar förut berättat för andra, hvilka beredt sina efterträderskor på hennes raljerande, natur-sanna och religiösa tunga.

Men inåt hamn stod man på hamnvägen och ordnade med skötarna för rodden. Somliga af de rödaktigt klädda jäntorna sjöngo, andra stodo tiggande vid sina sköthögar, stadspigorna hängde glåmiga ansikten på grindarnas blåmålade spjälor, och pojkarna i sina fladdrande bussaroner och nötta sälskinnspjäxor och med mössorna på nacken skämtade och skrattade med dessa fjärran från komna fåglar, lysande till blick och lockande till åthäfvor och enligt pojkarnas mening intet bättre önskande än att bli famnade af kraftiga armar.

Abygges dräng kom med en not-tög öfver axeln, vände sig till en stadspiga med ansikte som en grå svamp:

— Vill du följa med på grundet i natt, Anna?

— Hva ska jag där?

— Hva ska du där! skrattade Hardins Danke.

Hva ska en stadsjänta på sjön med en fiskarpojke till! Vet du det? Vet du int? Hon ska...

— Tyst, Danke, och tig med långtruten din!

ropade hans mor plötsligt genom fönstret mellan röd petunia och pelargonia.

— Hå, hvad gjorde I, mor?

— Teg och höll mun och arbeta.

— Skulle int Anna göra det då? Skulle hon int arbeta. Ha I tänkt annat, mor? Eller du, Anna?

Plötsligt kommo alla badgästerna springande i en flock, där alla färger lyste i solen.

— Lotskuttern går ut! Lotskuttern går ut! ropade de om hvarandra.

Sedan lotskuttern gått ut, kommo båtarna från slåttern rundtom med slåttfolket. Gistvallarna blefvo tomma. Getterna började synas uppi skogen, följda af lappgumman, som dref dem i vall, och lotsstugans fönster uppe på berget brunno i middagsolen.

En gammal fiskargubbe gick genom hamnen. Han småpratade för sig själf och tittade genom fönsterna och log.

— Jaså, där bär det på grundet! Och där med. Kan nog behövas, att I få litet strömming, fischare. I ha dåligt med päninga, jag vet det nog. Jag ha visst nå gam-reverser hemma — fast jag tör fäll int få se nå päningar, mens jag lef.

På sin bro satt gubben Hardin med rödskägget och smällte kallgröten. Den gamle lutade sig mot gårdsstaketet.

— Jaså, du sitt där i sola och gäspe midt på middan, Erke!

— En tör få hvile na lite, når en ha vuri i arbete sen klocka två i marest —

— Och tänk på grundet för det merige.

— Nog tör det hända. Nog tör det hända. Men bleka syns väst i håle.

— Hå, den tänk jag int du ä rädd för. Du var int rädd, når du var med Åbyggen och hala sköta mina förr i världen.

— Det var nog då, det.

— En kan nog hala sköta nu med, tänk jag, äsch det sinnet rinn på. Eller hvad tro I, Zeterberg? sade Danke, som steg ut på bron, barhufvad, blåögd, gulhårig och solbränd och torkade mjölken ur mustaschstråna, som börjat komma.

— Tänk nog jag, det är int så fali långt mellan far och son...

— Dess länger mellan mora och son, når det djäfliga ligg emellan.

— Tig du, Danke, med tunga din!

— Ja, int få du nan strömming med den! —

— Int få vi nå mer bortur sjön, äsch vi stå henen och släng käft. Ha I stent, pappa?

— Käringa sitt i båten. Vi gett fäll hjälpa till.

— Ja, laga så I få nan strömming. Det är ond tid, som kommer, sade gubben Zeterberg långsamt och gick.

— Gå hem och lägg bena för yga, så slipp du se na! var Dankes afskedsord i halfhög ton, når han gick ner i boden.

Där hängde skötar och vålor och linor, vakare, rödmålade plåtkaggar till flöte, draggar, vaxduksförklän och vattenfyllda sälskinnspxäxor; halffjärfjordingar med salt och bunkar med kläder i blöt, högar af skötsten, reflåda, strömstickor, laxkrokar,

åror, roder, segel, hammare och yxa, sågar och båts-hakar syntes i en röra; genom boddörren skym-tade i halfdunklet därinne de stora strömmings-karen, som liknade mäsk-kar, och där fångsterna blodlakades, på dörrstapben hängde gradmätaren för lakens salthalt och en fjällig blå fruntimmerströja, och hela boden som alla de andra luktade råfisk.

Några skötar lågo i en hög frampå bryggan, och nedanför i båten satt gumman med hvit huf-vudduk och skärt lif och stenade stamsköta. Hon vände ett gult och magert ansikte mot gubben och pojken, och de nästan vattenklara ögonen lyste ky-ligt.

— Vi gett skynd på. Där i Abygges sitt bäg-ge jänterna och käringa själf i steningen, och Jan Erik ha stent färdigt, och det är bara vi snart, som int ha klart.

Danke lyfte ner skötarna och plockade fram sten, och det blef smatter af stenarna mot båtlakan och sång, som gick längs hela raden af bodar.

Lång tid drog det inte om, så lågo de åtta stam-sköta prydligt ordnade och likaså de båda högarna på flakan hvardera om åtta sköt.

Nu kunde man förstå, att man tänkt ro på grundet denna dag, ty från den ena stugan efter den andra kommo kvinnorna springande, och alla råkades de hos handelsman, som hade fullt göra att portionera ut mjuka rågkakor, smör, ost och korf åt de skrikande, skrattande och stojande kvin-norna.

Himlen stod så lysande blå och glädtigt hög öfver skogen, som omgaf den stenbacke, där stu-

gorna lågo, och några moln började rosas mot afton. Det blåste en munter bris på sundet, och blekan i väster var som ett tunt flor, genom hvilket himlen syntes.

Det rök ur alla skorstenar, det småsusade i alla trän, barnen lekte under skratt och rop, korna råmade och getterna bräkte, och redan började man komma från aftonvarden ner i bodarna.

Ja, nu flöt första båten på sundet. Ett rop hördes någonstans ifrån:

— Båta flyt!

Och i detsamma blef det ett ropande och kacklande längs strandens alla bodar.

Och nu började kapellklockan ringa. Den ringde frid öfver hamnen och godt väder åt hela flottiljen, som satte segel och drog sig, fyrtio båtar stark, ut mot de röda klippuddarna, om hvilka de snart voro borta.

II.

På det mörknande hafvets dynande flack, en mil ifrån land, där grundet fanns, där lågo nu båtarna och höllo i en lång rad, medan solen sjönk.

Nu var det slut med skämta. Det gällde att få bästa platsen.

Men Adalsblekan hade inte ljugit, ty det mörknade hotfullt, och man kunde vänta storm. Hela himlen i väster, där solen nu gick ner, var som slamsor af stelnat blod och var, och blodpölar lik-

nade hvar sänka mellan vågornas håll-liknande ryggar.

Hemska voro också de moln, som sköto i sned rad upp genom zenith. De sänkte kyla och mörker under sig, och de liknade ofantliga djur med snablar och horn och långa betar, fötter i mängd, viftande örlappar och svansar som kröktes i ilska.

Båtarna ankrade den ena efter den andra med näsan mot söder, därifrån vinden stod.

Mörkret var i horisonten i en vid halvcirkel, men båtarna lågo i orkestern, och i västra bergens patetiska brand öfver storvulna bergryggar var scenen med eld och rök. Ett snedt brandsken sköt därifrån som ur en oerhörd ugsöppning ner öfver de små båtarna på det stora oroliga hafvet, och för hvar gång reflexen flammade till i en båts rödmönjade botten såg det ut, som vore båten ett djur, hvilket sårats och nu blödde friskt blod.

Gubben Abygge satt i sin gamla skötbåt, som ridit ut många grundstormar. Han hade ankrat, och han åt nu kvällsvard med sin dräng och sin piga. De kalla tunnpannakorna plockades upp ur sitt röda skrin med smöret och brödet och stekströmningen, och mjölkhämtaren slogs upp. Men sist kom den vanliga öfverraskningen. Drängen tog fram en ölbutelj och korkade upp.

— Giss på, om du rakt ha brännvin, Johan!

— Det är nog kylaktigt på sjön så här mot hösten, tänkte jag, så int kunde det jussom vara nå ondt i en sup. Hvad tänk I, morbror? Vill I ha en spik, så här finns det.

— Det skulle nog kanske smakas. Det var en

fali rodd hitut den hänn gången. Du är falin till ro, Johan.

— Morbrorn är int så dålin häller, tänk jag.

— Du var int född, du, når jag rodde på grundet. Tack, det var starkt slag.

Gamle Simon Locknéus, grå och hög som en fornkämpe, stod upp i sin skötbåt mellan sköthögarna, och det starka kvällskenet färgade hans ansikte och skägg.

— Abygge! ropade han ,och rösten hördes som ur fjärran genom vågornas brus.

— Abygge! Abygge! Tänk du lägga eller tänk du fara hem? ropade han.

Abygge, som nu var stark af brännvin och mat, reste sig på knäna och ropade gällt sitt svar.

— Locknéus! härmade han. Locknéus! Tror du jag far hem med törsköta, når jag har kommit hit!

— Vi lägg! hördes som ett eko från alla båtarna.

Och ankarlinorna halades upp, männen på fram-sätet vid årorna, kvinnorna på båtkanten och kastade näten i sjön.

Allt rödare och smalare stod kvällskenet öfver bergen, och allt mer regnade skymningen ner. När skötarna voro lagda, rodde båtarna från de spridda ställena åter upp på linje och ankrade med vakvålan i akterstammen för att om stormen kom, ha klart att genast hala in sköta och fara hem.

Lantärnan tändes i kantbåten, bolstrarna och fäl-larna bäddades ut, tofterna restes på kant till vind-

skydd, och snart sof man öfverallt. Eller låg åtminstone.

Vid 12-tiden, när stjärnorna glödde genom en stoftgrå, kylig luft och stora moln syntes likt bläckplumpar på himlahvalfvet, skrek en röst:

— Stormen kommer! Stormen kommer! Opp och hala sköta!

Yrvakna hufvuden körde upp öfver båtkanterna, och figurer syntes röra sig. Kommandoord begynte höras, årors gnek i håbanden, och skvattandet ökade om bogen.

En stor stjärna hängde som en fyrlåga i söderns mörker. Ett moln i form af en enorm triangel eller en figur med utbredda armar reste sig öfver horisonten och lade en svart skugga följd af vinddån öfver grundet, och det pillrade som röda blommor i östra horisonten.

— Månan! Månan! Hon är full i blod, det blir stormen! ropades från båtarna.

— Int val det nan storm, sade gubben Abygge, det är bara en gufva, som går öfver oss.

En god stund hördes röster ur nattmörkret och skvattrandet om bogarna; man såg männen, som drogo sköta och kvinnorna nerhukade öfver årorna. Segel började skymta, lyste i det gulnade mån-skenet likt måsvingar öfver vågorna och försvunno mot det tätare mörkret, som var land.

Kantbåtens lantärna brann alltjämt, stundom knappt synlig på vågkammen, stundom spökaktigt högt mot stjärnorna.

Fyra båtar voro kvar på grundet. Gufvan gick

öfver med en vindkåre, höjde sig och försvann som ett dis i himlen och sedan var allt lugnt.

Det började att gry. Sålunda: att plötsligt hade mörkret lösts upp i blåaktigt sken, som kom hafvet att likna en böljande hed med berg af nickel och de djupaste dalarna af mörk sten; som hvita blommor växte tufvis på bergen, men här och hvar stack röd ljung och blå viola.

Stjärnorna blefvo trötta, nickade som tårade ögon, hvilka lades igen ett efter ett, och molnen togo hvarann i hand, पोste ut sig och sökte att täcka himlen. Nere vid horisonten reste sig en bank af gul bomull, som syntes vridas likt en kafvel. Det gula luddade sig i öfverkanten och sände dimmor öfver hafvet. Kantbåtens lantärna brann röd af nattvaket och sorgmodigt och eländigt.

Då reste sig en man ombord, skakade af kölden och ruskade på sig samt lät sitt vatten i hafvet.

— Hallå! ropade han.

Man vaknade i alla båtarna, halade upp ankarlinan, knöt på sig vaxduksförkläna, och så bar det till att ro upp.

Måsen kom nu sättande, gud vet hvarifrån, och det hade blifvit som ett rödt sår i det gula vid horisonten. Där bulnade solen fram, mulen, suddig och omornad.

Båten längst ut blef allt tyngre. Det syntes skimra öfver relingen. Mannen som halade, halade så tungt.

— Ha du na, Johan? sade Abyggen.

— Tomsköt gå tyngst! svarade drängen och

halade, så att svetten stod af pannan och droppade ner.

Hardin kom seglande från kanten. Sköthögen var stor och bländande i solglimret, ty där låg strömming fullt.

De andra blefvo så småningom färdiga med sitt och satte segel, och snart låg grundet öde och tomt med sina vågors brus.

III.

Gumman Abygge med glasögon på nosen och händerna i sidorna stod på utbryggan, och ett strömmingskar hade hon rullat ut, och katten satt vid hennes fötter spinnande.

Hardins seglade förbi.

— Är I rent sanklast? sade gumman afundsjukt.

— Det ruge fäll, men det är int mer än en tie kagger.

— Räck fäll det! Ha vore fische?

— Vet int. Tro knappt. Lyste int så.

Båten kom vid uddarna och sakta upp till bryggan.

— Det är int som gammalt nu! sade gubben less och trött. Slå af I, som är ung, jag gå och luta mig en stund.

Gubben och gumman gingo uppför backen, följda af sin jamande katta.

Andra pigan kom surögd från skullen.

— Ha du haft bygdpojkar i natt, Olga? sade Johan.

— Lik mycket som I strömning! Ha I haft det svårt då?

— Vet inte det. Men nu komma stormen rejält.

Och i detsamma gick solen i moln och måsarna skriade vildt i stormluften öfver hamnen, där skorstenarna röko.

NOTDRÄGTEN.

Erik-Erspojckarna ville fara till fisknot för att få lax och tjäna pängar i de dåliga tider som voro.

Ty strömmingen skydde stränderna; krok och sköt gingo tomma natt efter natt, Storgrundet var slätt som »Saras tiss», Söretlandet var bart, rodderna tomma. Så kom det sig, att i bodarna stodo karen tomma och stälpta på sida från förra hösten, och i perspektivet hägrade redan befallningsman med utmätningsinstrumentet i sin makts och myndighets hand.

Men Erik-Erspojckarna, som inga pojkar voro utan 40 års karlar, ägde ingen not. Medan regnet började dugga och vinden slet bladen från stora rönnen norr i hamnen och sanden rök längs hamnvägen och skötarna vajade i gistena, gingo de från Ville sör i hamn till gubben Abygge och därifrån till Daniel och sist till Ville Dahlbom. Hans not ensam var ledig just nu.

Ville Dahlbom gaf sitt bifall, men han ägde bara halfva noten, andra hälften var Joels. Men Joel var Gustas svåger, och Gusta och Skräddar-Anders voro Erik-Ers-pojckarna, som voro gamla karlar men ingen not ägde.

Sist var det nära kommet till slagsmål mellan Gusta och Joel, när Gusta och Skräddar-Anders, som dessutom var stämmingsman och hade kungl. papper på polismans ämbete i hamn, utan Joels lof och ord börjat stena, men den gången var sprit i hufvut på Erik-Erspojckarna, ungdomsårens korta humör svallade upp i dem, och de togo noten helt enkelt.

Skulle också Joel vara densamme, som ej unade sin köttsliga syster och hennes man, med hvilken han dessutom vuxit upp, att låna noten för att tjäna en slant?

Men denna gång vågade i alla fall inte Erik-Erspojckarna gå och stena bara på Villes ord. Då de hade gått fram och tillbaka i hamn och det började bli regnskumt och de äntligen hade fått löfte af Ville Dahlbom, stodo de i hans led och lutade sig mot en troa.

— Det var aldrin lönande tala vä'n! Han kom inte att göra't. Så sant ock. Han! Joel? Tänk aldrin det. Aldrin i lefvande lifvet var det lönande. Så oförborgadt bäg, som han är, sade Skräddar-Anders och hamrade på troan.

— I kan ju pröfve. Det är int värre än att han neka, sade gubben Dahlbom.

— Han lef som en snö, sade Gusta, och domdere värre än prästen på predikstola. Han är jussom där i krokbåten. Det rinn borturn; och han spöutte; och han fräs; och han grassere; och faen så det låt borturn!

Vä = med; Oförborgadt = oerhördt; Snö = djäfvul eller troll; Troa = stång.

— Hur är det fatt! Ska I fara till fisknot?
sade en som gick förbi.

— Hur är det fatt! Si'nt du, hur det är fatt?

— Men är det sånt vär nu, tyck I? Ä'nt det stormen utanpå?

— Nordvästen gör int na.

— Int har det vurti än, om int han kom framåt natta.

— Men sjön är sydsätt!

— Vi ha vuri ut i hålet. Int val det nan sjö i natt. Puttsan! Laxen stå och nose nöran i sanna, så sant som jag står härhenen.

— Hvar är n'Joel nasch då?

— Oppat!

— Ja, nu få en si, nu! För nu kom'en.

— Kom han?

— Ja, hörre då!

— Nu ska I få höre på en präst, som ha mål i mun!

Från sin bryggstu kom Joel, gampoijken Joel. På detta viset såg han ut: han var lång och mager och knotig. Han hade långa ben och kort öfverkropp. Han bar hufvudet lutadt mot högra sidan och hade mössan krängd åt samma kant. Händerna hade han stuckna i byxfickorna; axlarna hade han dragit upp till öronen. Under mösskärmen ryckte ögonen fram och tillbaka som dragna med tråd. En ljus mustaschborst dolde munnen. Ett par gånger i minuten sköt en tunn spottstråle ut ur denna borst. Han var klädd i smala byxor, som vidgade sig mot foten och i en tegelgul och urvuxen sticke-tröja.

Han såg Erik Ers-pojkarna där i Dahlboms led men gick inte dit, för han visste hvad det var fråga om, utan stannade vid sitt och spottade och sade ingenting och såg på regnmolnen, som jagade lågt.

Nu var det tyst i Dahlboms led. Man kunde höra regndropparnas prassel i luften och vågornas brus under sjöbodarna.

Och vid symaskin sjöng Skräddars-Anders' jänta med sin klara sopran:

»Skalbaggen talte till flugan så,
andario,
säg, vill du bli fästmöa min
för piriö, för pir-i-ittit, dar-i-ittit, ittidario.
dario;
du är för fattig, jag för fin,
för pir-i-ittit...

— Si på'n! Nu stå'n och vänte! sa Gusta och bet sönder ett skratt.

— Han är laddad till tännren nu. Si, så'n spöutte, hujsan!

— Tänk, hvad det ska låta tå'n! Går du, Anders!

— Går du, som är svåger till'n!

— Nej, går du! Du ä stämmingsman. Går du!

— Det var aldrin lönande.

— Du kan ju pröfve, Anders — sa Dahlbom.

— Äss I vill, sa Skräddar-Anders, men minns att jag sa, att det var aldrin lönande.

Och så gick han.

Nu fick man se följande: Joel satt på sin troa och Skräddar-Anders dref ner mot honom. Och så stannade han med händerna i byxfickorna och slog ihop bena och bugade sig, på lidlighet förstås.

Och så sköt en fin, fin stråle emot honom ur Joels mustasch. Och det sneda hufvudet nickade. Och så såg man, att Anders talade, och så, att Joel svarade. Och han svängde med bena och knyckte ideligen med hufvudet och gjorde med sitt spottande tankestreck mellan hvar tionde ord.

Och så lyfte Anders på mössan och bugade sig igen, på lidlighet förstås, och kom sakta drifvande tillbaka. Och redan på långt håll hissade han upp ögonbryn och mustascher och gjorde en hånfull gest med axlarna och log med ansiktet, ty han hade ju fått rätt, naturligtvis.

Men Joel kom också. Axlarna voro nu ofvanför öronen och hakan nere på bröstet och mössan på nacken, och ögonen hade vuxit och stigit fram och öppnat sig och frusit till is.

Han hade börjat på troan, när han steg ner från den.

— Lathunna — jag ska lära dom vära ovettin och sturk — jag ska lära dom — min not — tocka fattiglöss — som inte ha falkvett — nej, gossar, int mej då! Int mej då! — Nä då, det går int, det — nä då! Aldrin! — Int född i natt, jag; nä då! — Lathunna dän — var minner sturk —

Och nu var Joel — allmänt känd och erkänd som hamnens lättjefullaste karl — på tio stegs afstånd och stannade där, och så spottade han.

— Si på'n! Nu ä'n grann! Falin rakt! sade Gusta.

Joel spände ögonen på honom.

— Hva murre du ti? Hä?

— Murre? Har du hört falk murre, du?

— Langkäft!

Gusta skrattade, så att troan skakade men Skräddar-Anders, som inte var i släkt med lymmeln, behöfde bara dra på mun. Nu var det samlat folk: det var Ville Dahlbom och Ville Dahlboms Lisa, som var Erik Ers-pojkarnas syster, och det var en gamlots, och det var Ville Ölunds Lisa och Wallinsch småpojkar, och borta på vägen syntes flera ändå.

— Langkäft sa jag! skrek Joel och hötte med högra armen. Sturk är du langkäft! Och du med! Sturk ha I vuri alle gånger. — Men jag ska ta't ur er. — I ska lära er å veta hut. — När en int ha na, ska en lära det! Men ta int då! Nej! Man be då! Ja, just be och ä lagom sturk. Och det passar precis åt tocke herrskap! Och hota int med smörj! Och ä int söpen! Och oppkäftig!...

— Söpen?! sade Skräddar-Anders.

— Söpen! Ja, just söpen! Jag har godt minne tå sist gånga. Det har jag. Fali godt minne! Jag glöm int, jag. I träng int vära rädd för det! Det ä snöggt — tänk så snöggt — ta bara — jo, jo män, just ta — och så hota — vackert gjort — och bildat sen...

— Det var en lögn och en sakramenskad lögn, sa Skräddar-Anders.

— Lögn! Lög jag också kanske? Tror du det lappskräddar, att I få låna noten min — min!

når I nämn mej lögnar! Nej, pass du! Så fint! Nej, ni gossar! Be om uschäckt ska I! Lära er veta hut! När en int ha na, få en bli artin...

— Tig, Joel sade Gusta allvarligt.

— Tig för dig? langkäft...

— Hör du, Joel, sade Skräddar-Anders, nu har du vuri på det hånne viset mer än som behöfs. Och nu tig du. Jag kan klämma dig på annat sätt, äss jag vill. Akta dig, du!

— Säj det då, hr domar! Säj det då! Nej du! Stor i käften, men det var int mer häller! Fatti...

— Tig med dig en endaste gång, din armade! sade Ville Dahlboms Lisa.

— ... och lat bli å vär söpen...

— Ha du vuri nykt hverngång, du? sade Lisa.

— Det har jag — för jag har vett — och jag...

Men nu skrattade man så allmänt och högt, att ingen hörde hans ord.

— Han ä falin, sade gamlotsen.

— Ja, si tocken karl!

— Är det en karl?

Joel måste retirera, och hans ordflöde domnade bort och dog i ett sista skällsord.

— Vi få gå till Ville nu, sade Skräddar-Anders skrattande, han lofte, äss ingen annan fanns.

Och därmed gingo Erik Ers-pojkarna bort efter hamnvägen, och Gusta hade händerna i byxfickorna, och stussen rullade saktmodigt fram och tillbaka, och ibland gungade hufvudet opp och ner, men Skräddar-Anders fäktade med armarna och ta-

lade ifrigt, ty det kunde man se. Och uppmärksamt följde småpojckarna allt han sade och tättade kring bröderna, när de försvunno i kröken vid Wallinsch och gingo sør i hamna till Ville.

*   *
*   *

Inte länge därefter gled skötbåten längs boddarna för förlig vind och med Villes not på flakan. Skräddar-Anders satt vid styråran i bakstammen och båten gled långsamt förbi Joels bod, och när Skräddar-Anders pojk såg gampojken Joel i svalan, räckte han långnäsa åt honom.

— Löcka till! sade Joel. Den som synda får fisk. Löcka till!

Nör från strand ropade man efter Erik Erspojckarna.

— I tör fäll få fische nu, når I hatt sån möa dän ti komma ut, men ta int allt som ä!

Och det mörknade, men upphörde att regna. Molnen skingrades, tunnade af och släppte fram ett par stjärnor, och en västlig kåre rensade snart hela himlen, stoppade ner molnen vid horisonten som i en säck, men säcken var för liten och det stod öfver den som såplödder i grönt och hvitt och ljusblått, och därofvan sken månen och gjorde kvällen hvit, men skuggorna, som hängde mellan kokhusen, voro blåaktiga och fönsterna flammade af spislågorna inne.

Uppe på berget brann utkikens ljus. Därifrån syntes hafvet som en nyplöjd lägda af bly, och de

svarta skären och kobbarna lågo som obrutna stenar kringströdda. Men en kupol af glas var hvälfd öfver det hela och små lampor tindrade öfverallt i det månljusa taket.

Inne i hamn gick man och väntade fisknotbåten. Ett par gånger under sommaren hade man lyckats. Nu hade stormen varat länge. Det var månfylle. Sjön hade mojnät. Det var bara litet skvammel. Skulle det finnas lax? Fanns det nu, hade man utsikt att få, så länge denna månperiod varade.

Man gick till hvarandra i kokhusen.

I Skräddar-Anders puttrade kaffepannan på spisen. Lampan på fällbordet var tänd. Det var stökat, men ingen fanns inne. Gumman var i fönget hos nygeten. Pojken på sanna med notbåten. Jäntan på boskullen med sin fästman.

Men det stilla och lugna och varma som lyste i köket, pelargoniernas röda rosor på fönsterkarmen och den ångande kaffepannan gjorde det högtidligt och förväntansfullt i gården. Flädertébusken i kryddgåln susade, och det prasslade i stranden af vågskvalpet.

Skulle man fische?

Flickan satt med sin vän i boskull-luckan; pojken rökte, och ibland fick hon ett bloss af cigarretten, men annars snaskade hon karameller. Strömingsgälens fosforscens glittrade inne i mörkret i boden, och en hvit katt smög i strand för att fånga sig en fisk att smörja kråset med; handelsmans och tidningsreferentens hundar slogos och tjöto, så att det hördes öfver hela hamnen; ett par flick-

röster sjöngo en utdragen melodi i en bosvala, orden voro folkets sentimentala och tonen den monotona och stereotyperade som man möter öfverallt på landsbygden; och ute på sundet kom en roddbåt, i hvilken en pojke satt vid årorna och han sjöng med full hals en fosterländsk sång.

Sakta dunkade dyningarna mot stränderna af Skäret och Halsen, som en nådig försyn placerat till vågbrytare och skydd för denna vackra hamn.

*   *
*   *

— I ha det bra, I! sa Joel, när han gick förbi Skräddar-Anders' grind och såg de båda unga inne på gården lutade mot staketet under fläderbuskens susande grenar.

— Du skulle ha skött dig, hade du fått det bra, du med, sade flickan.

— Tänk det! I sköt er snöggt, I, tänk jag!

— Så pass som du!

— Man si det nu för tin! Då det val döft förrän vigt!

— Var det din sak, blef det fäll hvarken döft eller vigt. Tänk jag.

— Du har far dins käft, du!

— Dom säj så om dig med!

— Pass dej, du. Du har int sitt slute än.

— Har du sitt det, du då?

— Tvi, sån ungdom! Tvi, såna föräldrar! sa-

de Joel och gick och ryckte föraktligt på axlarna. Och försvann som en skugga i månskenet.

Men nu slamrade det nere i sjöboden, och ett par fiskare kommo svängande in från hamnvägen, gingo genom ljusskenet öfver gården och ner till den skumma boden.

— Dom är här tå sanna, sade någon.

Allt flera kommo efter hand.

— Hit med lantärna, käring! ropade Skräddar-Anders ur båten.

— Ha I fische rakt?

— Ja, hörre då! Vi ha int lämna en efter oss åt Joel.

Joel var också i boden och sträckte nu plötsligt upp hufvut öfver de andra.

— Då kan du fäll betala igen, hvad du är skyldig, din armade kanalje! sade han högt.

— Å, he dej å gåle, din fähund! skrek Skräddar-Anders och hoppade upp ur båten, och ut kom Joel, och alla skrattade, ty nu kunde man vänta att få fiska, och i bakstammen lågo väl åtta pund blanklax, och Skräddar-Anders flicka slog undan sitt yfviga hår ur pannan och klappade händer och ropade:

— Tjänligt, Josse! Tjänligt, Josse! Det ska du ha, för du är så bra lidlin.

I detta instämde man allmänt.

Joel stod på sin bryggstubro i det drifhvita månskenet och spottade och trätte och svor — denna gång med sig själf.

— Löcka till! sade han och nickade. Löcka till!

FISKARGLÄDJE.

I.

Arbetsdagen var slut i rippet, och skuggorna sänkte sig mot natten, hafvet mumlade, stjärnorna tändes, och den tunna röken stod rätt upp ur skorstenarna.

Då tändes i ett fönster under lotsberget; spiseelden flammade i bryggstugorna.

Månen gick upp ur hafvet och öste ett gult och fasansfullt sken genom mörkret. Skären hvilade mörka utåt, som lagda på vakt kring fiskrarnas skötar, hvilkas vålor gungade som sjöfågel ute på dynin-garna.

Då blef det tyst i hamn, ty det var midt i veckan, och det var den tiden på förhösten, då man hade tungsam arbete.

Surströmmingsomläggningen fyllde alla dagar, ordena kommo med hvarje post, och när stadsbåten ångade in om morgonen, stodo fiskrarna på bryggan med sina lager af småkaggar, ordentligt numrerade och bandade och igenslagna. Handelsman hade skrifvit konossementen, och man bar under skratt och tillrop sin surströmming ombord, i

medvetande att det var vinterpångarna, som nu skulle komma tillbaka i strömmingens ställe.

Och det var att bärga in grönfoder; att ro höbåtar från höslåtterna hem till gårds; att resa hässjevirket ordentligt på lägdorna; att skaffa in ved för vintern; ta reda på prisen till hamnmarknaden i Nätra; ordna med vinterprovianteringen; skaffa kaggvirke af landsbönderna; ro till skären och repa löf och plocka mossa. Och snart blef det att flytta ner från skullen, ty Korsmäss kom snart, då tjänstetiden var slut med ordinarie fisket och den döda vintertiden tog vid.

Det var i september en kväll alltså — och den gula månen sken öfver hamnen, som sof med bodarna skilda af mörka skuggor och nerkrupna vid stranden nerom kokhus och trädgårdssängar.

Vid stängerna gungade skötbåtarna tomma. I bosvalorna gnistrade kattögon. Inne i bodarnas natt brann strömmingsgälens fosforcens, och från skullarna hördes ungdomarnas jämna andetag, en snarkning, ett stönande, ett och annat ord i sömnen.

Drängar och pigor lågo nerkrupna i fällarna, och natten var kall. Det frös på sundet. Man sof den arbetandes djupa sömn öfverallt, och ingen hade midt i veckan tid eller lust att vaka för något så oväsentligt som kärlek. Mörkret fick lätta och stjärnorna bli späda. Morgonen började nalkas så sakta.

Det var, som om himlen varit en glaskupa öfver trakten. Någon hade i går kväll hängt ett mörkt

skynke öfver glaskupan som man hänger öfver en fågelbur om kvällen. Men en liten del af skynket hade varit uppe, den platsen kallades solnedgång. Och skynket var af ett tunt tyg, som släppte genom ljus från det stora rummet utanför, i hvilken glaskupan och allt hvad däri fanns blifvit placerad. Nu var det, som om någon varligt lyft på skynket för att ej hastigt och grymt väcka de sofvande. Det lyftes från kanterna upp mot högsta hvalfvet, och en ny dager strömmade in och lyste på allt därinne, höljdt af ro och stillhet. Slutligen var hela skynket aflyft och en färglös, klar och orörlig ljusning låg öfver allt, som fanns i kupan och som sof med ett frånvarande och omedvetet uttryck, för betraktaren fullt af skönhet och sorgmodighet. Den nya dagens sken började komma och fyllde upp den förutvarande ljusningen med färg, och då vaknade allt och fick ett nytt ansikte. Rodnad drog öfver skogar och berg och lägdor. En blå vindkåra krusade vattnen. Kupan började hettas, olika strömmar satte fart på allt.

Men redan länge, innan det hunnit bli dag, hade väckarklockorna i hamn börjat surra. Luckorna stötades ner med ett par fots öppning vid öfre kanten, där morgondagern släpptes in, och huttrande hoppade pojkar och jäntor ur sängarna, drogo på sig kläderna, virade amien om halsen, gäspade och smågrälade och hasade sig ner i boden.

En tunn ishinna låg på vattnet. Det var blågrönt i himlen, stjärnorna voro enstaka och stora. Det var hvasst i luften.

Pojkarna klarade sina naturbehof ute på bryg-

gorna, och det hördes ett porl från flera bodar åt gången. Jäntorna drogo sig diskret uppåt, bakom bodarna, på vedbacken.

Det hördes några enstaka samtal.

— Ha du haft nan fishedröm i natt?

— Int. Än du då?

— Lika tocke!

— Giss på, om det ha vuri strömt i natt?

— Tro knafft det. Det ha int sjåse na, och det lyse nog grant utat.

— Såg du nan mör i aftes?

— Äh, det var fäll ett par, tre stråuschlinger ystan i skäret. Int val det na fische i dag.

— Int lysste det så i aftes te minstingen.

Här och hvar syntes eldsken från spisarna, där kaffepannan var påsatt, och rökarna stodo rätt upp bland stjärnorna.

Så började det bullra i bodarna, och en båt kom ur skymningen sør i hamn. Roddarna skymtade.

En vindkåra stack upp efter båten, det började dra i luften, som om plötsligt något hade vaknat där, och i ett stod vinden färdig. Ett hvitt segel syntes, ett till rullades ut, och inom ett ögonblick länsade fyra båtar makligt ut mot uddarna och försvunno om landet norrut, som om de hvita seglen tändt eld på luften, ty stjärnorna halades upp och drogos in snabbt och försvunno spårlöst och i stället steg solrodnad i öster. Inom ett tiotal minuter voro alla båtar i väg. Folk började röra sig i stugorna, gummor syntes på broarna, genom fönstren

skymtade hufvet af gubbar, som sutto i kalsongerna och gäspade framför spisen. Och rundt i hamn i fängsen galde hamnens 37½ tuppar, ty den yngste var kyckling än.

Och solen började stiga.

II.

När båtarna nalkades sättningsplatserna, stego framroddarna upp och lämnade årorna åt kvinnorna, som, hvitögda af sömnighet, knappt orkade ro.

Karlarne knöto vaxduksförkläna om lifvet och kommenderade kursen mot första vålan, som flöt på vattnet framför båten och bara tycktes vänta att bli upptagen.

När karlen fått den i båten halade han in linan, och kom så till stroppen och grep första taget om skötan.

Och se!

Denna morgon hördes, just som solen likt en blodig fragga bredde ut sig öfver horisonten och sköt eld på hvar våg, ett rop från det yttersta skäret, så långt ut, att fiskrarne rundt därom liknade stenar mot brandhimlen, och ropet ekade gällt öfver hafvet.

Då kom svaret från det sydligaste skäret, som liknade en röd sköldpadda med ett krithorn på ryggen och omgifven af myllrande insekter — det var båtarna.

Och när solen snurrat sig rund igen som vanligt och fått fart nog att börja färden genom rymden, hördes det tredje ropet från midtelsättningen.

Från strändernas klippor och från skären lyfte måsarne, och från en morgoninspektionsfärd utåt grundklackarna kommo några, och alla samlades de ofvan fiskeflottiljerna. De singlarde och sköto pilsnabbt ner efter en urfallen strömning och slogos om den, segraren teg, och de lurade skreko och vrålade, fiskrarna hajade ur starka och morgonkrya lungor, ögonen började lysa, sömmolnen voro borta, och i den röda hafsmorgonen ljödo skratt och glada tillrop ute på alla tre rodderna.

Landbergen fingo ett vänligare utseende, månen var stor som ett strömmingskar och blank som en strömmig, och han log med sin tandlösa mun dragen från kant till kant, innan han sjönk bakom skogen.

Luften kylde, men soluppgången hettade, vattendroppet och strömningen glittrade i näten, så att det syntes, som drog hvar fiskare sin båt full af silfvermynt, och allt lägre och tyngre flöto båtarne, det såg slutligen ut, som om karlarna stått i baktråg, och de skrattade och sjöngo, så att det hördes vida kring.

Det var en pojke, som var kär i en jänta. Hon satt i sitt nyponskära lif och sin hvita hufvudduk och rodde och sjöng. Han halade med starka armar den ena famnen strömning efter den andra och lade sin pipande och flammande börda till sina fötter. Han nickade åt henne öfver vattnet. Hon log, när hon såg dit, och nickade omärkligt tillbaka. Då häfde han rösten till ett råmande rop.

Det var en, som gått sommarn igenom mörk och dyster. Han hade byggt sig en storslup för att segla in till städerna på höstsidan och göra affärer, men

strömningen hade gått skralt, och hvad skulle han segla med, och hvad skulle han betala sina kostnader med? Nu sade han ingenting, men det log i mungiporna, och han lade in strömningen med långa, säkra tag.

Det var en, som inte fått mer än 10, 15 fjärding på hela krokrodden, som knappt fått något att tala om häller på skötrodden. Nu stod han öfver knäna i strömning.

— Ditt armade latas! hade käringen väckt honom med. He dej å gåle och ut på sjön med dej, onyttig, som dug till assint!

Inget kaffe hade han fått, frusen och tom och arg hade han rott ut — hvad skulle nu käringen säga? Skulle inte kaffepannan fram ändå? Och Greta Lisa erkänna, att han tjänt nog så många femtiöringar i alla fall på lotsrodd och all annan rodd, både i goväder och hundväder, och att han dragit till gårds, hvad han kunnat dra? Och en sup skulle han ha där i Hardins och knak som en fiskare bland fiskare kunna marschera genom hamn och vara oppkäftig och kasta slämpord som förr.

Far Åbygge och Simon Locknéus rodde båt om båt. De sutto båda vid årorna. Simons son var dräng hos Åbyggen denna sommar.

— Det är unnerlitt, att det har komme nan strömning, när det int ha vuri just na mycke tå'n på hela sommarn, sade Åbyggen.

— Han ha stått yttrom sättninga hela tiden. Int ha'n följt na märken. Int ha en fått si nan mör. Jag tör på bli gammal nu, jag begrip mej rakt int

mer på fische. Int är det, som det var förr! sade Simon.

— Nej, sade Åbyggen betänksamt, int är det, som det var för. Jag tyss, det är unnerlit.

Om en stund sa han:

— Jag tro rakt hela hamna fische. Dom skvåle falit på alle ställa.

— Det är för det är först gånga i år. Det tör fäll int vära så myttje, som det hörs.

— Men jag tyck, dom ruge nog fögan sanklast allihop, tyss jag.

— Ja, dom ruge nog. Men dom ha sköta där i båta med, och sten, ska en veta, och vatten ha dom med. Ha dom en åtte, tie kagger i hvern båt?!

— Nog tänk jag, dom ha det.

De yttersta båtarna, från nordligaste sättningsplatsen, hade redan satt segel och kommo seglande rakt ur himlen ner mot dem, som lågo kvar vid skäret.

I första båten, som bara flöt ett par tum hög midskepps, stod en hundracka i framstammen och illskälde, jäntan låg mot strömmingshögen, öfver hvilken hon bredt vaxduksförkläna, och halfsof, karln satt akterut vid styråran och småsjöng för sig själf.

Flottiljen drog med god fart förbi in mot sundet och hamnen.

Båtflottiljen vid skäret började alltmer förtunnas och ta rodd om uddarna; från Flasrodden slutligen kommo båtarna, den ene efter den andra, som telegrafstreck mot horisonten.

Nu rodde sig alla upp mot hamnen. Sången hade tystnat. Man hade hunnit komma öfver glädjen att ha fiskat, och nu började man afundsjukas på förhand öfver hvem som fått mest och tänka på, hur man bäst skulle ordna för att tjäna så mycket som möjligt på det man fått.

Sakta och tungt, ett par tre fot i bredd först, sedan med allt större mellanrum kommo båtarna in om uddarna, och när den sista dubblerat Maludden, var sjön redan blifven grof — men det var tomt därute, och stormen kunde komma, om han ville, ty alla hade räddat sig och sitt i hamn.

III.

Gumman Abygge stod framför pigan Hannas säng i skullens halfljus.

— Om jag inte hade sagt dig, sen du int var större än hvad tommen din är: du ska lyda! Du ska göra, som jag har sagt dej. Kan't du höre, hvad jag säg dej en endaste gång. Här ska jag springe hvareviga morgon och väcka dej tri och fyre gånger, jag säg int äsch du försöf dej en gång i vicka. Men tri och fyre gånger hvareviga dag. He dej ur sängen, din latrackare. He dej ur sängen, säg jag, borde'nt du ha smörj! He dej, säg jag — du ha fäll int pojkar där i sängen?... Få si!...

— Äh, he er å gåle, moster. Annars vet ji, jag gå på rappet!

— Går, du! Går, jag tänk du kom tillbaka!

sade gumman Åbygge och krånglade sig nedför bodtrappan.

Snart efter kom Hanna, barfota och barhufvad, klädd i en brun kjol och en blå tröja, som nu var uppknäppt öfver det röda liststycket, vid hvars öfverkant stack fram ett något rent linne och den smått kvissliga bröst huden.

Dagen hälsade henne, och hon stannade ute på bryggan med handen öfver ögat, spejande efter båtarna. Himlen var blå, luften sval och vattnet mörkt och fullt af hoppande glitter. Klipporna voro röda, strändernas sand var hvit och skogen grön. Och alla hamnens fönster färgades som regnbågar i morgonsolen, och blommor nickade i gräsvallarna, och röken dansade i luften, och getter bräkte, och höns kacklade, och barn kommo springande i bara skjortan.

I dag skulle korna hem från fjället!

Jäntan gick sakta uppför backen och kom in i stugan, fick ovett och en kopp hett kaffe med smör och bröd.

— Och nu gå du och laga i ordning åt korna. Och det på brinnande rappet! sade moster Åbygge, som var af gamla stammen och tillhörde den släkt, som fanns, då ej barkbrödet var främmande här ute i hafsbandet.

Och gumman sa åt gubben Zeterberg, som kom i dörren och var slät i syna, ty här hade han ingen revers att stöda sig på, och här var burget folk:

— Tänk du, dom ha fische i natt? Dom dröj fögan länge.

— Jag tror rakt dom ha fische. Jag har drömt en sån fishedröm i natt.

— Hva säg du, karl! Ha du drömt en fishedröm? Du ha fäll int drömt en sanklastbåt åt n' Åbygge? Du gett sitta en stann och få dej lite vätte kaffe.

— Jag drömde, att det var fullt i snö neat henen på vedkasen. Och det var is och snö ute på sundet. Och det stod en kälke där på vedkasen, och jag körde ut en, men han kom tillbaka igen.

— En ska rakt si, att vi få strömming i karet till sist.

— Det tör allt hända det, du!

— Drick, karl, henen ha du kaffe. Jag gett ner på brygga och si åt, om dom komma.

Gumman rultade på dörren. Gubben såg till, att hon kom i väg. Så in i skåpet och fram med Åbygges brännvinskrus och halfva koppen med brännvin. Och så koppen för mun och långa tag af kasken, som fick skölja gommen och strupen och bränna ordentligt, och så nytt kaffe ur pannan att få bort lukten, och så fram med Aftonbladets landsortsark och allvarligt hukad och min som en hederlig karl.

Och gumman in med munnen som ett rundt hål nerom näsan och ögonen vidöppna och händerna utbräsade.

— Jo du ska si, att dom ha fische. Si du båta där i Maludden? Dom flyt knafft. Och lika full är dom allihop. Det blir hamnfische. Du gett ha dej lite vätte brännvin, Zeterberg.

Och nu kom Hanna in med uppkafade ärmar.

— I ska se, moster, ropade hon, hela hamna ha fische! Båta ligg som trag där i Barkarhålet och det lyse som elden bortur dom!

— Har du sitt morbrorn då?

— Nej, jag vet int.

Nu började båtarna komma på det inre af sundet. Kvinnorna och barnen och de åldrigaste gubbarna syntes skynda ner till bodarna. Jamande kattor kring hvilka ungarna hoppade, skyndade efter. Pojkarna i båtarna gastade och skreko, och hamnen, som nyss legat så stilla och tyst i morgonsolen, var plötsligt fylld af slammer och oljud.

Redan hade de första båtarna lagt i land, och nerblötta fiskare kommo svettiga och drypande genom gistvallarna upp till stugan för att få lite kaffe och slå sig till en stunds hvila.

Gumman Åbygge hade ingen ro. Hon for som en vind ner på bryggan, och där stod hon i solskenet och skrek åt alla, som rodde förbi:

— Ha vore fische?

Men ingen visste något. Endast en gubbe gaf ett hoppfullt svar.

— Var lugn du, Stina, sa han, hela hamna ha fische i dag!

Och nu kom Åbyggen, och nu kom Simon. De rodde sida om sida, och gubbarna rodde kutryggiga bak, men de höga, starka drängarna fram. Och båtarna voro fulla som af små hoppande lågor, och relingen släpade i vattnet.

Vinden hade blåst opp, och molnbankar, ulliga

och blågrå höjde sig öfver skären, måsarna skreko i luften, och det såg ut att bli storm.

När båten kom till bryggan, sade gumman:

— Men, Abygge, hvar har du tagit all strömmingen nasch?

— Int har jag tag'en i sängen! sade gubben och skrattade med ögonen.

Hanna fick springa till handelsman efter färskt bröd, gubben söp brännvin med drängen och de genomgingo nattens sättning och skrattade och skroderade som ett par jägare.

Hela dagen blåste det storm i luften, men solen kilade snabbt och lustigt mellan de väldiga molnen, och man arbetade ända till kvällen med fångsten, och det var den gladaste dagen på hela fiskesom-marn.

När stjärnorna glittrade och månen började le öfver hafvet, tågade ungdomarna i flock efter drag-spel och fiol ut till dansbanan, och det tisslade och tasslade på skullarna, och det var skratt och det var gråt ömse, men välsignad var natten och mild som ingen natt förut det året.

JAN ÅGRENS GIFTERMÅL.

I.

På onsdag middag syntes Adalsblekan som en späd dimma öfver landbergen i väster. Moln kommo som rök från kanonbatterier. Måsarna rymde hafvet och höllo öfver hamnen som lössrifna blomblad, med hvilka vinden lekte.

Jan Ågren stod på sin ägande bryggstubro och såg fundersam ut. Hans ansikte var efter sommarns solhetta så brunbrändt, att det glänste som garfvadt skinn. Ögonen voro som hvita små kiselstenar med blå bemålning. Med händerna i byxfickorna, stolt i sina väldiga skälskinns pjäxor stod han på sin ägande bryggstubro under skiftande sol och långa skuggor i septembermiddagens timma.

Nedanför, stödd mot första giststaben, stod Lina Bergman från byn, hög, gyllengul och rosig, med ögon, som lyste hårdt, och ondskefullt sammanknäppt mun.

— Du gett si, att det val stormen! sade Jan Ågren.

— Så få du, som du vill!

— Det är inte jag, som makten hafver i vädret.

— Men, sade Lina och knöt högra handen, jag tror rakt, att du ber om nåtten till Vår Herre eller Fan, att det ska bli stormen hvarje dag, så att vi int kan komma till prästen.

Jan Ågren skrattade.

— Tror du Vår Herre eller Fan bryr sig om, hvad en fattig fiskare ber om!

— Du få fäll si, hvem som rår till det sista! sade Lina, vände och gick genom gistvallen nerför hamnen.

När Jan Ågren sett henne försvinna om Hardins knut, gick han långsamt ner till skullen, där det var svalt och de gula solfläckarna vajade kring timmerväggarna, rullade in sig i fällen, lade sig på rygg, slöt ögonen under mösskärmen och tänkte.

Sommarn genom hade han tänkt, här i sängen, ute på sjön, vid spisen, vid lakningen, i bindningen, på slåttern, i skogen.

Lina var ju ändå en arbetsmänniska. Hon ville ha händerna fulla af möda. Det skulle ropas och stojas kring henne. Hon skulle kommendera alla och vara bas i huset, öfver drängar och pigor, ty sådana önskade hon; skulle ha nycklarna och pengarna om hand och sätta allt i gång.

Flickan, som hon hade med Jan Ågren band henne till honom med en känsla af nödvändighet. Hon ville inte skällas kona, som gick ogift med ungar efter sig. Ville inte komma som mor åt en annans barn till någon karl. Att hon fått ungen var i mycket hennes eget fel, då hon på ett slags trots eggat

honom, men han var henne likgiltig som annat än medel till barn och husmodermakt.

Detta visste Jan Ågren.

Det hade varit process mellan kontrahenterna. Jan hade tänkt svära sig fri men förnummit guds-rösten i sitt fega hjärta och vidgått. De hade farit hem från tinget till synes försonade. Det var en vårkväll, första blommorna hade kommit, och jorden ångade. De hade talats vid i båten på hemfärden, hade plötsligt tyckt synd om hvarandra, de hade druckit något i lag ur hans brännvinsflaska, det hade kommit till ömsinhet, och slutligen, när de hunno till hamns i den kalla natten, hade de gått upp på skullen och blifvit där tillsammans.

Den dagen och natten gjorde slut på alla möjligheter för honom att bli fri. När hon följande dag kujonerade honom, så att alla hörde det, och berättade, att han vidgått, ångrade han. Men det var för sent.

Och nu hade det lyst ut.

Tänkte Jan Ågren nu, ett och ett halft år därefter:

— Det är bara två saker att välja på. Antingen får jag kasta mig i sjön, eller så får jag dras med henne i hela lifvet. Något annat finns inte.

Hoppade han i sjön, skulle alla glada stunder, han tänkt sig skola få i lifvet, bli omöjliga. Och öfver hans namn skulle hon och ungen ösa förbannelse, och hans minne skulle bli skändadt i hamn intill många led.

Men å andra sidan sidan kunde också hända, att hon spelade honom så många helvetesspratt, att han blef olycklig för all tid.

Hvad var att göra?

När han somnade vid att ett åskväder brast loss med regn mot taket, visste han inte svar på frågan. Men han kände sig inte, som skulle han dö ännu på någon tid.

II.

Klockan var inte fullt fem på lördagsmorgonen, då det lyste ur Jan Agrens bryggstu. I mörkret stod Jan på bron under septemberstjärnorna och lyssnade på, hur hafvet dundrade mot stränderna. Men dånet hade minskat sen i går kväll, skogen susade knappt, himlen var klar, luften stilla, och stjärnornas glans var ej mot vidare storm.

När han steg in genom dörren, föll spiselskenet på hans hvita skjorta, svarta väst och byxor och blanka skor. Modern stod böjd öfver kaffepannan, en krokig och förmagrad gammal fiskarhustru med håret i slätbena öfver det bruna och rynkiga ansiktet. Hon var barfota; hon hade vackra fötter och förnämligt formade vrister på gamla dagar än — den pröfvade Stina Ågren.

— Tänk du föra, Jan? sade hon.

— Gett fäll det. Det val ju ingen storm i dag ändå!

Sonen satte sig vid bordet och stirrade in i elden. Efter en stund stökade gumman fram med kaffe och smör och bröd och lite stekt strömming.

— Ta fram brännvinet! sade sonen.

Modern satte under tystnad fram brännvinsflaskan, och sonen slog i en ordentlig kask.

— Ska'nt I dricka mej till välgångs? sade han dystert.

— Tack för brännvinet, du vet, jag smaka aldrig, svarade modern.

— Ska'nt I dricka mej till välgångs? sade sonen än engång och höjde koppen och spände blicken i modern.

— Tänk du, det blir nan välgång bortur tocke gifte?

— En gift sej fäll till välgång och int till ofärd.

— Gud vet vägarna. Jag ska be till han, när I ha fari, blef gummans enda svar.

Mot gryningen kom Lina. Hon steg in genom dörren, satte sig vid spisen och sade ingenting. Jan steg upp och gick ut i mörkret.

Gumman sade, sen han gått:

— Ja, det är slut med mig nu här i gårn, tänk jag.

— Tänk I det!

— Ha'nt du sagt det i hamna?

— Det är mycke, som har blifvit sagt på alla årena. En kan int minnas allt en har sagt.

— Men kanske kan en si på yga, hvad du tänk.

— Det är något, som int jag vet.

— Drick kaffe nu och ät, så du berga dej. Det dug int till komma på sjön och vara tom.

— Tack ska I ha.

Jan hade gått ner i boden och ordnat med båten, sett till, att segel och matask och åror och roder funnos där. En fäll låg hoprullad på flakan.

Han ställde sig sedan längst ut på utbryggan och såg öfver hamnen.

Ingenstans syntes ett ljus. Bodarna voro som skuggor eller som jättstenblock nere vid stranden, båtstängerna hängde ut som nerböjda kvistar eller grässtrån öfver vattnet, där de bleknade stjärnorna speglades och liknade prästkragar flytande på dyningarna.

Luften var ännu fylld af mörker, men rundt horisonten hvitnade morgonen, och det kändes, som lyftes något tungt och obeskrifligt från hamnen helt stilla. Jan visste, att alla hans vänner och släktingar, pojkar och jäntor, gamla och unga, nu lågo i sömn rundtom i stugorna. Erik Hardin och Simon Locknéus skulle följa till lands. Skulle de ej komma snart? Det ljusnade allt mer, och morgonvinden svartnade i fläckar här och hvar på sundet.

Det hördes steg på bryggan, och när Jan såg upp, stod Lina där.

— Är det du, Jan? sade hon.

— Ja.

— Hvad gör du?

— Ordna med båten.

Hon gick fram och tog hans hand.

— Minns du, att vi stod här på bryggan för tri år sen, nu om hösten?

— Ja.

— Du hade fridd till mej länge då. Du sa,

att du skulle gifta dig med mej. Det trodde jag. Int ana jag, att du skulle göra som du gjorde. Hade du vuri bätter karl den gången, hade du int haft det så svårt sen. Och int nu.

— Vet du, om jag ha svårt nu?

— En gett si, hvad som ligg för yga.

— Hvad vill du med det?

— Jag vill bara säga, att du träng int ha ondt i onödan. När du är som en karl, så kan jag vära så pass, tänk jag, att ingen tå jänterna i hamn är viller.

— Men du är int tå våra.

— Tå våra? Är int jag bortå byn, och hör int byn och hamna i lag?

— Och int ha du vuri, så en ha vurti mycke glad tå dej.

— Int ha du vuri så häller!

— Visst'en bara, att en vore säker om, att du int ställde till djäfvenskap för en, så — nog — gett en säga — att du — är fåger än de annren.

Nu smög sig Lina, leende för sig själf i skumningen, tätt intill honom.

— Jan, det är mycke, som häng på denna stund! sade hon och lyfte ansiktet mot honom.

Ögonen och tänderna syntes fyllda af gryningens hvita ljus.

— Jag lofva dej att gära så godt som jag kan, sade hon.

— Lofvar du det?

— Ja.

— Så sant som du lef?

— Ja.

— Ja, då får Vår Herre hjälpe med det merige, sade Jan, lade armarna omkring henne och kysste henne.

Erik och Simon sutto i bryggstun och drucko kaffe, när giftasfolket kom in igen. De voro riggade som till grundrodd och sågo allvarliga och sömniga ut.

Det hade ljusnat så pass, när båten stötte ut från bryggan, att endast en stor stjärna var kvar öfver hafvet, och under det mörkare hvalfvet hvilade en grönhvit morgonluft öfver vågor och stränder.

Bodarna stodo ännu utan tecken till lif, och endast i ett och annat fönster syntes ljussken.

Gumman Ågren stod på utbryggan och såg efter båten, som gungande på dyningarna försvann ut mot hafvet. När hon sett den försvinna, gick hon upp, men just när hon kom i boddörren och såg röken fredligt och stilla som en vanlig arbetsmorgon stiga ur den röda bryggstuskorstenen mot grantopparna och den metallgröna morgonhimlen, tog det som kramp i halsen och hon kände det svartna för ögonen.

Där borta stod i gryningen det gamla lutande kapellet med sin stapel. I marken vid västra hörnet låg hennes make. Ute på det oroliga hösthafvet rodde sonen med en elak kvinna framtiden till mötes, och här stod hon, sextioårig, ensam, öfvergifven och utarbetad.

Gumman fick tag i dörrposten, och hon grät

utan ett ljud, knäna veko sig under henne, och hon kastade sig ner i det mörka hörnet.

Där låg hon i en hög som en gammal bortkastad sköta.

III.

Komministern och hans familj sutto till bords, när strandfiskaren Jan Ågren kom med sin fästevinna och sina båda vittnen för att bli vigd.

Sällskapet fick vänta i arbetsrummet och inandas dess lukt af gammal träkåk, inpyrd med mögel, piprök, skurvatten, smuts, bokdamm och mycket onämbart.

Man satte sig i rad vid dörren och såg på bokhyllorna och skrifbordet och Kristusreproduktionerna och piporna och allt, som därinne gjorde rummet till en landprästs arbetsrum. Men Lina satt och såg på, hur en gren af en stor gammal björk af vinden sänktes upp och ner utanför fönstret vid skrifbordet. Bladen hade gulnat, och ibland föllo några stycken till marken. Den blå himlen syntes långt borta och några små hvita middagsmoln.

En jungfru kom in med pallarna och kastade i förbifarten en undersökande blick på sällskapet. Hon såg genast, att det var fiskare utifrån öarna längst ut.

Komministern kom. Erik och Simon fingo rita sina namn under ett stort papper, och så kommenderades paret fram till pallarna, fingo orden öfver sig, föllo på knä, krångrade med ringen, mynt-

tryckte prästhanden, som vana var, och bjödos in i salen på kaffe.

Komministerfrun talade om ön och dess folk. Hon kände alla gummorna därute. Hur månne nu gumman Ågren och gumman Locknéus och gumman Abygge? Och hur hade det varit med fisket i sommar? Och laxen gick skralt som vanligt numera, ja. Jaha ja, det är tung möda att vara fiskare på det oroliga hafvet!

Lina såg, att det myllde barnungar af alla storlekar. En skrek här, och en skrek där, en hängde i ett träd i kryddgården, så att komministern måste ut på verandan och ropa åt honom. Efter komministern slunto fiskrarna ut för att se på all härlighet inom det grönmålade staketet, krusbärs- och vinbärsbuskarna och trädet med äppelkart och jordgubbsland och morötter och allt annat.

Frun talade några allvarliga ord med Lina om äktenskapets vikt och betydelse för det inbördes samlifvet och om barn och barnavård och Jesu makt i själarna.

— Därute på skären är det fattigt med barn, sade hon.

— En ha annat än bång till tänka på, om en ska kunna dra sig fram.

Men hvarje barn är ju också en välsignelse.

Ja, det var ju sant på bibelsätt, och här i huset fanns det visst mycken välsignelse. Om en tordes fråga...

— Sju...

— Sju! Å jestanes!

— Sjutalet fullt! sa frun och tillade saktare: Sen så!...

— En ska ha det godt för att kunna dra sig fram med så många bån! Skulle alla ha så mycke bån, rymdes det nog inte fler i landet, sade Lina sin tanke rakt på sak.

Frun log och ropade på komministern, som kom in följd af fiskrarna, hvilka nu redde sig till uppbrott.

Vinden var nordväst, och molnen lofvade, att den skulle stå sig till frampå natten. Innan man for från sjöboden, där man tagit i land, åts en ordentlig middag ur matskrinet med strömming och kallpotatis och tunnpannkakor med sylt och socker, och korf, och smör och bröd, och mjölk och brännvin.

Jan Ågren hade redan förut godt om brännvin i kroppen. Nu fick han så pass, att det började glida för ögonen. Han såg ett par bondpojkar på land, som intresserade sig för måltiden.

— Är I hungrig, pojkar? ropade han och viftade åt dem.

— Hall igen mun din, Jan! sade Lina öfver en tunnpannkaka.

— Hvad fan säg du för slag, käring? Tänk du blir sturk, för du ha fått ringen på fingret? Nog ha jag bara en och du två, men det är du, som ska vära underdånin. Så mycket du vet, prästen sa det. Du hörde't själf. I hörde't allihop. Kvinnan skall...

— Hall igen mun din, sa jag! sade Lina lugnt än engång.

— Kant' du tige nu, Jan! sade Simon.

— Nej, faen regna och bisitta! Ska I slass, pojkar? ropade Jan i fullt vildsinne och kastade rocken af sig, men tog öfverbalansen och föll mot relingen och fick båda armarna i sjön. Då blef han lugn, rullade in sig i fällen och låg som en död på flakan.

Pojkarna satte segel, och det bar ut genom fjärden förbi sandstränderna, på hvilkas mörka granar och gulnade löfträn eftermiddagssolen sken. Luften var hög och genomskinlig, och det gick blått utåt fjärdmynningen.

När man rundat en udde och passerat ett par röda skärflisor, kom hafvet porslinsblått med sväfvande måsar. Då kände sig pojkarna fria den tungsamhet, som fastlandet lagt öfver dem. De tände piporna och fingo fram flaskan igen, och med skumhvirflar om sidorna och vågkammar om bogen gick det för saxade segel hem emot ön, som låg långsträckt och hög ute i horisonten.

— Ge mej en sup! bad Jan Ågren och sträckte sig ur fällen.

Lina fick fatt i mjölkhämtarn och höll den framför honom. Han såg på henne och rullade sig åter i fällen utan att säga ett ord.

När man kom in mot hemlandet, reste han sig ur fällen, och det lyste om hans ansikte och de andras i den nedgående solen, som flöt blossande och röd öfver bergen väster om vattnet.

— Vi gett ha na roligt, når vi kom hem till hamna, sade han.

— Vi få fäll gå nör på bana! sade Erik.

— Brännvin ha vi hemma — bå tå pären och korna, sade Jan och glisade mot Lina.

— När är vi hemma då? sade hon.

— Om en timma, svarade Simon, som satt till rors.

— Det tör bli en bröllopsdans att minnas, sade Jan, hånskrattande.

— Liksom resan! sade Lina.

— Just det, ja! hånskrattade Jan för andra gången. Jussom resan, ja. Det är precis, det. Men hocken som prisa'n mest, det får en fäll si!

— Nu gett du ge mej brännvinsflaska, Lina, sade han om en stund. — Jag frys, så jag skakas rakt.

Han fick den och drack ett långt drag. Sedan höll han flaskan mot solen, så att det bruna glaset fylldes af ett gyllene sken.

— Si så vackert med brännvinet! lallade han. Det är rakt, som hadde'n gulle ti flaska.

Plötsligt blef han allvarsam. Därpå skrattade han igen.

— Si! Si på skäln! ropade han plötsligt och pekade i lovert.

I detsamma de andra vände blickarna dit, sade han hastigt:

— Flaska först och glaset sen!

Samtidigt slängde han flaskan rätt ut i den for-
sande solfåran och störtade öfver bord. Men Erik
var snabbare än han, och just som öfverkroppen
med ett plumsande dök ner i vågorna, fick han tag
i benen och höll fast. Båten girade, seglen smäll-
de, och vågorna sprutade öfver stammen. Lina satt
hvit och orörlig på aktertoften, men Simon skyn-

dade fram och hjälpte Erik att dra den sparande brudgummen ombord.

Där låg han nu på flakan, och vattnet rann om honom som om en blötsköta. Ingen sade något. Båten lades åter för vinden och fick kurs mot hamn.

Ingen hade lust att klandra eller banna. Ingen kände sig ha rätt. Så satt man tyst en lång stund. Lina var alltjämt blek, och Jan låg stilla på flakan med slutna ögon och sipprade saltvatten, och luften blef allt rödare kring båten med de fyra människorna.

Slutligen vecklade Lina upp fällen och bredde den öfver Jan, och då sågo de båda vittnena, att hon grät. De hade aldrig förut sett tårar i hennes ögon, ej häller hade de sett henne rörd af en skakning. Men nu darrade hon i hela kroppen och syntes hopfallen, där hon satt på toften.

— Han var full! sade Simon, när de kommo fram mot hamnen.

Det blef inte mer sagdt.

När båten kom in på sundet, sutto fiskare i några bodar och gräjade med sitt. Solen stod öfver lotsberget, och det var lugnt och stilla.

Gumman Ågren kom ner i bosvalan och tog emot brudfolket, och några andra kommo äfven. När hon såg de allvarliga ansiktena och den blöta sonen, begrep hon, hvad som passerat, vände om och gick upp utan att säga ett ord.

— Gå in och drick kaffe! sade Jan. Jag kom efter, jag gett få tört på kroppen.

Lina och han följdes upp på skullen.

— Minns du, hvad vi taltes om, innan vi for till prästen? sade hon.

— Ja, svarade han och drog af byxorna.

— Tyck du, det är rätt gjordt, det här?

— Tyck du, det är rätt till schikanere mej för pojkarne?

— Om jag schikanere dej, är du så dålig karl då, att du träng dränke dej för det?

— Bättre det än att vära käring under käringa sin!

— Känn du dej som käring, då?

— Hall käften!

— Hör du, Jan, jag tänkte vi skulle bli de förnämsten här i hamna, vi. Jag tänkte, jag skulle gno med mitt, jag och du skulle gno med ditt, du, och så gaf vi oss inte, förr än vi var framom alle andren. Vi är ju tri, som kan arbeta.

— Tri?

— Än svärmora då?

Jan Ågren stod i bara skjortan framför sin nyvordna hustru, som betraktade honom blek men med lugna ögon.

— Jag tänk, det val bäst, du gör som du vill, sade han fundersamt.

— Int tänk jag, du tappa på det och int huset håller, svarade hon snabbt. Men klä du på dej torrt, så går vi oppat. Jag går fäll före in till svärmora.

— Är vi sams då, Lina? frågade Jan.

— Vill du vära sams, nog vill jag. Och är vi sams, tänk jag int, vi träng ångra oss.

— Den här — olyckan glöm vi då? frågade

Jan och stod barbent och huttrande i sin blöta skjorta.

— Naturligt! svarade Lina, och så togo de hvarandra i famn och kysstes och kände sig å ömse sidor tillfreds.

Dagen slöt med dans, och åren blefvo aldrig bittra.

GAMLA STAMMEN.

Vi kommo från arbetet, hvar och en från sitt. Gubben hade varit upp till byn och förgäfves sökt att få köpa ved. Johansson hade slagit plåt på kappellstaket, flickorna hade varit på slätten hos korna, jag hade klyft kaggvirke och bundit båtarna. Så hade skymningen kommit öfver hamn med stora stjärnor, och dagens arbete blef slut.

Gubben gick krokig och skakerbent till sandlådan vid utdragssoffan och renade munnen från mullbänken, jag satte mig vid bordets nedre fönsterända, bredvid mig satte sig Johansson, sedan han först tvättat det värsta af sotet och oljan från ansikte och händer, gubben sjönk ihop vid bordets öfra fönsterända, det svarta fönsterglasat immade vått, vi gäspade och voro möra i hela kroppen, och flickorna slamrade med tallrikar, glas och skedar, då de nu dukade bordet till kvällsvard.

Vi fingo fram mat på bordet och gáfvo oss på stekströmmingen och impotatisen, sköljde ner en lång sup med mjölk och kommo i dåsig het efter den långa arbetsdagen.

Gumman stod vid spisen och rörde i grötgrytan.

— Kan du förstå, Munther, sade hon, att jag rakt inte kan låta bli att tänka på Johan hela dan!

— Kvarngrunna-Johan?

— Kvarngrunna-Johan, ja. —

— Du tör väl ha ångrat, att han int fick som han ville, tänk jag.

— Nog kunde jag det med, så hade Gud slupit straffa honom kanske och straffat mig i stället.

— Gud? utropade plåtslagaren, som mest hela lifvet igenom lagt nya tak på ruttna kyrkor och därigenom fått en öfverlägsen syn på religionen.

— Straffade Gud Kvarngrunna-Johan? frågade han och lade ner knif och gaffel och skrattade, — den som hört en plåtslagare skratta, förstår hur.

— Ja, det vet du, Johansson, sade moster Munther och i sin ifver slickade hon vispen, så att hvarje strå blef skinande, som hade aldrig någon hvitgröt varit på den vispen. Men du vet inte, hvad Kvarngrunna-Johan gjorde! Han syndade mot Guds heliga bud, och därför fick han straff. Och det är bara af nåd, som inte alla få straff, för stora syndare är vi ju alla, säger bibeln. Och bibeln är böckernas bok.

Men du vet, Johansson, att jag och Johan for ut till Kvarngrunna, skäret norrut här, längst ut, och Munther hade farit till lands efter kaggbandsvirke. Då sa jag åt Johan, som var dräng när oss: Johan, sa jag, nu tar vi lillbåten och ror ut och plockar mossa åt gettren, sa jag. Och så gjorde vi det. Vi for till Gråbuten först och sen till Kvarngrunna, och mens vi var där, så blef det så fali en storm, att vi måste rakt dra opp båten ända

opp på skäret, för det var sån sjö, att vi kunde inte alls ro hem, och båten höll rakt på att slås sönder i strand. Det är bara berget, ska du veta, och sjön var då fali, rakt otjänligt och så fort hadde han då kommit. Och vi hade inte farit ut förrän efter middan, och nu blef det mörka kvällen, och så tog det i och regna. Hur ska vi nu göra då? sa jag åt Johan. Int kan vi ro hem, sa han, det är rakt omöjligt, det. Vi får nog stanna här på skäret i natt. Men du är ju stark att ro, Johan, sa jag, och då var jag unga människan, jag var knappa förti år, begrip du, Johansson, och falin rakt att ro, jag med.

Här log Hanna, men Olga fnittrade och suckade som för sig själf:

— Hå, hå, ja, ja, då!

— Åh, håll igen skam-mun eran, jänter! hytte moster Munther med vispen, och gubben slog upp ögonen under gråluggen, som slant ner mot ögonbrynen. Äsch ni kunde ro så pass som jag rodde och Munther, när vi rodde på grundet, när vi var ung, så skulle ni inte ha nå att stå där och grina i. I ha int nån skam i kroppen.

Men det vet du, Johansson, fortsatte gumman, att vi måste lägga oss i lä för båten och bre seglet öfver oss. Kallt var det och blött, och int var det väl så värst roligt, får jag säga. Så låg vi väl nån stund, då så satt Johan opp sig och sa: Vet I, moster jag frys. Ja, jesses, Johan, sa jag, jag frys jag med. Vet I, moster, sa pojknecken, jag tro, jag vill ligga i lag med er. Hvad säg du, pojk?

sa jag. Vill du ligga i lag med matmora din? Hvad tror du, Gud skulle säga om det? Kom ihåg, Johan, sa jag, att han hör dig lika bra, fast det är så fali storm. Och då la han sig och var tyst. Men om en stund, så satt han opp sig igen, och så sa han: Ja, men vet I, moster, det kan inte hjälpas, jag måste ligga i lag med er. Annars blir jag bestämdt toket, sa han. Och då vet du, Nordström, att jag predika för'n, jussom när jag är tvungen predika för dig, din syndaslaf, men du är då så gammal, Johansson, så på dig bit det int, och jag kände precis, att Herrans anda kom öfver mig, så jag kunde inte minnas efteråt, hvad jag hade sagt. Men att jag berättat för'n om helvete och om elden och svaflet, det vet jag, och jag tro, att jag mins, att jag rakt såg, hur det rök om elden, jag talte om, och om far hanses och mor hanses talte jag, och om dig, Munther, och så sa jag; så sa jag: gå ut i regnet och stormen nu, Johan, och fall på dina knän på berget och be till Gud, att han förlåter dig, hvad du har syndat med horiska syndatankar i ditt hjärta, så får du väl höra, hvad han säger. Och det vet I, att pojken gick, men sanna mig, kom han inte in igen, och då så sa han: Nej, vet I, moster, sa han, jag hör int nå, och int vet jag, hvad jag ska säga häller, jag tror rakt, jag måste ligga i lag med er ändå. Och så kände jag, att han tog i mig. Men då vardt jag sint och dref till'en under seglet, och så sa jag, det minns jag: tre gånger hafver du syndeligen talat, Johan, och inte finner du vägen till Den Högstes tron. Och så föll jag på knä och anropade Herran om nåd och bistånd för oss bägge två, som var

därute på Kvarngrunna och hade stormen rundtom oss. Och har du sett, Johansson, att Gud någonsin har lämnat sin tjänare ohulpen, när vi tillber i anda och sanning? Nej, du vet, att stormen la sig, och det vardt alldeles som stilla, och stjärnorna börja på och lyste. Och då sa jag ändå åt Johan: Ser du nu då, Johan, sa jag, att Gud är nådig och stor i makt och härlighet. Nu har han hulptit dig från en stor synd. Ta i nu, sa jag, så får vi båten i sjön och far hem. Och det gjorde vi.

Tänk på det, Johansson, när du ligger där på kapelltaket, så sjung du inte skamvisor, som du gjorde i går.

— Men I sa, att han blef straffad, moster? sade plåtslagarn.

— Han blef andligt sinnad, vet jag, så länge han var när oss. Och aldrig ordet sa han om den natten. Men ett år efter hängde han sig, och du vet, att det var samma natt, som vi var på Kvarngrunna. Så fick han straffet till sist, för underliga äro Herrans vägar!

— Ja, tro, vägg, och vittna, knut! sade gubben Munther grinande i skägget och nickande åt Johansson, som på moster Munthers historia slog i en halfva åt oss alla tre.

— Men det skedde ändå i natt för trettietvå år sen, sade moster Munther, och jag känner, att nu tänker Johan på mig, och i kväll skall jag rakt be till Gud för hans själ.

SURSTRÖMMINGSKALASET HOS KAPTEN ÅBYGGE.

Hemifrån Ulfön hade gubben Åbygge på morgonen kommit seglande i storbåten med last af femhundra kaggar surströmming samt hustru och Hardins lill-Georg, som fått följa med. Han hade lagt till vid kapten Åbygges sjöbod och lossat strömmingen, uppburit varor i utbyte samt dessutom en summa reda pengar.

Men kapten Åbygge hade låtit utgå bud rundt staden till krigskommissarien, konsuln, fotogenhandlaren, bankkassören och skolföreståndarinnan att infinna sig och äta surströmmingsmiddag. Middagen var utsatt till klockan två. Aftonen var ämnad åt vira.

Längs kajen var det tomt på båtar för året, men på redden lågo ett par lastångare och en ryggbruten norsk bark. Snö fanns sedan första fallet kvar på de grå bergen rundtom fjärden, och luften var hög och klar af höstkölden.

Konsuln kom först, lång som en jätteman och med den granna nosens vingar flaxande efter surströmmingsoset. Sedan kom fotogenhandlaren och

stirrade närsynt genom glasögonen, men bankkasören var rund och blank och hvisslade.

Sedan nalkades med långsamma steg den omfattande skolföreståndarinnan med grått i håret, med pincenéen hvilande på liljekullarnas fält samt iklädd himmelsblått siden.

Sist kom krigskommissarien med sin späda fru. Hans polisonger stodo ut ur kinderna och håret stod ut ur hufvudet och näsan stod ut öfver munnen, men ögonen voro fördolda under buskiga bryn.

— Herre lille gud! utropade han, när han kom in till de andra i den väl uppvärmda våningen, som var vit och luftig och hade glödande brasor i kakelungnarna. — Hvad jag förstår allt detta väl! Däruppe står den gudomliga strömmingen och väntar med helan, halfvan och en liten, liten ters för gammal vänskaps skull. Och så är det sillsalaten och anjovislådan och press-syltan och rödbetorna och svinfötterna och ölet till det. Och impärerna och strömmings-à-la-dauben, som inte fan törs våga sig på just nu. Sillen har du från Trondhjem, fader Isaac, det luktar min nos, och potatisen från Nora. Men är det norsk akvavit, danskt korn eller sädes — eller har du träffat någon holländare i sommar?

Nu vädrade krigskommissarien i luften, och alla middagsgästerna skrattade omkring honom.

— Mårtensgåsen känner jag och sviskonen och äppelmoset! Lake! Är det lake? Min själ, det är tidig lake, jag känner citronlukt. Och sparris, jo, har man sett på tusan! Hummer, tycker jag nästan; och gam-osten stinker ända bort på vindbron, gudskelof — och champagnen såg jag i ett ämbar i

farstun. Mjuka tjänare, fru Abygge lilla, här ser ni en lefvande matsedel — jag gratulerar!

Men gumman Erik Abygge, som inte på många år varit nere hos svågerns, ryckte fotogenhandlaren i ärmen och sade skrattande och lade händerna på den kulliga magen:

— Inkommen präst ji ha henen i huset ti läsa till bordet. En val andäktin rakt, når en hör alle ola och allen mat!

Gubben Erik själf log i sitt röda skägg, ögonen tindrade, och händerna höll han på ryggen.

Sedan man en stund gått omkring och gjort sig hemvan för denna gång och lamporna tändts af jungfrurna, som smögo kring på tå i hvita förkläden och hvit liten spetsmössa på håret, och sedan man stirrat ut genom fönstren och sett, hur blårod hösthimlen hängde öfver västra bergen bortom fjärden, och sedan litet cigarrök kommit sakta dragande från kaptens rum och man börjat få tandkäll af allt det goda matoset, slogs äntligen på gamla skeppsgonggongen och sällskapet samlades kring det rikligt upplysta matbordet i salen.

Unge Lukas skickades fram och knäppte händerna och läste med motvillig röst:

— Gode Gud, välsigna maten! Amen!

Då sade krigskommissarien högt med en djup trånadsuck:

— Sedan nu vår Herre fått hvad han skall ha af den här middan, så kanske de öfriga ärade gästerna kunde få sitt.

Hvarpå man under allmän glädje marscherade upp för trappan till öfvervåningen, där surström-

mingen väntade på ett mindre, rykande och dignande bord.

— Hvilken högtidlig stund! brummade konsuln. — Allt har man: surströmming, brännvin och öl, och sedan får man kaffe och konjak och cigarrer och toddy och en vira.

Gubbarna stodo rundt bordet och bredde sin ring kring brännvinets krönte kantin och grönklädda fodral, som liknade skeppskronometrars. De hade den hvita servetten om halsen, och mustascherna hängde slapt och vällustigt öfver mungiporna, som blefvo flottsikinande. Kring ögonen hvälfdes skinnnet ut till små rundade kuddar, som rodnade och afsöndrade ett fint svettstänk; kindernas späda kapillärnät fylldes af ett bourgognefärgadt blod, håret fuktade vid tinningarna, och pustanden och stånkanden bogserade sig upp ur de tunga kropparna.

Värden gick ut och gömde sig i en garderob i farstun och hade brännvinskantinen smugglad under rocken. Konsuln och fotogenhandlaren och kassören under anförande af krigskommisarien med servetthörnet till ögonen började sjunga i klagande ton:

Fjärran han dröjer från konungens salar...
Kommer han ej snart?

Och därvid rusade kapten Åbygge in med kantinen höjdt och ansiktet förklaradt och ropade med sin brakande röst:

— Jo, han kommer nu!

Allmänt sorl. Fruntimren orma sig, halft gene-

rade, fram med sina likörglas och bocka och buga, och så blir det en half minuts stillhet, hvarefter alla med frågande ögon betrakta hvarandra, till dess andakten slipper fram i ett samfälldt stönande: Å!

— Jag tror fögan det småkas! säger gubben Erik.

Och så blir allmänt skratt.

Sedan nu isen brutits, kommo fruntimren in på sina frågor för dagen och herrarna på sina. Man diskuterade sommarens affärer å ena sidan, å den andra kommande tillställningar för vintern, och gumman Åbygge fälde in ett ord då och då, tills hon plötsligt for upp som myrstucken och gnodde fram till brännvinsbordet, dit gubben Erik makat sig och fått tag i kanten och fyllt ett dricksglas till hälften med brännvin. Han hade glaset för munnen, när gumman ryckte honom i armen:

— Är du toket, Åbygge?

— He dej å gåle! Ska'n int dricke, då det bjuds?

Kapten Åbygge höll sig för magen och råmade af förnjöjelse.

— Drick du, Erke, sa han, och tårarna dropade från ögonen. — Du har din arfvedel för dej, du. Men om du väntar, får du vin.

— Tocke! Tror du jag är na kvinnfolk, som drick token dynje! Brännvinet, det är rejält e slag, det vet du far sa, når han var vä. Äsch du minns.

Men kapten Åbygge lät hälsa jungfrurna att vid bordet servera vinet i små ransoner för att förebygga eventuella händelser. När man totalt länsat

det läckra surströmmingsbordet, så att smörflagor och ölfläckar och sillsalatrosor och såsflöden från grafva surströmmingsfatet voro synliga spridda på duken och matrester lågo kring golvet till glädje för husets katt, som listat sig in och förnöjsamt åt sin spis, sedan sällskapet gått ned, då högg man in på den mera allvarliga maten. Men framemot desserten började gubben Erik att resonera högt, och ett af hans ärliga svenskmanna-uttryck tvang skolföreståndarinnan att med bleka kinder resa sig och söka vederkvickelse för en stund i sängkammaren.

Hon vände sig på soffan till Lukas, som fått henne i sin vård.

— Hör du, min kära Lukas, sade hon, — jag vet att vi få så god efterrätt. Vill du gå in till din snälla mamma och hälsa henne från mig och be, att hon lägger upp lite på en assiett åt mig, så skall jag sova en stund här under tiden.

Det gjorde Lukas gärna, men när han kom tillbaka för att underrätta tanten, låg hon med händerna knäppta öfver magen, munnen fallen upp som en kappsäck, och snarkade högt och godt. Lukas kliade henne försiktigt på öfverläppens mustasch, men hon vaknade inte. Hon bara ruskade på hufvudet, nös och vände med en demonstrativ rörelse ryggen åt Lukas, som ställde sig med händerna i byxfickorna och tittade på henne.

— Sicken tjock tjärring! mumlade han slutligen och gick ut, glad att vara fri både henne och det öfriga middagssällskapet.

Framemot aftonen, när viraborden voro arme-

rade och röken börjat tätna och ljusen voro halfbrunna, fyllnade gubben Erik till i betänkelig grad. Men skolföreståndarinnan sof alltjämt, och ibland hördes en snarkning från hennes kant. Gubben Erik snodde kring toddybordet, och gumman, som, medan fruntimren fördjupade sig i korten, gick kring rummen och tittade uppefter väggar och på alla konstiga ting som svågern fört hem från resorna, hon höll sig i alla fall gärna åt gubbens trakter. Men just en gång, när hon var borta, knuffade konsuln i krigskommisarien och pekade på gubben Erik. Han hade en god stund suttit i kakelugnsvrån och stirrat på konjaksflaskan. Slutligen reste han sig och smög sakta fram på tå, balanserade upp flaskan, höll den mot ljuset, tittade länge och log i skägget, fyllde sitt glas och satte tillbaka flaskan.

— Fan sån tur att han inte drack ur buteljen! hviskade konsuln.

Så drack gubben. Först sakta, så att spriten smektes ned genom halsen, men ju mer det led allt fortare, och när sista droppen var tömd, pustade han och satte ned glaset. Så funderade han en stund och såg obeslutsam ut, men hur det var, lyfte han handen för att än en gång ta flaskan och fylla på.

Då vrok krigskommisarien ur sig ett af sina berömda tjuv, och som sparkad ur rummet störtade gubben Erik ut, viftade i förbifarten ett vinglas från fruntimrens bord och försvann, medan gumman i sin tur störtade in med ögonen halfvägs på kinderna och munnen som en port. Man lugnade sig, men

gubben var försvunnen och gumman var orolig. Sedan en stund förgått, rusade pojken in med halsen full af gråt.

— Dom har släje ihäl morbrorn! skrek han.

— Lugna dig, Georg, ingen fara, sade kapten Abygge och gick ut. — Pojken följde efter.

— Hvar har du morbrorn då?

— Han ligg ner i bon.

Ja, där nere i sjöboden låg gubben Erik och hade en skock pojklymlar omkring sig. Han sparkade och svor och läste bibelord och grät om hvart annat, och så roligt hade pojkarna inte haft på länge.

— Ditt fyllsvin! röt kapten Abygge åt honom sedan han drifvit bort pojkskocken.

— Det ordet skall Gud välsigna dig för en gång på domens dag, armade fan, som du har vuri alle gånger. Tjyfskeppare där! Lögnhals! He dej hem till käringa din och kryp nesom ryggen på na! Tjyfskeppar! Tjyfskeppar! Vill du betala strömmingen... tjyfskeppar...

Kapten Abygge såg till att han låg på en hög hudar med hårsidan upp och vräkte öfver honom en fäll, läste igen boden och gick.

— Vill du säga Erik något, sade han skratande åt gumman när han kom upp, så ligger han i boden och sofver. Jag lade en fäll öfver honom.

— Tack ska han ha, svåger, sade gumman och neg, han har då vuri jussom ett svin där i brännvinet för jämnan, men det är int så illa ment me't! Gubbstackarn!

Nu kom också skolföreståndarinnan ut och gäspade och gnuggade sig i ögonen och pöste och

var skrynklig och slätade till kjolen och var härsken och arg.

— Jag gör herrarna en propos, hviskade konsuln öfver spelbordet. — Vi lämna fruntimren här och går ned till Stadskällaren och hör musik.

Man blinkade.

— Hå, hå, ja, ja! pustade gubben Abygge. Hilda! ropade han.

— Ja, min vän! svarade frun.

— Damerna stanna här. Herrarna gå på Stadskällaren. Är det förstådt?

— Jo.

— All right. Kursen klar och seglen fast för godt.

Så stöflade gubbarna ut. Ljusen släcktes och fruntimren samlades kring brasan.

Klockan fem på morgonen kommo gubbarna tillbaka, och då var också gubben Erik utpurrad. Man åt sillfrukost med genever och öl och surströmming, och innan solen gick upp var gubben Erik så full igen, att han somnat i ett hörn.

Men kapten Abygge sof två timmar och gick sedan på kontoret, kry som om ingenting händt. Ty han var en sjöman af gammal stam.

ACK, HERRE, STRAFFA ICKE MIG!

FRÅN EN GÅNGEN TID.

I.

Hustru Åbygge stannade på bron, ty hon hade fått se aftonstjärnan lysa öfver lotsberget, och nu i den röda och kalla julmiddan lyste den som ett vänligt öga ur himlen.

Hustru Åbygge satte ner mjölkstäfvan och knäppte händerna och läste, sjungande, med hög röst som hon lärt af sin mor en gång:

»Den täcka Venus snälla
är aftonstjärnan vår,
påminner bordsgesälla
att hålla bön och chor,
Gud, han bevarer oss
från de argkarlar grymma
samt ifrån abron hors...»

Härefter neg hon under åskådan af den lysande och orörliga stjärnan, tog mjölkstäfvan och gick in i stugan för att koka julgröten.

Strandfiskaren Erik Abygge kom ur fönget med en tvåkannshämtare i hvar hand, och han följdes af den något äldre Simon Locknéus. Nu kunde det vara af den röda skymningen, men de sågo ut i ansiktet som öfversköljda af blod. De lämnade en hämtare på Abyggens bro och fortsatte sedan in genom hamnen.

Det var så kallt, att snön skrek under pjäxorna, och stugorna, i hvilkas fönster spiseelden dansade, steg, sjönk och dallrade, syntes ödsligt öfvergifna och tillspillogifna, svartgrå som stannade urtida rullstensklipp, där tomtar kunde äga sitt bo uti, och stående snöhöljda bland några mariga granar och enar i en bergig solbacke, nu omgifna af blålysande snö. Röken, som steg ur de fallfärdiga skorstenarna, var späd och frusen och blef genast förtärd af luften. Skogen stod svart rundtom, och vattnet nere på det smala sundet var fruset till is, som var ömse röd, svart och grön. Men utom uddarna dånade hafvet. Och därute stod himlen rätt upp som en mörk rök full af köld.

I köket hos Simon Locknéus sutto Erik Hardin och August Ägren. De sutto på hvar sin låga stol framför spiseln, där kaffe pannan var påsatt och puttrade. Hustru Locknéus vaggade sin unge i ett hörn, där det var skumt, och hon såg genom fönstret samma stjärna, till hvars ära hustru Abygge läst den gamla sångens ord. Hon tänkte ingenting.

Abygge och Locknéus stampade snön på bron och trädde in i det väldiga ångdrag, som uppstod, när den varma luften strömmade ut. Abygge satte

hämtaren på golvet invid spiseln, och Locknéus tog fram lermuggarna och ställde dem på spiselhällen framför karlarna. Han saltade kaffet och ställde af när det var klart, räckte fram sockerbitar, som anskaffats till julens högtid, och lade fram en liten bleckskopa framför sin plats och flyttade hämtaren till sig. När kaffet var ihälldt och afsmakadt, fyllde han skopan med brännvin ur hämtaren, drack, sköljde ner med en klunk kaffe, hostade och räckte skopan fylld på nytt åt Åbygge, hvarefter denne drack och räckte den fyllda skopan åt Hardin, som drack och slutligen räckte den fyllda skopan åt Agren.

— Det smakas, sade Åbygge.

— Det är enkomst julbrännvin, det är sanning, det, sade Hardin och strök dropparna ur skägget.

— Käring, sade Locknéus, sof int ungen för dig än, då?

— Jo, nu sof han, svarade hustrun.

— Vill du ha dig lite vätte brännvin och kaffe på julaftan?

— Nog tänk jag, det skulle smakas, svarade hustrun och nalkades spiseln. Hon kom ut ur hörnets skymning, som tätat alltefter tidens flykt, och nu lyste de stela ögonen glasigt och stort i det rynkiga ansiktet, hvars kindkotor pekade ut som korta hornknölar, och hvars näsa halkat uppåt, och hvars läppar rördes som två röda maskar lagda under näsan. Hon hade en gammal greplös kopp i handen, fyllde den med kaffe, sög på en sockerbit och höll den andra inknipen i handen. Locknéus räckte henne skopan, och där hon stod framför spi-

seln i det röda fladderskenet, tömde hon den half-fyllda skopan i långsamma klunkar, som pumpades ner genom strupen.

— He! sade Abygge. Du lyse rakt tyck om brännvinet!

— Tack! sade kvinnan förnöjdt leende och drog sig tillbaka in i skymningen kring barnets vagga. Om en stund hördes hon för sig själf gnola på den gamla psalmen:

I Himmelen, i Himmelen,
Ther är Glädie stoor,
Ther frögda sig Guds Helgon
Uthi then Engla-Chor
Siungandes: Helig, Helig, Helig är
Herren Zebaoth.

Karlarna talade om sommarns fiske och skäljakter till våren. De gjorde upp planer att sätta ofog för sina fiender i hamn, och när någon kom med ett påhitt, som föreföll alla godt, skrattade de och drucko.

Elden hade brunnit ner och endast smärre lågor spelade strax ofvan glöden med ett puttrande ljud. Af hettan tvangs svetten fram på pannorna, och håret blef smetadt vid skinnet.

Då hördes slutligen, sedan kvinnan i hörnet somnat öfver vaggan, ett frasande ljud utanför stugan. Det smällde af skidor, som slogo hop, röster förnummos och man stampade snön på bron.

— Byborna komma! sade Locknéus.

— Då gett en gå hem och rusta sig till kapel-

let — sade Hardin och reste sig med en gäspning. Alla reste sig och sträckte på sig, och man skakade hand med värden. Kvinnan i hörnet vaknade med jänmer, ungen började gråta, och dörren öppnades. Ångan strömmade ut, och det blef ett kyldrag genom rummet.

— Guds fred på julaftan! hälsade männen, som kommo in, och sedan hälsningen besvarats, kommo de fram till spisen, där hustrun lagt nytt bränsle på glöden.

Abygge, Hardin och Ågren gingo ut.

Kylan hade tilltagit, och i mörkret, som låg öfver hamnen, syntes de otaliga stjärnorna som tätt hängande hvita blommor på en gren af världs-trädet, skuggande öfver denna lilla undangömda flik af jorden.

Det lyste immigt ur det hopkrupna kapellets fönster, och klockhufven syntes likt en tallkrona öfver taket. De tre fiskrarna skildes vid grinden och försvunno i mörkret, hvar och en åt sitt håll.

Dimmigt ljus skymtade nu i alla fönster, ett orörligt ljus, som om någon liten sol skulle blifvit tänd på julaftonen i hvarje stuga, men det var af julens högtidliga talgdankar.

Och ur mörkret, bortom de skymtande uddarna under stjärnhimlen dånade hafvet.

II.

Hustru Abygge, som var en duktig människa, hade ordnat stugan grann med eld i spiseln, julljus, enris, kaffebord med hvit duk och de vackra kopparna, pappersblommor och en stor skorporg.

Pojken, som hon hade inhyses, en stackare om tolf år, hade hon tvättat, kammat och klädt snygg, och nu satt hon vid fällbordet under julljusen och stafvade Gamla testamentet, medan pojken Nils satt i spiselvrån och lutade sig mot väggen, orörligt stirrande på julbordet.

Nederst vid dörren stod tvåkannshämtaren med brännvinet.

När Abygge kom in, var han nära att stjalpa omkull hämtaren. Han tog den, han lyfte den, han satte den på kaffebordet.

— Där skall gudsvinet stå! sade han. Rimmet töade ur det yfviga rödskägget, och de små ögonen stodo ilskna under pannan i sina urholkade skottgluggar.

— Där skall gudsvinet stå, sade han, midt på bordet och inte vid dörren, så en sla kull'et, när en öppna och går in i förbannelsens hus till förbannelsens käring. Höre du, hvad jag säg?

Hustrun teg och sökte läsa vidare, och pojken i spiselvrån stirrade på husbonden. Det syntes på hans ansikte, hur rädd han satt där och sökte att få förbli obemärkt.

Åbygge stampade i golfvet.

— Höre du, hvad jag säg?

Hustrun lyfte på ansiktet och såg honom rätt i ögat.

— Nog höre jag, att du inte är nykt ens på själfva julaftan.

— Du helvetets pest! Du förbannelsens käring! När ska en fo dig att stänga din lea käft! För mina synder ha jag dig till ett straff. Vik undan, kvinnfalk, jag vill utspy dig ur min mun...

Åbygge, som var känd för sin sed att i ruset läsa bibelord, sprang nu omkring på golfvet och fäktade med armarna.

Hustrun hade gjort ett tecken åt pojken i spiselvrån, och denne hade smugit ut.

— Åbygge! skrek hon plötsligt med gäll röst och pekade mot fönstret.

— Åbygge! Åbygge! Höre du, H a n kallar dig!

— Hocken djävel?

— Just den du namnkände! Ser du — Hans ansikte. Där i fönstret.

Åbygge bleknade och blef tyst, och nu hördes tre tunga slag i väggen, och efter ett skrapande hördes ett doft rop:

— Hur länge förblir du, min tjänare? Jag väntar dig. Jag nalkas dig, Erik Jonas Åbygge...

Men Åbygge drog upp sitt yfvigaste leende i rödskägget, och ögonen glittrade under luggen, som fallit ner mot ögonbrynen. Han gick fram till skänken efter lilla brännvinsskopian och fyllde den ur kannhämtaren, och, innan hustrun anade något, hade hon en brännvinsskur i ansiktet.

— Drick, du djäfvulens tjänarinna! Du lurar

inte Erik Jonas Abygge två gånger. Hvar har du pojken nasch? Ha'n bulte slut än? Ta in'en, ska jag lära'n, hur en tuktar tocken en djäfvul.

Därpå fyllde han skopan till bredden och tömde den.

— Drick, käring! sade han och fyllde skopan än en gång. Han fångade in hustrun, prässade henne mot sängen, bände upp hennes mun och hällde dit den skvätt, som fanns kvar i skopan. Därefter satte han sig på en stol och slog händerna mot knäna och skrattade, så att han grät.

Nu började kapellsklockan ringa. Det lät, som om den varit hes och snufvig. Klanglöst, torrt, hemskt, dödt gingo klämtslagen på raka vägar till hvarje stuga med kallelse att komma inför Guds ansikte, men inga jublande och högtidliga tonvägor gungade genom kvällen.

När hustru Abygge hörde klämtslagen, föll hon på knä framför den uppslagna bibeln och ropade jämrande:

— Ack Gud! var mig arme syndare nådig! Herre Jesu! du högtlofvade Guds son, förbarma dig öfver mig! Herre Jesu! Du Guds lamb, som bär alla världenes synder, förbarma dig öfver mig! Herre Jesu! stärk mig nu och i min sista dödsstund!

Men Abygge hade stillsamt smugit sig ut.

III.

Den gamle fiskaren Anders Griis stod i predikstolen, där sanden rann i timglasets bredvid honom.

Det lilla kapellet var fyllt af fiskare från hamnen och bönder från byn. På den högra sidan sutto karlarna, på den vänstra kvinnorna. Andedräkten ringlade sig kring alla hufvun, och runda regnbågar omslöto de många ljus, som voro tända. Men rimglaset smalt ej på de horngröna fönsterrutorna, och alla ljuslågorna böjdes mot utgången, så att ljuset brunno snedt, och långa tjuftvar reste sig likt drabbanter på vakt vid lågorna. Rundt väggarna vandrade den förlorade sonen sin väg från högfärd genom ve och villa hem till fadershuset, och Jona fiskade strömming och rökte pipa under kurbitsen medan han slipade sitt svärd; gamla kronor och fartygsmodeller hängde ner från takstockarna, och det skyntade en fornvärlds relik genom det rykande och fladdrigt upplysta lilla rummet.

Församlingen sjöng med en ung bondson till försångare:

»Nu hvilar hela jorden
och luften är mörk vorden
all världen sover sött,
men du min själ bör vaka,
din Gud demodigt tacka
och i din andakt ej bli trött.

Sitt ljus nu solen döljer,
och natten öfverhöljer
det stora luftens tjäll,
min sol, o Jesu, visa
mig dina nåd upplysa
med dinom and min mörka själ.

Sedan alla stroferna sjungits, började den gamle fiskargubben att med darrande röst läsa en betraktelse ur postillan, och från kvinnornas bänkar hördes snyftningar och fromma upprepanden af den gamles ord.

Men några af karlarna pratade halfhögt inbördes, och det märktes på alla, att de supit in julen.

Slutligen reste sig en bonde uppifrån byn och raglade ut. När han kom i förstugan, gaf han öfver under hörbara jämmerrop, så att gubben Griis stannade i läsningen och ett ögonblick betraktade sina åhörare. Då hördes plötsligt en suddig röst:

— Hå, gam-Griis, ha'nt du hört en spya förr, så du kan läsa gudsordet för det!

Man vände sig, och då såg man Erik Abygge med blanka och tomma ögon knyta näfven mot predikstolen.

En gammal bonde, som satt bakom, knuffade honom i ryggen, men det skulle han inte ha gjort, ty i samma ögonblick som den sjuke bonden återkom från sina förehafvanden i förstugan, fortsatte Abygge inne i själfva gudshuset, och han lämnade sin tribut under bölande och illvrål.

Griis slog igen postillan och gick ner från predikstolen, karlarna hjälptes åt att fösa ut Abygge, som ömse hickade, ömse svor och hädade.

Hustru Abygge stannade på sin plats i bänken och grät, och hon blef ensam kvar, när alla gått.

IV.

Abygge satt vid bordet, då hustrun kom hem. Han sade ingenting, men han följde med ögonen allt, hvad hon gjorde. När hon började bädda — och därvid grät hon ännu — log han i skägget. Hon drog ut soffan och lyfte ner kläderna. Plötsligt stannade hon och vände sig mot Abygge. Då hade hon en yxa i handen.

— Har frestaren fört dig så långt, Abygge? sade hon klagande, medan tårarna flödde.

— Hvad frågar jag efter mitt lif, då det står i Den Endes hand! Hvad gälla mina år, och hvad bjuda mina dagar? Men skall jag stå för min Herre och Gud på domens förfärliga dag, och, när Han frågar mig och pekar på dig, Abygge, skall jag då måsta säga: Ack, Herre, han tog mitt lif den julaftonen, då han spydde i kapellet?

— Svara, lallade Abygge, svara, hvad fan du vill, men nu ska du smaka yxa, så får du fäll komma dit du vill.

Därmed reste han sig och ryckte till sig yxan ur hustruns hand och lyfte den raglande öfver hufvut. Men med ett skri sprang hustrun på dörrn ut

i julnatten under stjärnorna, och pojken, som stått och huttrat utan mod att gå in, lopp före. Båda sprungo, högt gråtande, genom hamnen till gamla gubben Griis, och snart sågos karlar bege sig till Åbygges stuga.

När de kommo dit, låg Åbygge och sof i den halfbäddade sängen.

De läto honom ligga, släckte alla ljus och gingo.

Hustru Åbygge stannade den julnatten i Griisens stuga, och innan hon somnade från sin gråt, hade hon om och om igen läst den enda psalmvärs, hon i sin förskräckelse kunde minnas, nämligen denna:

»Ack, Herre, straffa icke mig
uti din stora vrede
och näps mig icke grymmelig
för mina synder lede,
utan, Herre, var nådelig,
ty jag är svag, hela du mig,
min ben äro förskräckte.»

Med den ännu på läpparna somnade hon ändtligen framemot morgonen.

LB. 62.

6000025808

Göteborgs universitetsbibliotek

